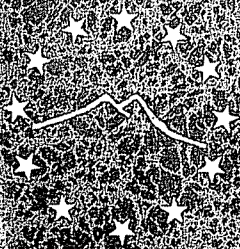
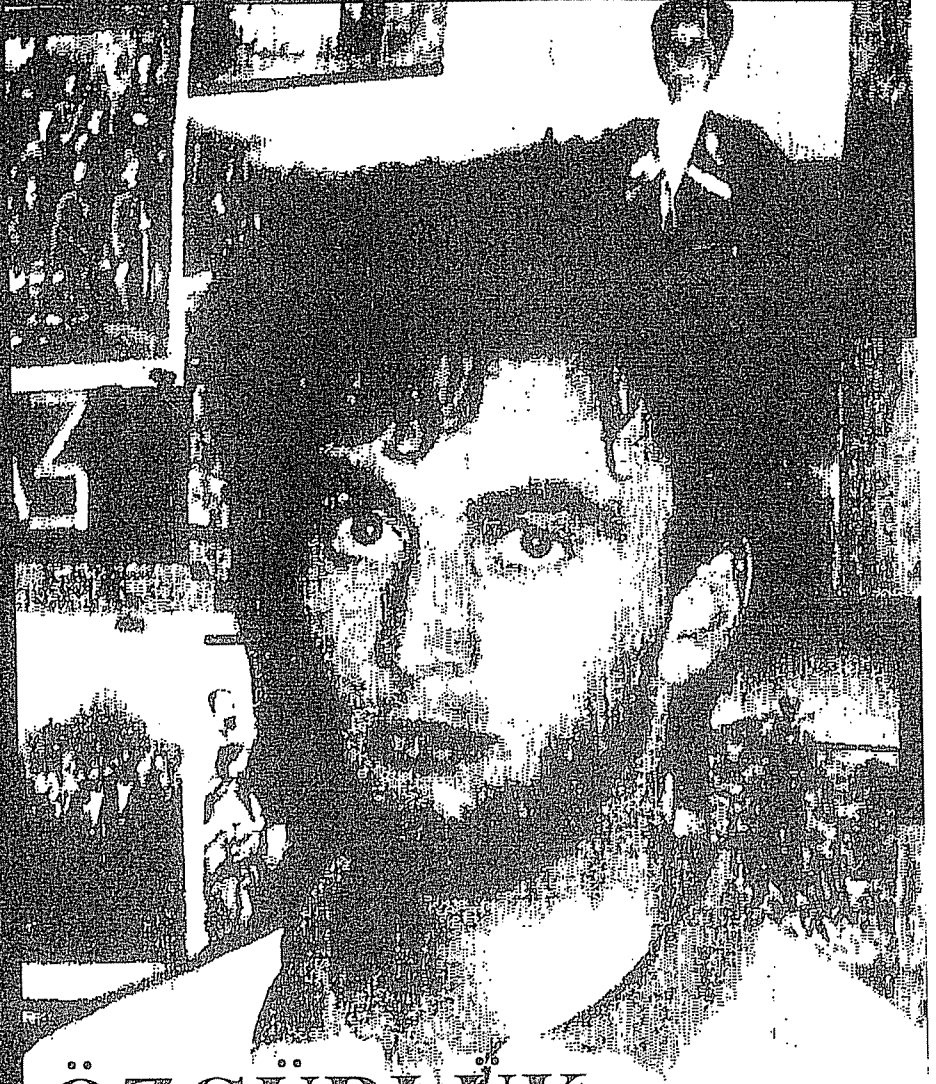

ASIM '92

Marje

ÖZGÜRLÜK
SAVAŞÇILARI
ÖLÜMSÜZDÜR

SİBA EFKAN ÇAĞLI
(01 02 1970 - 03 11 1992)

SAYIN ABONELERİMİZ

Bugün Dünya Çerkesleri Halkımızın Ulusal ve Kültürel Kimlik Mücadelesinde bir dönüm noktasında.

Dünya Kültür Mozaik'inde etkili ve kalıcı bir yerimizin olmasını istiyorsak, Ulusal sınırları siyasi olarak tescil edilmiş, bütün Dünya Devletleri tarafından tanınan bir vatana sahip olmak istiyorsak, yeni dünya düzeninde yerimizi almak istiyorsak Çerkesim diyen herkesin bu mücadele içersinde yer alması gerekiyor.

İşte derginiz MARJE bu düşünceden hareketle Halkımızın Ulusal ve Kültürel Kimlik mücadelesine sorumluluk bilinciyle omuz vermeye çalışıyor.

Değerli MARJE OKURU,

Bildiğiniz gibi bütün dünyada yayın organları ancak okuyucularının destekleriyle yaşamlarını sürdürebilirler. Tamamen sizlerin desteğiyle bugünlere ulaşan DERGİNİZ MARJE yine sizlerin desteğiyle, Ulusal ve Kültürel Kimlik mücadelemizle beraber her geçen gün daha da büyüyen, sesi daha da gürleşen bir yayın olacaktır.

İşte bu noktada siz değerli Marje okurlarına bir görev düşmektedir. Derginizin daha da büyüebilmesi ve Halkımızın demokratik mücadelesine katkısının daha da artabilmesi için abone olmalı ve çevrenizdeki insanları abone olmaya teşvik etmelisiniz

Marje; derginizin daha çok okuyucuya ulaşmasına ve abone çalışmalarına vereceğiniz destek sayesinde mücadelesine daha güçlü biçimde devam edecektir. Gerekli duyarlılığı göstereceğinizi umuyor, katkılarınızı bekliyoruz.

Bu arada abonelerimizle ilgili bir hatırlatma yapmak istiyoruz. Şu ana kadar özellikle Türkiye dışından gelen havale makbuzlarının bazılarında adres, bazılarında ise abonenin adı soyadı dahi bulunmamaktadır. Bu nedenle dergi ulaştıramadığımız abonelerimizin havale makbuzlarının aslını veya fotokopisini açık adresleriyle beraber aşağıdaki adrese göndermelerini rica ederiz. Saygılarımızla.

Yazışma adresi
Marje Dergisi
P.K. 355
Kızılay/ANKARA

MARJE

LINA ORGANIZATION

Adına Sahibi
Sönmez BAYKANGenel Yayın Yönetmeni
Zafer SURERSorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mustafa Aziz OZBEKSanat Yönetmeni
Cihan İSBASIMali İşler ve Abone Sorumlusu
Tunay TARKAYMerkez Büro (Ankara)
Fatih GÜNEŞ
Yeşilirmak Sk. 12/48
Maltepe/ANKARA
Tel/Fax: 231 02 24 - 231 06 40Maykop temsilcisi
Mehmet UZUN (Yedic)Yazışma Adresi
P.K. : 355 Kızılay / ANKARAHavale Hesap No (TL)
MARJE DERGİSİ
Posta Çeki Hs. 103118Havale Hesap No (Döviz)
T.C. İş Bankası Çankaya Şb.
(\$) 311 86 63 no'lu hesaba
(DM) 311 86 78 no'lu hesabaAbone Koşulları
Türkiye 100.000 TL
Avrupa 60 DM/Yıllık
Diğer Ülkeler 45 \$/Yıllık
Fiatı : 10.000 TLBaskı
GÖZDE OFSET - 230 78 73MARJE
bir
LINA ORGANIZATION
ürünüdür.

Değerli Marje Dostları,

Beğeneceğinizi umduğumuz
yeni bir sayıyla sizlerle.Abhazya'nın onurlu direnişi
devam ediyor. Türkiye'den onur-
lu direnişçilerin safında yer alan
Efkan ÇAĞLI kardeşimiz
şehit düştü.Abhazya direnişinde işgalcilere göğsünü siper etmiş sevgili
şehidimizin ve O'nunla birlikte Türkiyeli Çerkesler'den onurlu
direnişe omuz veren kardeşlerimizin "**Bağımsız ABHAZ-
YA**" çığlığını duyacaksınız Marje sayfalarında.Türkiye gerçeğinde Çerkeslerin nasıl görüldüğüne ışık tutan
bir belge niteliğindeki **T.B.M.M. tutanaklarındaki Ab-
hazya gerçeğinin** ilk bölümünü sunuyoruz.Marje tartışılan bir yayın organı olmaya devam ediyor.
Türkiye'de, diğer muhaceret ülkelerinde, Anavatan'da dile
gelen tepkiler, eleştiriler çalışmalarımıza önemli katkılar
sağlıyor.Bize gelen eleştirilerin bir çoğunda ilginç bir nokta var;
bakıyoruz ki çıkan bir yazıyla ilgili olarak bir taraftan övgü
dolu yazılar, diğer taraftan sert eleştiriler. Aslında aynı yazıya
gösterilen bu tepkiler son derece normal.Toplumumuz sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan birbirin-
den son derece farklı insanlardan oluşuyor. Bu da aynı yazıya
birbirine zıt tepkilerin gelmesine sebep oluyor. Bunu son dere-
ce doğal karşılıyoruz.Farklı dünya görüşlerine sahip olanların farklı tepkileri . Bu
aynı zamanda Marje'nin abone sayısı ile kıyaslanamayacak
kadar geniş bir okuyucu kitlesine sahip olduğunu da
gösteriyor.Tartışmanın her zaman ileri adımları da beraberinde getire-
ceğine olan inancımızla, Çerkes ulusal-kültürel kimliğini inkar
etmeyen her türlü görüşe sayfalarımızın açık olduğunu özellikle
bir kez daha belirtmek istiyoruz.**Daha güzel yarınlarda ve Marje'nin yeni sayılarında
buluşmak üzere...Marje Dostlar.**

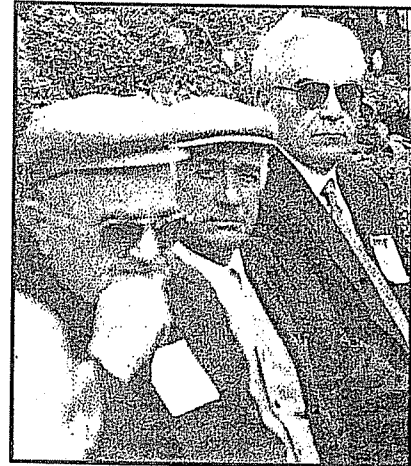
B U SAYIDA

MARJE

HER SÜRGÜNDE BİR ÇIKAR.

KASIM '92

BASINDAN	3
• TÜRKİYE BASINI	
BASYAZI	4
• BİRLEŞMEK YA DA BİRLEŞEMEMEK...	
SEHİDİMİZ: ERKAN ÇAĞLI	6
• ONURUN VE DİRENCİN ADL...	
ALMANYA NOTLARI	12
• DEMOKRASİNİN ÇİRKİN YÜZÜ	
TBMİM'DE ABHAZYA	14
• TUTANAKLARDAKİ İFADE	
POLİTİK / YORUM	22
• SOYKIRIM VE SÜRGÜN..:	
ŞİİR	24
• GAGRALILAR	
GÜNCE	26
• MAYKOP GÖZLEMLERİ	
ROPORTAJ	30
• BİR GÖNÜLLÜ GERİLLA	
UZMAN GÖZÜYLE	36
• ABHAZYA GERÇEĞİ (3)	
MARJE/ÖZEL HABER	40
• ÇİFTİ VATANDAŞLIK.....	
GÜNDEM	44
• EYVAH KARDEŞ KAVGASI	
YORUMSUZ	46
•	

B

ASINDAN

Azınlık dillerine yeşil ışık

STRASBOURG • REUTER

AVRUPA Konseyi üyesi 27 ülkeden 11'i, önceki gün, azınlıklara kendi dillerini konuşma hakkını tanıyan bir sözleşme imzaladı. Ancak, aralarında Fransa, İngiltere ve Türkiye'nin de bulunduğu ve kendi dillerini konuşan azınlıkları barındıran birkaç ülke, sözleşmeye imza koymayı reddetti.

Yerel dillerin okullarda okutulmalarını ve toplum yaşamında kullanılmalarını sağlayarak canlandırılmalarını hedefleyen Yerel ve Azınlık Dilleri Avrupa Sözleşmesi'nde "Bu sözleşme, Avrupa'nın, uluslar arasındaki anlaşmazlıkların, insanların ya-

AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa Konseyi'nde üye 27 ülkeden 11'inin önceki gün imzaladıkları anlaşma, azınlıklara kendi dillerini kullanma olanağı vaat etti. Türkiye, İngiltere ve Fransa sözleşmeyi imzalamadılar

şamları için olduğu kadar, birleşik bir Avrupa'nın oluşturulması için de tehdit oluşturduğu bölgelerine hoşgörü ve karşılıklı saygı mesajı göndermek üzere hazırlanmıştır" deniyor.

Sözleşmeye imza koyan Almanya, İspanya, Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Macaristan, Liechtenstein, Lüksemburg, Malta, Hollanda ve Nor-

veç, yerel dillerin okullarında öğretilceğini, devlet hizmetlerinde kullanılacağını ve en popüler yerel dilde yayın yapan en az bir radyo ve televizyon istasyonu kuracaklarını taahhüt ediyorlar. Başka deyişle, bu ülkelerde yaşayan azınlık üyeleri mahkemede ve devlet hizmetleriyle ilgili işlerde kendi dillerini kullanabilecekler.

Ancak, Avrupa Konseyi Sözleşmesi, yerel dillerin sadece kendi coğrafi sınırları içinde konuşulmasına izin veriyor ve göçmen azınlıkların dillerini kapsamıyor. Fransa Avrupa İşleri Bakanı Elisabeth Guigou basına yaptığı açıklamada "Fransız hükümeti, yerel dillerin daha fazla kullanılmasını sağlamak istiyor. Bazı tedbirler alınması gerektiğini düşünüyoruz" dedi.

Fransa'nın karşı çıktığı yerel diller, bugün okutulabiliyor.

Büyük bir Gal azınlığı sahip olan İngiltere'de ise Galce eğitim yapan okullar ve bu dilde yayınlarını sürdüren televizyon istasyonları bulunuyor.

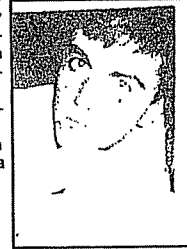
Askere gitmeme çağrısı yapanlara baskı

Haber Merkezi - Bir grup Çerkes, "halkımızı askere gitmeye, kardeşini, oğlunu askere yollamamaya çağırıyoruz" başlıklı bir bildiriye imzaya açtı. Çerkeslerin yoğun olarak yaşadıkları köylerde imzaya açılan bildiriyi bugüne kadar 3 bini aşkın kişinin imzaladığı belirtildi. Bildiriyi imzaya açan Ümit Ö-

ten, Perit Şamil, Mehmet Mater, Tahir Erbaylı, Turgay Ünlü, Mehmet Suday, İbrahim Tan ve Janberk Deniz'in ise polis baskısına maruz kaldığı ifade edildi.

Askere gitmeme çağrısı yapılan bildiride şöyle deniliyordu: "Biz Türkiyeli Çerkeslerin Devamı 11. sayfa

Abhazya'da Türk şehit

Elkan Çağlı

Gürcistan'ın Abhazya'yı işgali sonrasında Türkiye'den giden gönüllülerin arasında yer alan Beşiktaş Kulübü Başkanı Süleyman Seba'nın yeğeni Elkan Çağlı 3 Kasım günü meydana gelen bir çatışmada, şehit oldu.

Elkan Çağlı'nın cezasini arkadaşları tarafından Türkiye'ye getirilerek dün öğle namazından sonra Hendek'in Soğuksu Köyü'nde toprağa verildi.

Haber

SABAH

Helikopter düştü:31 ölü

RUSYA'nın Karaman kütüğündeki Anapa kenti yakınında, Kafkasya askeri bölgesine ait bir nakliye helikopterinin düşmesi sonucu 31 kişi yaşamını yitirdi. Interfaks ajansı'nın, Kafkasya askeri bölgesi komutanlığı'nın sözcülüğüne dayanarak verdiği habere, ölenlerden 5'inin, askeri helikopterin mürettebatını oluşturduğu, katalahların da yolcular olduğu kaydedildi.

Kuzey Ossetya'da olağanüstü hal

Rusya'nın Kuzey Ossetya Özerk Cumhuriyeti'nde geçen cumartesi günü İnguşlarla Ossetler arasında başlayan çatışmalar, birçok kişinin ölümüne yol açtı. Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin'in Kuzey Ossetya ve İnguş Cumhuriyetleri için ilan ettiği olağanüstü hal, Rusya Parlamentosu tarafından da onaylandı.

Karar doğrultusunda, bu iki cumhuriyeti bir ay boyunca Moskova'dan yönetecek bir komisyon oluşturuldu. Komisyonun başkanlığına getirilen Rusya Başbakan Yardımcısı Gyorg Hija, İnguşlarla Ossetler arasındaki sorunun, "Sınırların değiştirilmesiyle" çözümlenmesinin mümkün olmadığını belirtti.

Gündem

Atatürk'ün el yazıları ilk

"b) Bugünkü Türk milleti, siyasi ve içtimai camiası içinde kendilerine Kürtlük fikri, Çerkeslik fikri ve hatta Lazlık fikri veya Boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiş vatandaş ve milletdaşlarımız vardır. Fakat mazinin istibdat devirleri mahsulü olan bu yanlış tevsimler, birkaç düşman aleli, mürtecî beyinsizden madda, hiçbir millet ferdi üzerinde teallümünden başka tesir hasıl etmemiştir. Çünkü bu millet efradı da umum Türk camiası gibi aynı müşterek maziye, tarihe, ahlaka ve hukuka sahip bulunuyorlar."

Yine Atatürk'ün 60 yıl önce dikkat çektiği bu sorun, günümüzde de Türkiye'nin başını ağrıtmaya devam ediyor. Atatürk'ün, "Birkaç düşman aleli" diye tanımladığı bu bölücüler, kadın-erkek, çocuk-yaşlı demeden acımaz cinayet-

Türk cumhuriyeti'nin

lere imzalarını atıyorlar. Atatürk'ün böylesine önem verdiği bir sorunun, bugün bile Türkiye'yi huzursuz etmesi ve çözümlenememesi gerçekten üzücü.

"a) Bu gün elimizde bulunan Hırşiti-

Askere gitmeme

Baştarafı birinci sayfa kardeş Kürt halkıyla hiçbir sorunu yoktur. Bu bağlamda halkımıza askere gitmeme, çocuklarını, kardeşlerini askere yollamama çağrısı yapıyoruz."

Söz konusu bildiride dev-

letin, Çerkeslerin yoğunlukta olduğu bölgelerde Kürt a-

leyhan gruplar oluşturmaya,

Kürt halkını halklarına yanlış

tanıtarak kışkırtmaya, halk-

lararası husumet yaratmaya

çalıştığı iddia edildi.

Gürcüler siper kazanıyor

TIFLİS- Gürcülerin kontrolündeki Abhazya başkenti Sukhumi'de dün Gürcü kuvvetlerinin, muhtemel bir Abhazya saldırısına karşı siper kazdıkları ve gönüllülere çağrı yaptıkları ileri sürüldü.

ABHAZLAR'DAN AÇLIK GREVİ

Gürcüler pusuya yattı...

Yerel Birliği'nin zımlasıyla birlikte artan

Abhazya özerk bölgesini kontrolleri altına alacaklarını ve

Ummadıkları bir direnişle karşılaşan Gürcü ordusu ise di-

MARJE

BİRLEŞMEK VEYA BİRLEŞMEMEK YA DA BİRLEŞEMEMEK

Bugünlerde Türkiye'de Çerkeslerin gündeminde iki önemli hadise var. Birincisi hepinizin bildiği gibi Abhazya'nın işgal edilmesi olayı, bir diğeri ise yıllardan beri bir çatı altında toplanamayan Türkiye Çerkeslerinin ve tek örgütlü oldukları yer olan derneklerinin merkezi bir yapı etrafında birleşmeleri. (birleşememeleri!..)

Aslında bu iki olay bir çok bakımdan bir-biriyle içiçe geçmiş durumda. Bugün artık herkes kabul ediyor ki Sovyetlerin dağılması olayı, Kafkasya'daki Çerkes Cumhuriyetlerinin Rusya Federasyonu ve Gürcistan sınırları içinde kalması, 'Çeçenistan'ın bağımsızlığını ilan etmesi ve nihayet Abhazya'nın işgali olayında Türkiye'de ve muhacerette yaşayan Çerkesler hazırlıksız yakalanmışlardır.

Anavatan'da yaşayanlar da hazırlıksız yakalanmışlardır ama onların bu durumu farklı bir tartışma konusudur.

Bugün bütün bu gelişmeler gösterdi ki, Türkiye'deki Çerkeslerin birlikteliği ve örgütlülüğü yetersizdir. Eğer Türkiye'de Çerkes Halkını temsil eden güçlü bir yapı olsaydı, bütün bu gelişmeler karşısında etkimiz çok daha fazla olacak, sesimiz çok daha gür çıkabilecekti. Bu da gerek Anavatan'da gerekse Türkiye ve diğer muhaceret ülkelerinde Halkımız adına çok daha fazla kazanımın sağlanmasını bereberinde getirebilecekti.

Peki şu anda durum nedir?

-Anavatan'da Çerkes Cumhuriyetleri arasında ciddi bir birlik ve örgütlü bir beraberlik söz konusu değildir. Kafkas Halkları Konfederasyonu ve Dünya Çerkes Birliği şu anda ne Dünya Çerkesleri adına ne de Anavatan'da-

ki Çerkesler adına bu yapıyı gerçek anlamda temsil edememektedir. Her iki örgütte gayri resmi kuruluşlardır. K.H.K başlangıçta, Kafkasya'daki bağımsızlar da dahil, bütün cumhuriyetleri ve bu cumhuriyetlerde yaşayan bütün halkları temsil eden bir yapıda ortaya çıkmış, şu anda ise sadece Abhazya'dan Çeçenistan'a kadar bütün Çerkes Cumhuriyetlerini (farklı statüsüne rağmen Kıyı Şapsığ da dahil) temsil etme konumunda ve de iddiasındadır. D.Ç.B ise Anavatan'da Abhazya, Kıyı Şapsığ, Adıgey, Karaçay-Çerkes ve Kabardey-Balkar'ı içine alan diğer taraftan A.B.D, Avrupa ve Orta Doğu'daki tüm muhaceret ülkelerinde yaşayan Çerkesleri temsil eden bir örgüt olarak 1991 Mayıs'ında K.B.'ın başkenti Nalçik'te yine bütün bu yöreleri temsil eden delegeler tarafından kurulmuştur Her iki örgüt de birliği ve üst yapıyı temsil ettiği iddiasındadır ve gerçekten halkımız adına ciddi bir takım faaliyetlerde bulunmaktadır.

Ama bu çalışmalar yeterli ve istenen, daha doğrusu gereken düzeyde midir?

Hayır.

Ben, gerek her iki örgütteki yöneticilerimizin gerekse Türkiye ve diğer muhaceret ülkelerindeki örgütlerimizin yöneticilerinin büyük bir özveriyle halkımızın çıkarları doğrultusunda çalıştıklarına inanıyorum. Bir çoğunu yakından tanıdığım ve birlikte çalışma imkanı bulduğum bu insanların iyiniyetlerinden kimse şüphe edemez.

Öyleyse aksaklık nerede? Herkes örgütlülüğünden yana, herkes birleşmeden yana ise (ki öyledir) niye birleşemiyoruz, niye örgütlenemiyoruz? Anavatan'da, yaşadığımız muhaceret ülkelerinde, uluslararası platformlarda bizi temsil edebilecek tek ve güçlü bir örgütü niye oluşturamıyoruz?

Şimdi bunun bir çok sebebi var.

Birincisi bu olayı gerçekleştirmek istiyoruz ama yeterince içimize sindirememişiz ve bunu gerçekleştirebileceğimize yeterince inanmıyoruz.

İkincisi...

İkincisine geçmeden önce Napolyon'un bir

hikayesini anlatmak istiyorum Napolyon'un son günleri, ard ard alınan savaş yenilgileri söz konusu. Kurmaylarını topluyor ve soruyor Napolyon -Bütün cepheleleri tek tek kaybediyoruz, sizler benim komutanlarımısınız. Sebeb nedir neler oluyor, niye gerilemeye başladık? diye. Kurmaylar cevap veriyor. -Efendim bunun birçok sebebi var. Birincisi barut yok. İkincisi ... Napolyon kurmaylarına müdahale ediyor. -Tamam tamam gerisini anlatmanıza gerek yok!...

Şimdi bizim durumumuz da böyle.

Unumuz var, şekerimiz var, yağımız var ama helvayı bir türlü karamıyoruz.

Çünkü bu olayı yeterince içimize sindirememişiz ve başarabileceğimize inanmıyoruz. Böyle olunca da diğer nedenlere hiç değinmiyoruz.

Oyleyse ne yapmalıyız?

Şimdi yapılması gereken şey çok. Herşeyden önce Türkiye'de yaşayan biz Çerkeslerin kendi konumumuzu çok iyi belirlememiz gerekiyor.

Nedir bizim konumumuz?

Biz herşeyden önce Türkiye'de yaşayan Çerkesler olarak iki şeyi göz önünde bulundurmak durumundayız.

Birincisi Türkiye'de yaşayan Çerkesler, Dünya'daki genel Çerkes nüfusunun önemli bir bölümünü, nerdeyse yarısına yakını oluşturuyorlar.

Bu, Anavatan ve muhaceret ülkeleri de dahil olmak üzere Çerkes Ulusal Sorunu ve Mücadelesinde bize çok önemli işlevler ve sorumluluklar yüklüyor.

İkincisi bu genel mücadele sürecinde oluşacak örgütlülük içerisinde, bu yapıyı da göz önüne alan ve bu örgütün altyapı anlamında önemli bir ayağı olacak, güçlü, merkezi bir yapılanmayı kurmak zorunda olduğumuz.

Peki şu anda Türkiye'de durum nedir?

Bugün Türkiye'de Çerkes halkının örgütlü oldukları tek kurum kültür dernekleridir. Bu derneklerimizin büyük bir çoğunluğu da yeterli kadrolara ve ekonomik imkanlara sahip değildirler. Dernekler arasında ise örgütlü kurumsal düzeyde bir ilişki hiçbir zaman olması gereken düzeyde gerçekleşmemiş, birleşme ve merkezi yapılanma konusunda bugüne kadar bir sonuç alınamamıştır. Son zamanlarda sürdürülen merkezi bir örgüt etrafında birleşme çalışmaları da bu yazı kaleme alındığı ana kadar henüz bir sonuca ulaşmamıştır.

Son 4 yıldır sürdürülen bu çalışmalar İzmir'de yapılan derneklerarası koordinasyon toplantısında somut bir noktaya ulaşmış, bilahare Balıkesir'de yapılacak toplantıda bütün derneklerin katılımıyla merkezi örgütün oluşturulmasına karar verilmiştir.

Merkezi yapılanma konusunda örgüt bazında sağlanan bu konsensüs Ağustos ayı içerisinde Abhazya'nın işgal edilmesiyle kesintiye uğramış, doğal olarak Türkiyeli Çerkeslerin ve yegane örgütümüz olan derneklerimizin gündemindeki birinci sıraya Abhazya'nın işgali olayı yerleşmiştir.

Çerkes Halkını hazırlıksız yakalayan ve şoka sokan Abhazya'nın işgali olayı "Bir müsibet, bin nasihat" misali gerek Türkiye ve diğer muhaceret ülkelerinde, gerekse Anavatan'da güçlü, etkili yerel ve uluslararası lobi faaliyetlerini de yürütebilecek bir örgütlenme ihtiyacını ve eksikliğini tartışılmaz bir şekilde ortaya çıkarmıştır.

Bunun Türkiye boyutundaki sevindirici olan yönü ise işçisiyle, köylüsüyle öğrencisiyle, ev kadınıyla, işadamıyla, yazarı çizeri, aydınıyla, bütün sosyo-ekonomik ve kültürel katmanlarıyla Çerkes toplumunun şimdiye kadar görülmemiş bir şekilde birlik olmasıdır.

Marje'nin ilk tanıtım sayısında ilke olarak sunduğumuz anlatımıyla bugün Ulusal ve Kültürel kimliğini unutmamış insanlar bütün farklı yapılarına rağmen, kelimenin tam anlamıyla toplumsal bir konsensüs oluşturmuşlardır.

Bu, örgüt (dernek) bazında oluşturulmuş konsensüsten daha ileride, daha güçlü ve belirleyici bir yapıdır.

Şimdi halkımızın aydınlarına, önderlerine, liderlerine, bütün dernek yöneticilerine, bize, kısacası Ulusal ve Kültürel Kimliğini unutmamış ve ben varım diyen herkese bir görev düşmektedir.

Toplumsal bazda oluşmuş olan bu konsensüsü oluşturulacak örgütlülüğe yansıtmak, toplumun bütün kesimlerini kucaklayan herkesin desteğini almış ve onurla, gururla benim örgütüm diyebileceği, benim örgütüm diye sahip çıkacağı bir yapılanmaya gitmek gerekmektedir.

Ben halkıma inanıyorum.

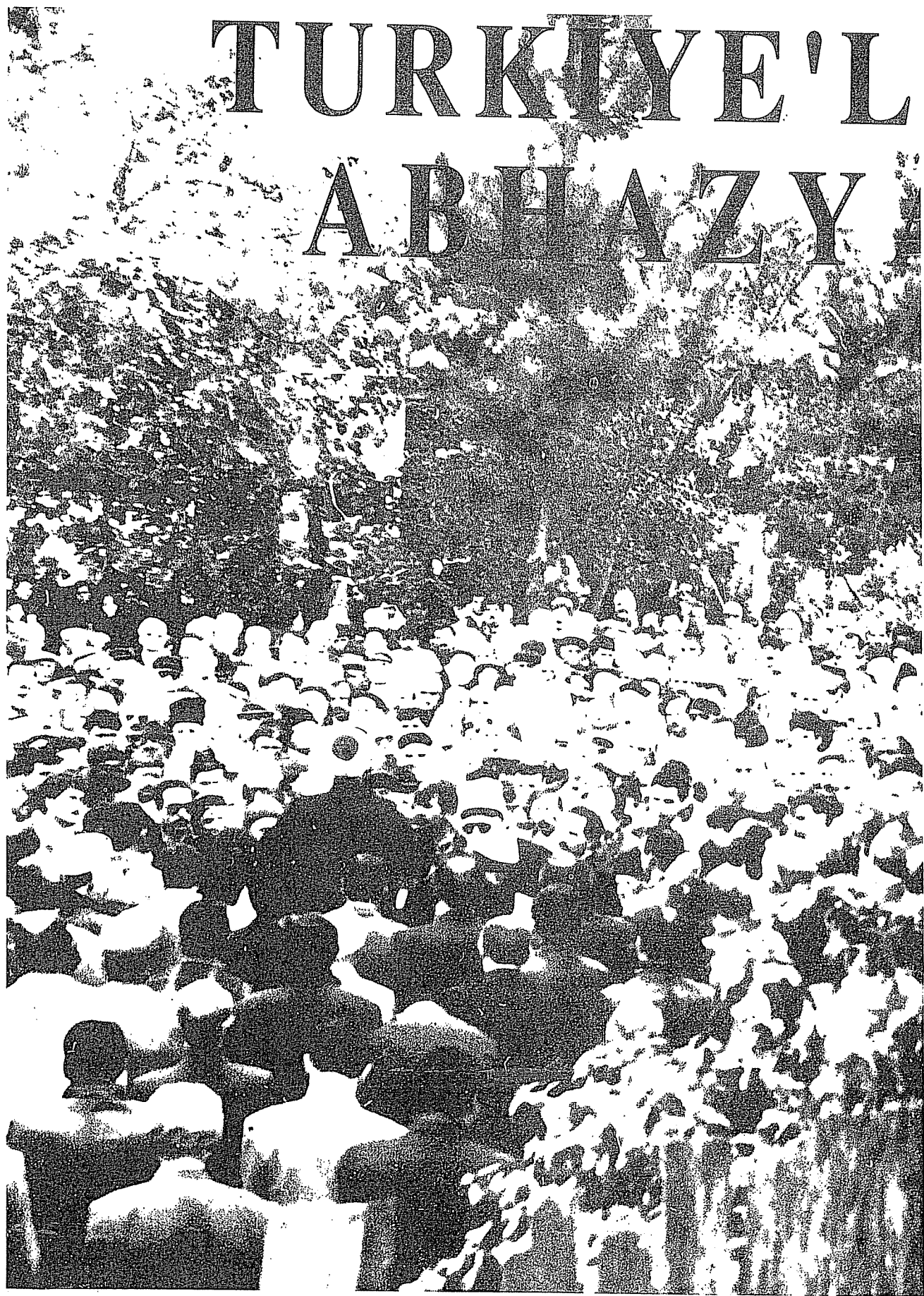
Bugün bunu yapabilecek güçteyiz.

Yapmak zorundayız.

Yarın.

Yarın bu şansımız olmayabilir.

TURKIYE'L ABHAZY

ÇERKESLERİN ŞEHİDİ

Abhazya'daki
özgürlük savaşının
en ön saflarında
çarpışan ve adeta
bir destan yazan
Türkiye Çerkesleri
ilk şehitlerini verdiler.

ERKAN (ERKAN) ÇAĞLI (SİBA)
kardeşimiz

03.11.1992 tarihinde
Sohum operasyonunda
şehit düştü.

**SIBA Efkan (Erkan)
ÇAĞLI...**

Onurun, direncin adı.
"Kafkas Dağlarında
birer yoncaydı

dedelerimiz
biçtiler onları.
bilemezlerdi ki
daha güre
çıkacaklarını"

Diyerek gürleşen
sürgün yüreği.

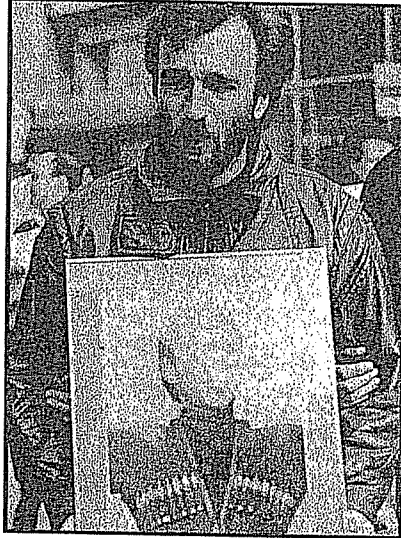
Cesareti ve eylemciliği
ile kısa süren yaşamında
ölümsüzlüğe, hem de çok
anamlı bir ölümsüzlüğe
ulaşan koca yiğit.

Geçmişten hesap
soran, geleceğe ışık tutan
onurlu lider.

Her zaman sürgün
yüreklere cesaret timsali
olarak anılacak.

Muhaceret yaşamının
ve tüm Dünya
Çerkeslerinin her zaman
örnek alması gereken,
alaçağına inandığımız
"Tahammülümüz yok
ağlamana" dediği anava-
tanı için canını hiç
düşünmeden feda etmiş
sevgili şehidimiz.

Nice sürgün yürekler
sustu başka topraklarda,
başkaları için. Nice an-

lamsız cepheler mezar
oldu Çerkes Halkına 130
yıllık sürgün yaşamında.
Böyle onurlu, böyle an-
amlı bir susuş kime
nasip oldu, Efkan
kardeşimizden başka.

O susuş ki yüreğiyle
ders veren. Binlerce
insanın yüreğinde bir
çiçek gibi açan

"...
Vücutları etten bir
yığın haline gelsede
Abhazyam
Ruhları seni kurtara-
caktır.

Buna inan .
İnan ne olur
Abhazyam."

mısralarında anlam
bulan, henüz Türki-
ye'den yola çıkmadan
yazdığı "Abhazyam"
şiiriyle özdeşleşen Efkan
Çağlı; Anavatan toprak-
larında şehit düşeceğini
önceden bilir gibi,
yazdığı son şiirin son
mısralarında sevgilisi
Abhazyam'a yalvarıyor.

"İnan ne olur
Abhazyam."

Evet, Sıba Efkan artık;
"Abhazyam,
Ruhları seni kurtara-
caktır" dediği, dire-

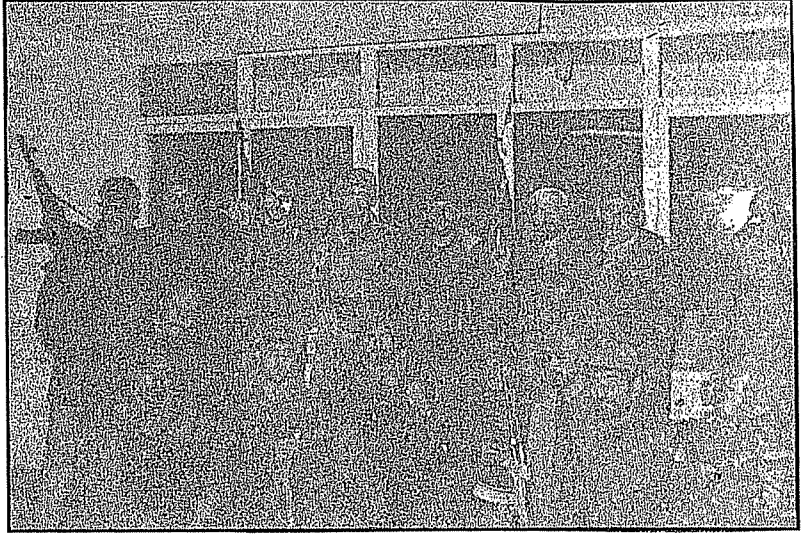

nişçilerin kutsal saf-
larında yer aldı. Hem de
üzerinde doğmadığı, ata-
larının terketmek zorunda
bırakıldıkları sevgili Ab-
hazya'sının bağımsızlığı
uğruna. Sohum yakın-
larında düşmana karşı
sürdürülen özgürlük
savaşında 3 Kasım 1992
günü şehit düştü.

Efkan; Türkiye'den 36
arkadaşı ile birlikte, Ab-
hazya'nın onurlu dire-
nişinde tarih yazdı. İlk
kez Yüz yıllık uzak
kalışta bile Çerkes
Halkının hala ölmediği-
nin, bütün onursuzca
saldırıları karşın ayakta
kalabildiğinin canlı
örneği oldu.

Onunla birlikte hala
tarih yazmaya devam eden
arkadaşlarının feryatlarını
duymamak mümkün
değil. Efkan'ın, onurlu
şehidimizin; uğruna
canını seve seve verdiği
Anavatan topraklarında
gömülme isteğini yerine
getirememelerinden dola-
yı "Bizi affet sevgili
şehidimiz" haykırışıyla
özür diliyorlar.

Bizce "Bizleri affet
Efkan, düşmana yenik

düşmeyen bizler şimdi
yenik durumdayız" diyen
bu onurlu direniş
çilerimizi Efkan'ımız af-
fedecektir.

Onları affedecektir
ama birçoğumuzun hala
Abhazya gerçeğini tam
olarak kavrayamadığı
günümüz Türkiye'sinde
acaba bizleri affedebile-
cek midir?

Belki!...

Onun tabutu başında,
abide sayılacak manevi
huzurunda saygıyla
eğilirken Abhazya
gerçeğini biraz daha iyi
anlayabilirsek.

Abhazya'da savaşan
direnişçi arkadaşlarının
yanında var gücümüzle
yer alabilirsek.

Yüreklarimize
Efkan'ın "Vatan İçin
Ölünür" sözü yer edine-
bilirse.

Efkan belki bizi affe-
decektir.

Fakat Abhazya
bağımsızlığına ulaştı-
ğında, Tüm Çerkes
Halkları birleşip tek
vücut olduğunda,
Birleşik Kafkasya kurul-
duğunda, biz de bu

Efkan'ın nurlu yüzünü gören herkes; Abhazya'nın bağımsızlığının yakın olduğunu anlıyor. Çünkü Efkan kendisini uğurlamaya gelen bütün ziyaretçilerini tebessümle karşılıyor. Bu tebessümüyle bizlere Abhazya'nın onurlu direnişinde, cephede savaşan arkadaşlarının umutlarını, inançlarını, mücadele azimlerini taşıyor. Vatan için ölüme gerçekten düğüne gider gibi tebessümle gidebildiklerini gösteriyor.

mücadele içinde yer alıyorsa Efkan'ımız bizi affedecektir.

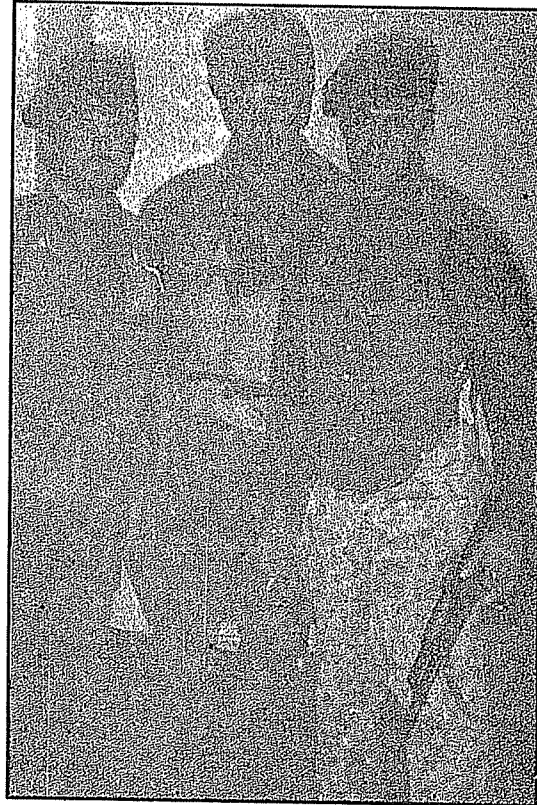
Efkan; ruhuyla Abhazya'da silah arkadaşlarının mücadelesinde yerini alırken, Türkiye'ye gelen cansız bedeniyle de bir tarih yazıyor. Abhazya'nın bağımsızlık savaşının kutusallığını anlatıyor ve Çerkeslerin Ulusal kimlik mücadelesinde muhaceret tarihine onurlu sayfalar ekliyor. Türkiye'nin dört bir tarafından gelen Çerkesler; onun huzurunda Abhazya ve Kuzey Kafkasya'nın var olma sürecinin çıplak gerçeklerini öğreniyor.

Efkan; 130 yıllık muhaceret sürecinde ilk kez "bütün karşıt güçlere inat" Bayrağımıza sarılmış Adapazarı sokoklarında yürüyor.

Efkan; Onu dünyaya getiren, büyüten, onurlu ana babaların gururu oluyor.

Babası ise bir gurur abidesi; sevgili şehit oğlunu toprağa verirken ağlayan insanları kendisi teselli ediyor. Herkese örnek oluyor. Hayranlıkla izlenen ne onurlu bir baba. Dağlı yüreği onurunu sürgünde de yitirmemiş, hala yaşıyor. Tüm aile vatan uğruna ölen evlatları ebediyete yolcu edilirken, şehit babası, ailesi nasıl olunur! ders veriyorlar. Çocukları Abhazya'da savaşan tüm anne, babalara güç veriyorlar.

Ve haykırıyorlar "bizim binlerce evladımız daha var."

Evet Efkan çok haklısın "Tüm Dünya Özgürlük Savaşçıları Ölümsüzdür"

Marje

Sevgili Efkan

Can kardeşimiz Aziz Şehidimiz.

Sen "Bir gün Kafdağı tersine dönecek. İşte oğün tüm Kafkas Kartalları yuvalarına geri dönecek" derdin. Ve yine sen "Dünyada vatanlı olanlar Çingeneler'dir, ben Çingene değilim." diyerek İnsanlar ve toplumlar için vatanın önemini ne demek olduğunu her yerde dile getirirdin.

İşgalci Gürcistan Yönetimi Abhazya'ya saldırınca en önce bunun karşısına çıkanlardan biri de yine sen oldun. "Kardeşlerimiz orada katledilirken biz ne diye duruyoruz." diye isyan edişini bugün hepimiz bir kez daha hatırlıyoruz. Durmadın da! Korkmadan bir an bile düşünmeden vatan savunmasına koştu.

Her yerde ilk sen olduğun gibi burada da ilk yine sen oldun Efkan... Hepimizden önce Kelime-i Şehadetini sen getirdin. Hepimizden önce sen şehid düştün kutsal vatan topraklarında.

Bugün her zaman olduğu gibi ruhunun isyanını bizler yine duyuyoruz. "Neden benim vasiyetimi yerine getirmediniz? Neden beni gönderdiniz?" feryadını bir vicdan azabı olarak ölünceye kadar taşıyacağız.

Bizi affet sevgili şehidimiz. Vasiyetini yerine getiremiyoruz. Yeminimize sadık kalamıyoruz. Bizleri affet Efkan; Düşmana yenik düşmeyen bizler şimdi yenik durumdayız.

Senin kuştüyü gibi hafif mübarek naaşını kilometrelerce taşıyan bizler, sana karşı görevimizi yerine getiremiyoruz; Ancak inanıyoruz ki senin ruhun her zaman bizimle birlikte olacak. Bizler sadece senin bedeninden ayrılıyorz

Ve sen ilk ve sonsun bizim için. Senin şehadetin bize çok şey öğretti. Artık daha bir kararlıyız, değil bedenimizi tırnağımızı bile kimseye vermeyeceğiz. Çok sevdiğimiz, uğruna can verdiğimiz Kutsal Abhazya topraklarında toprağa vereceğiz.

Bizden önce Cennet'tesin, artık orada da ev sahibimiz sensin Efkan. Bizleri bekle.

Korkmuyoruz ve asla geri dönmeyeceğiz. Atalarımızı 130 yıl önce topraklarından zorla süren Emperyalist güçlerin ülkemizi yutmasına ve tarihin tekrarına izin vermeyeceğiz.

Abhazya bağımsız olana dek son sözümüz "Lailahe İllallah ve Allahu ekber" olacaktır.

Bize güven. Allaha emanet ol.

Ruhun şadolsun

SİLAH ARKADAŞLARIN

Vasiyetimizdir.

Bizler ; Gürcistan'ın Abhazya Cumhuriyetini işgali üzerine, herhangi bir kişi ve kuruluşun yönlendirmesi ve organizasyonu olmadan, kendi irademiz ve Bağımsız Abhazya idealiyle bir araya gelerek Anavatan'ımıza gelmiş bulunuyoruz.

Abhazya'ya ayak bastığımız andan itibaren yönetimin tüm itirazlarına rağmen, yine kendi irademizle ve kendi temin ettiğimiz silahlarla, işgalci güçlere karşı savaşılmaktayız. Bu savaşımlar Abhazya düşmandan temizlenip bağımsız oluncaya kadar devam edecektir.

Ancak bu savaşla birlikte daha büyük bir savaşta bizi beklediğini de görmüyor değiliz. Ne yazık ki bu ikinci savaş, bizlere uğruna şehit düştüğümüz Abhazya topraklarını çok gören insanlarımıza karşı vermek zorundayız.

Aşağıda imzası olan bizler, Anavatanı için çarpışırken kahramanca ve Kelime-i Şehadet getirerek şehit düşen kardeşimizin aziz naaşı önünde Vasiyet ve Yemin ediyoruz.

-Savaşımız; Abhazya bağımsız olana dek sürecektir.

-Şehit düştüğümüz takdirde naaşımız, Abhazya topraklarında İslami esaslara göre defnedilecektir.

-Hiçbir şekilde ve şart altında bu vasiyetnamenin değiştirilmesine asla razı değiliz.

Oktay BÜYÜ

Ercüment AYDIŞ

Tayfun ÇELİK

Bahadır ÖZBAĞ

Muzaffer YAVUZ

Özcan ÇOKAN

Soner GÖK

Arda ULAŞ

Zülfü AKALIN

Aslan AKSU

Vedat AKAR

Ali YILDIZ

Şamil ZEREN

Ersin ÖZEL

Aydın TURAN

Ahmet YAVUZ

Gülbüz ERCENK

Sacit DURMAZ

Zafer ALIŞ

Muharrem CANKURT

Mehmet ÖZANIL

Ahmet BAYIR

Nejat ERGÜN

Necmi ÇATIM

Cezmi ÇATIM

Erhan ÇOLAK

Bekir YILDIZ

Rıdvan İÇÖZ

Okan OĞUZ

ve diğer arkadaşları.

A

LMANYA NOTLARI / Dr. Batıray Özbek (Yedic)

DEMORASİNİN ÇİRKİN YÜZÜ

Abhazya'nın Gürcü çapulcularıyla işgalinden sonra demokrasi, insan hakları v.s gibi güzel sözlerin ne zaman ve ne için kullanıldığı gerçeği bir kez daha ortaya çıktı.

Dünyanın hiç bir ülkesinde hatta batılı ülkeler de dahil olmak üzere demokrasi gerçek anlamıyla çalışmıyor ve çalıştırılmıyor da.

Demokrasi, her devletin kendi işine geldiği şekilde anlayarak, yine kendi istediği şekilde kullandığı, anlamsız ve değersiz bir kurum haline dönüşmüştür.

Demokrasi tüm dünya devletlerinin sadece kendi ekonomik ve politik çıkarları yönünde çalıştırılan tek yönlü bir yol haline gelmiştir.

Günümüz demokrasilerinde küçük halklar sadece, çıkarları olan büyük devletlerin elinde oyuncak olarak, bir sağa bir sola döndürülen lambadan ileri gidememiştir.

Demokrasi sözcüğünü ilk defa ortaya atan Yunan Filozofları günümüzde demokrasinin ne hallere düştüğünü görüp yaşasalardı, muhakkakki demokrasi adına kendilerinden utanırlardı.

Tüm bu olumsuzlukları bize söyleten Abhazya'nın işgalinden sonraki, Uluslararası Kuruluşların, muktedir dünya devletlerinin, basın ve dünya kamuoyunun tutumlarıdır.

Abhazya 1921 yılında bağımsız bir Sovyet Cumhuriyeti olarak kurulmuştur. Bu Cumhuriyet Gürcü şövenistler Stalin ve Beria'nın gözlerine bir çöp gibi batmaktadır. Lenin'in ölümünden sonra iktidarı eline alan, çağımızın en büyük diktatörü Stalin 1931 yılında bu Cumhuriyeti yıkarak, Abhazya'yı Gürcistan'a bağlamıştır. Sovyetler Birliği yıkıldıktan sonra, Gürcistan 1921 anayasasını tekrar kabul ederken Abhazya'nın aynı yolla, eski anayasayı kabul etmesini Gürcüler kabullenmiyorlar ve Abhazya'yı işgal ediyorlar. Eğer dünya devletlerinde birazcık demokrasi anlayışı olsaydı, bu gerçeği görerek gerekli protestolara giderlerdi. Demek ki yok.

Yok ki sessizce seyirci kaldılar.

Gürcistan bu işgaline bir kulp bulabilmek için de çok kötü bir senaryo hazırlıyor. Hepiniz bu senaryoyu biliyorsunuz. Halbuki kaçırıldığı iddia edilen Gvenadze Gürcü radyolarında şöyle diyordu: "Benim kaçırıldığım yolundaki propogandalara inanmayın. Bizler Suggudi'de çok iyi karşılandık. Tek bir kişi dahi parmağımıza dokunmadı. Kendileriyle konuşmak için geldiğim kişiler kendi yataklarını bize vererek kendileri yerde yattılar." Buna rağmen Abhazya aniden işgal ediliyor. Çünkü paralı askerlerin yağmaya ve paraya ihtiyaçları var.

Gürcistan İçişleri Bakanı Gvenadze Suggidi'de iken kendisine, Gürcistan paralı askerlerince katledilen 5000 Mingrel Gürcüsünün toplu mezarlarını göstermişlerdi. Bu katliamın örtbas edilmesi ve dünyanın görmemesi, duymaması gerekiyordu. Ve de görmedi, duymadı. Çünkü Abhazya'da aynı katliamı yapacaklardı.

Hadi Dünya bütün bunları göz ardı ediyor diye kabullenelim. Bir an olsa da Abhazya'yı Gürcistan'ın bir parçası kabul edelim. Ya Gürcistan'da 09.04.1991 de yapılan ilk bağımsız seçimde oyların % 87 siyle seçilen bir Cumhurbaşkanı'nın iki katil ve hırsız tarafından yönlendirilen paralı eşkiyaların cunta iktidarınca makamından atılmasına tüm dünya demokratlarınca ses çıkartılmamasına ne denilir. Bunun tek adı politik skandal ve demokrasi şaklabanlığıdır.

İsterseniz biraz da paralı askerlerin bu iki liderinden söz edelim. Şevardnadze'nin en yakın arkadaşı olan ve cuntanın ikinci adamı durumundaki Cahba Yosseliani ile Savunma Bakanı Tengiz Kitovani'nin biyografilerine bir göz atalım. Göz atalım ki demokrasi adına utanacak devlet adamları varsa utansınlar.

Cahba Yosseliani: 4 kez Gürcistan mahkemelerince hırsızlıktan ve adam

öldürmek suçundan yargılandı. Suçlu bulundu, mahkum edilerek hapse atıldı.

Tengiz Kitovani: 2 kez Gürcistan mahkemelerince hırsızlıktan ve adam öldürme suçundan yargılandı. Suçlu bulundu, mahkum edilerek hapse atıldı.

Bu iki hırsız ve katil daha sonra paralı askerlerden oluşmuş özel bir ordu kurdular. Yosseliani'nin kurduğu birliğin adı: "Gürcü vatani ve halkını ayağa kaldırma ve kurtarma ordusu." Ne kadar da yakıştı ya, adı da. Dört kez hırsızlıktan ve adam öldürmek suçundan hapiste yatmış bir katilin özel ordusu.

Aleksander Çikvaidze: Darbe yanlısı olmayı alışkanlık haline getirmiş bir Dışişleri Bakanı. Ağustos 1991'de Hollanda'da Sovyetler Birliği Büyükelçisi olarak görevdeydi. Moskova'da yapılan darbeye, darbecileri desteklemiş bir kişiydi ve darbecilerin uzaklaştırılmasından sonra hemen görevinden alınmıştı.

Peki kurulan bu özel ordunun askerleri kimler? Namuslu Gürcüler ve Gürcü aydınları ve demokratları mı? Değil. Sözde askerlerin büyük bir çoğunluğu, hapishanelerden boşaltılan hırsız, katil ve esrarkeşler tarafından teşkil ediliyor. Zaten bu çapulcular, Yosseliani ve Tengiz Tarafından bu birliklere girme şartıyla hapishanelerden çıkarıldılar.

İşin enteresan yanı bu askerler maaş almıyorlar. Bunlar Gamsahurdia taraftarlarının evlerini barklarını yağmalayarak, Güney Osetya'da öldürdükleri Oset kardeşlerimizin evlerini ve nihayet Abhazya'da işgal ettikleri yerlerdeki Abaza'ların, Rus'ların, Ermeni'lerin ve Türk'lerin evlerini yağmalayarak maaşlarını alıyorlar.

Dünyanın neresinde görülmüş, yüzlerini maskeleyen askerler? Namuslu askerin görevini namusuyla yapan askerin yüzünü gizlemesine gerek var mı? Ama Gürcü Ölüm komandolarının hepsinin ya yüzleri maskeli ya da kara gözlük takıyorlar. Neden acaba? Hiç düşündünüz mü demokrasi tüccarları?

Gürcistan'da Gamsahurdia taraftarlarına yapılan işkencelerin haddi sınırı yok. Frankfurt'taki Uluslararası İnsan Hakları Derneği'nin (İ.G.F.M.) raporlarıyla bu işkenceler su götürmez bir şekilde ispatlandı. İ.G.F.M. hemde cuntanın hükümet binasının altındaki koğuşlarda yüzlerce kişinin işkence gördüğünü, yani Şevardnadze'nin de işkenceci olduğunu delilleriyle ispatladı. İşkence olaylarının belgeleri ilgili tüm devlet

adamlarına ve kuruluşlarına gönderildi. Ancak yine kıpırdanma yok demokrasi havarilerinde. Demokrasi bu kadar da mı ayaklar altına alınarak ezilecekti?

İşte bu başı bozuk eşkiya grubunu ve kimlik kartları yukarıda yazılı olan başlarındaki kişileri "demokrat dünya devletleri" "demokrasi" adına kabulleniyorlar ve seslerini çıkarmıyorlar. Demokrasi adına utanılacak bir durum.

Şevardnadze'nin tek aday olduğu, karşı oy verenlerin tıpkı Stalin zamanında olduğu gibi öldürüldüğü bir ülkedeki seçimlerden dünya demokratik ülkeleri, basınları ve TV'leri büyük bir övgüyle bahsediyorlar ve Şevardnadze'yi tebrik ediyorlar. Stalin'i diktatör ilan edenlerin onun çömezini ise demokrasi havarisi ilan ediyorlar. Bu ne ilginç ve komik bir tutum.

Bu hallere de mi düşecekti demokrasi? Mahkeme kararıyla katillikleri ve hırsızlıkları kanıtlanarak hüküm giymiş insanların yönettikleri bir ülkeyi kabullenecek kadar alçalabilen devletlerin ayakları altına mı düştün demokrasi?

Hele hele Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı ve Dışişleri Bakanına ne demeli?

Avrupa Birliğine, Birleşmiş Milletler Teşkilatına ne demeli? Bunların "demokrasi, insan hakları vs." gibi teranelerine şimdi kim inanır acaba? Beni inandıramazlar. Bizi inandıramazlar.

Hırsız ve katillerle aynı masaya oturarak antlaşma imzalayacak kadar Türk Devletinin şerefini ayaklar altına sermişlerdir. İnsan hakları, devlet hakları ve demokrasi adına vatana ihanettir bu davranış. Mecliste duyarlı milletvekilleri var ise güven oyuna gitmeleri ve bu hükümeti katil ve hırsızlarla antlaşma imzaladığı için düşürmeleri gerekir. Çünkü şerefli Türk politikasına kara bir lekedir Gürcistan'la yapılan bu görüşme, antlaşma ve yardımlar.

Tüm dünya devletleri uyanın. Uyanın "yeni dünya düzeninde" tamiri çok zor hatalar yapılıyor. Hem de büyük hatalar yapılıyor. Çünkü mahkemelerce hırsızlıktan ve adam öldürmekten hem de defalarca hapislerde yatmış canilerin kurdukları, esrarkeş katillerden oluşturulan paralı askerler, resmi ordu olarak kabulleniliyor, devlet olarak tanınıyor. Ne zamandan beri hırsızlarla, caniler demokratik parlamentolarda kabul edilmeye başlandı.

Bu tutum devletler arasında gelenek haline gelirse ceremesini tüm insanlık çekecektir.

TBMM

13 EKİM'DE ABHAZYA'YI GÖRÜŞTÜ

T.B.M.M'de ABHAZYA KONUSUNDA 13 EKİM 1992 TARİHİNDE ANKARA MİLLETVEKİLİ M.VEHBE DİNÇERLER VE ARKADAŞLARININ VERDİKLERİ ÖNERGE VE BU ÖNERGEYE DİĞER SİYASİ PARTİ GRUP TEMSİLCİLERİNİN KATILIMI DOĞRULTUSUNDA BİR GENEL GÖRÜŞME YAPILDI. BU GENEL GÖRÜŞME DE GRUPLAR VE ŞAHİSLER ADINA YAPILAN KONUŞMALARIN ÖNEMLİ BÖLÜMLERİNİ VE ALINAN TEMENNİ KARARINI MECLİS TUTANAKLARINDAN YAYINLIYORUZ.

BAŞKAN: Genel kurulun 7.10.1992 tarihli 12'nci birleşiminde alınan karar gereğince, Ankara milletvekili Mehmet Vehbi Dinçerler ve 14 arkadaşının, Malatya Milletvekili Oğuzhan Asiltürk ve 22 arkadaşının, DYP Grup Başkanvekilleri Adana Milletvekili Bekir Sami Dağ, Bursa Milletvekili Turhan Tayan, Zonguldak Milletvekili Güneş Müftüoğlu ve SHP Grup Başkanvekili İçel Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 9 arkadaşının, Kafkasya bölgesinde meydana gelen olayları açıklığa kavuşturmak ve alınması gereken önlemleri tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 nci, İçtüzüğün 100 ve 101 inci maddeleri uyarınca bir genel görüşme açılmasına ilişkin önerileri üzerine Genel Kurulun 7.10.1992 tarihli ve 12 nci birleşimde açılması kabul edilen Genel Görüşmeye başlıyoruz.

Hükümet?... Yerinde.

İçtüzüğümüze göre Genel Görüşmede ilk söz hakkı, genel görüşme önergesi sahibi siyasi parti grubu veya gruplarına aittir İçtüzüğün 73 üncü maddesine göre, siyasi parti grupları adına birer üye ile hükümete ve şahsı adına 2 üyeye söz verilecek ve bu suretle genel görüşme tamamlanmış olacaktır.

Eskişehir Milletvekili Sayın Balçılar, Kafkasya bölgesinde meydana gelen gelişmeler konusundaki Ankara Milletvekili Sayın Vehbi Dinçerler ve arkadaşlarının önergesine katıldığını bir tezkere ile başkanlığınıza bildirmiştir.

Genel Kurula sunuyorum.

MEHMET VEHBE DİNÇERLER (Ankara): Önerge sahibi olarak konuşacağım önce Sayın Başkan.

OĞUZHAN ASILTÜRK (Malatya): Grupların önergeleri ayrı ayrı olduğuna göre...

BAŞKAN: Tabii, her önerge sahibi 10'ar dakika konuşabilecek.

Önerge sahibi olarak buyrun Sayın Dinçerler.

M.V.DİNÇERLER: (...) Kafkasyadaki olaylara baktığımız zaman, gerçekten çok büyük bir endişenin orada da yaşanması gerektiğine kani oluyoruz. Hemen çözümün başında Şevardnadze'nin bir sözünü Yüce Meclise hatırlatmak istiyorum: "Gürcistan'ın veya Kafkasya'nın bir Beyrut olmasından veya Balkan problemlerinin yaşanmasından endişe ettiğini belirtiyor; bu endişeye biz de katılıyoruz.

Kafkasya, ta tarihinin ilk döneminden beri son de-

rece karmaşık bir yapıya sahip, hem dil, hem ırk, hem kültür, hem de bölge açısından çeşitliliğe sahip bir bölgedir. Bu bölgede özellikle Kuzey Kafkasya'da, Azerbaycan'ın kuzeyindeki bölgelerde 50'yi aşkın dil konuşulmakta ve kökleri aynı olsa bile çok sayıda farklı etnik gruplar, kültür grupları yaşamaktadır. Dolayısıyla bu bölgedeki herhangi bir yanlışlığın, herhangi bir hatanın dünyanın başına büyük işler açacağı kanaatindeyiz. Bu genel kanaatimizdir, onun için böyle bir önerge verme ihtiyacını duyduk.(...)

Azerbaycan'a komşu olan diğer ülkelerin Azerbaycan'ın üzerinde belli tasavvurları ve tasarrufları olacaktır. Bütün bunları dikkatle değerlendirmemiz gerekmektedir ve oradaki insanların tarihi haklarının kendilerine iadesi söz konusudur.(...)

Buradan hareketle Gürcistan meselesine baktığımız zaman olayı şöyle tespit ediyoruz: Gürcistan 1921 senesinde bağımsızlığını ilan ediyor ve bir anayasa yapıyor. Bu anayasadan sonra 1925 senesinde Abhazya olarak Abhazya'da yaşayan insanlar bir anayasa yapıyorlar ve bu anayasayı ilan ediyorlar; bu anayasa bağımsızlık anayasasıdır. Ve Gürcistan bu anayasayı kabul etmiştir. Fakat daha sonraki gelişmelerde gerek Sovyetler Birliği'nin 1977'lerdeki anayasasına dayalı olarak gerekse o aradaki gelişmeleri de dikkate aldığımız zaman Sovyetler Birliğinin bağımsız Gürcistan devleti içinde bir özerk cumhuriyet haline geliyor Abhazya; ama dağılmadan sonra Gürcistan adeta Abhazya'nın eski varlığını, özerk cumhuriyet oluşunu ve hatta 1925 anayasasında kendilerinin de kabul ettiği anayasada 16'ncı cumhuriyet gibi bir cumhuriyet olduğunu kabul etmiyor ve bugüne kadarki tutumunda da Hükümetimizin -bizim intibamız öyledir, yanlış olabilir, burada onu duymak istiyoruz- tavrı da gerçekten Abhazya'nın bütün hukuki varlığına rağmen ilan edilmiş, kabul edilmiş anayasalarına rağmen Abhazya'nın yokluğuna dayalı bir politika götürülmüştür. İstenilen şey; gerçekten başlangıç olarak bu iki anayasanın dikkate alınması ve ondan sonra meselelerin müzakere yoluyla çözülmesidir ve kan dökülmesinin durdurulmasıdır. Bu konuda daha geniş bir şekilde konuşacak arkadaşlarımız var, sanıyorum onlarda belirtecekler. Gamsahurdia'yı yakalama bahanesiyle mevcut hükümet Abhazya'nın başkentine kadar girmiş ve çatışmalar belki de bu vesileyle

yoğunlaşmış ve artmıştır ve yüzlerce kişi ölmüştür ve halen de ölmektedir.

Abhazya kendi güvenliğini sağlamak için Kuzey Kafkasya bölgesinde bir Konfederasyon oluşturulması yolunda gayret etmiş veyahutta bu gayretlere katılmıştır. Orada altı veya yedi ülke Kuzey Kafkas Konfederasyonu diye bir konfederasyon oluşturmaktadırlar. Bu konfederasyon veya Abhazya'nın şu anda ilan ettiği bağımsız varlığı aslında bizim tespitlerimize göre; bir kan dökülmesini istemiyor, iki varlığının tanınmasını istiyor, üç, Gürcistan devletiyle her türlü şart altında barışçı bir çözüm arıyor. Bu barışçı çözümün içerisinde özerk cumhuriyet olmak var, belki özerk bölge olmak var, belki bir federal bir sözleşme imzalamak var, yani her halukarda kan dökülmesine son verilerek bir sulhçu, barışçı yaklaşım içerisinde bölgenin huzura kavuşturulmasını istiyor. Biz de hükümetimizin bu görüşü benimsemesini istiyoruz. Ve diliyoruz ki, bir an evvel oraya insani yardım ulaşsın, yani siyasi ve hukuki meselenin çözümü ile birlikte, insani yardımın oluşması ve gitmesi de temel unsurlardan biridir. Bu meselenin gündeme gelmesinden bu yana Hükümetimiz oraya bir uçak dolusu malzeme göndermiştir; bundan dolayı Hükümetimize ve bu işe emeği geçenlere teşekkür etmek isteriz; ancak bir uçak dolusu malzemenin hiç bir şekilde, gelen kış karşısında oradaki insanlara kafi gelmeyeceği de meydandadır. O bakımdan, sürekli yardım yapılması gereğini bir kere daha teyit etmek istiyoruz.

Ayrıca çok net ve açık olarak, Gürcistan ile komşuluk münasebetlerimizi bozmayacak, ama adil ve kalıcı bir çözüme yol açacak öneriler konusunda da Hükümetimizin Gürcistan nezdinde gerekli teşebbüsleri yapmasını istiyoruz. Dolayısıyla gerek Kafkasya'nın yeni bir Balkanlaşma modeline dönüşmemesi, gerek akan kanın durdurulması ve gerekse gerçekten devletler hukukuna ve hakkaniyet esaslarına göre hakkı olanlara haklarının verilmesi için Hükümetimizin bundan biraz daha aktif ve kalıcı tedbirler manzumesini benimsemesini rica ediyor ve bunu Hükümetten bekliyoruz.

Bu düşünceler ve duygularla Yüce Meclise saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN: Teşekkür ediyorum Sayın Dinçerler.

Önerge sahipleri adına başka konuşmak isteyen?...

OGUZHAN ASILTÜRK (Malatya): Sayın Başkan, Önerge sahibi olarak ve grup adına konuşmamı birleştirerek yapmak istiyorum. Gerekliyse en sonunda konuşayım?

BAŞKAN: Önerge sahipleri adına başka konuşmak isteyen yok.

Gruplar adına ilk söz, Anavatan Grubu adına Sayın Şadi Pehlivanoglu; buyrun efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA ŞADI PEHLIVANOĞLU (Ordu): (...)

Muhterem arkadaşlar, Danışma kurulunda bu genel görüşmeye gün verilirken, mesele çok mühimdir; alakalı Hariciye Bakanı burada olsun, Türkiye'de olsun, Mecliste olsun. Bizzat kendileri sorularımıza, Yüksek Meclisin fikirlerine cevap versin ve aydınlatsın diye bugün tensip edilmişti; ama bakıyorum ki Hariciye Bakanı burada değil, herhalde çok mühim işleri var. İnşallah o mühim işlerin mühim neticelerini de

görmek bize nasip olur. (...)

70 senedir, hiçbir siyasi iktidar, dış politikada bir kast sınıfı haline gelmiş olan Türk Hariciyesini aşamaz. Hükümetler ancak ona tabi olur. (...)

Muhterem milletvekilleri, son Rus İmparatorluğu yıkıldıktan sonra Kafkasya kanamaya başladı. Kafkasya'da cereyan eden hadiseler arasında yer alan siyasi ve ekonomik her konuda, Türkiye'nin bigane kalması mevzubahis değildir. Hükümetin, bu hadiseleri tesbit etmesi, takip etmesi ve milli menfaatlarımıza uygun olarak yönlendirmeye çalışması icap eder. Kuzey Kafkasya, Hazar Denizi ile Karadeniz arasındaki yerdir. Nüfusu aşağı yukarı beş milyon civarındadır. Abhazya, Adigey, Karaçay-Çerkez, Kabardey-Balkar, Dağıstan, Çeçenistan, Kıyı Şapsığ, Kuzey-Güney Osetya halkının ise yüzde 80'i Müslümandır. Bu insanlar Sovyet İmparatorluğu hegemonyasından kurtulduktan sonra, huzur içinde, insan haysiyetine uygun olarak yaşamak istemektedirler, mesele bundan ibaretir.

Kuzey Kafkasya'daki problemi bir Hristiyan-Müslüman çatışması haline getirmek isteyenler, meseleyi saptırmaktadırlar, bölgede yeni bir Beyrut yaratmak istemektedirler. Bu hususa dikkat edilmesi lazım. Mesele, etnik bir hareket değildir; bölgede ayrıca Rus, Ermeni, Yahudi ve Rum unsurları da vardır. Bütün bu unsurlar arasında ayrılıkçı bir hareket mevcut değildir.

(...)

Abhazya meselesine gelince; etnik bir mesele değildir. Nitekim, Abhazya sınırları içinde 535 bin toplam nüfus vardır. Bu nüfusun ancak yüzde 18'i Abazdır, yüzde 13'ü Ermeni, yüzde 17'si Rus, yüzde 10'u da Rum'dur. 8 ila 10'uncu yüzyıllarda, Abhazya'da bir imparatorluk mevcuttu. Bu bölge, üçyüz sene de Osmanlı İmparatorluğunun himayesinde hayatini devam ettirdi. 1921'den 1931'e kadar, ikinci defa, müstakil bir devlet oldu.

Abhazya Cumhurbaşkanı, parlamento seçimiyle işbaşına gelmiştir. Bir müddet önce, Abhazya Cumhurbaşkanı, özel bir davetle Türkiye'ye geldi. - Muhterem milletvekilleri, bu husustaki beyanlarımın sizler tarafından, devleti alakadar ettiği için, hassasiyete dinlenilmesini istirham ediyorum- ve Başbakanla Dışişleri Bakanından kendileriyle görüşme talebinde bulundu; kabul etmediler. Yalnız ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, Abhazya Cumhurbaşkanı'nı kabul edip görüştü.

Peşmerge ve devlet olarak kurulma mücadelesi yapan bir Kürt Devletinin temsilcileri diye bazı ayrılıkçı temsilcileri Türk Devleti ve Türk Hükümeti adına bağrına basmaktan çekinmeyenlerin ve tarihte ilk defa, müstakil bir Kürt devleti kurmak için mücadelelerini adeta zımnen tasdik edip onlara destek verenlerin, toprakları işgal edilmiş olan Abhazya Devletinin meşru mücadelesinin temsilcilerini kabul etmesi, hem hayret vericidir, hem de düşündürücüdür.

Irak'ı parçalayıp kuzeyinde yüzbinlerce Türkü de hegemonyaları altına alan bir Kürt devleti kurulsun diye Amerika ve Avrupa nezdinde bu bölgede Çekiç Gücün himayesini icat edenler, ve neticede bir Kürt Devletinin kurulmasını temin edenler, bu maharetlerini, bu dehalarını biraz da Abhazya ve bütün Kafkasya'da meydana gelen huzursuzluğun giderilmesi ve AĞIK Şartlarının uygulanması için kullansalar acaba doğru olmaz mı? (DYP sıralarından anlaşılmayan bir müdahale)

Kimse kim siz de dahilsiniz kime. Sabunla

yıkanmış değilsiniz yani. (ANAP sıralarından alkışlar)

(...)
1977 Sovyet Anayasasına muvazi olarak Abhazya 1978 Anayasasına göre Gürcistan ve Abhazya diye iki ayrı cumhuriyet oldu.

(...)...burada bir anayasal boşluk doğdu. Boşluk doğunca Abhazya Gürcistan'a müracaat etti; dedi ki: Bu meseleyi görüşelim, bir hukuki statükoya bağlayalım. Abhazya Gürcistan ile oturup konuşmayı beklerken orduları gelip başşehirlerini işgal ve talan etti. Cevapları bu oldu. Tabii bu hadise, aynı zamanda Gürcistan'ın imza ettiği AĞİK Şartına da aykırıdır ve onu da ihlal mahiyetini taşımaktadır.

Muhterem arkadaşlar, şimdi elime geçen enteresan bir haritayı Yüksek Heyetinize göstereceğim. Tabii bizim Hariciye Bakanlığımızın bundan haberi olduğu kanaatinde değilim. Bu vesile ile onların vazifelerine de yardımcı olmuş oluruz.

Bu haritaya göre, taa bizim Trabzon'a kadar Gürcistan'a dahil edilmiş. Bu Türk Devleti ve Vatanı bir düğün pastası mıdır ki herkes ötesinden berisinden kaşık sallıyor muhterem arkadaşlar?

HÜSEYİN ERDAL (Yozgat): Sahipsiz...Sahipsiz. Türkiye'nin sahibi yok.

ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Devamla): Herkes bir tarafına el atıyor.

BAŞKAN: Efendim, "sahibi yok" demeyin, burada koskoca bir parlamento var. Parlamento Türkiye'nin sahibidir, vatandaşların temsilcisidir.

HÜSEYİN ERDAL (Yozgat): Çekiç Güç ne yapıyor?

ŞADİ PEHLİVANOĞLU (Devamla):(...) Bu Hariciyenin dokümanete ettiği Hükümet Başkanı Sayın Demirel, Gürcistan'a vaki resmi ziyaretinden evvel havaalanında verdiği beyanatta şöyle dedi: "Gürcistan'ın her türlü politikasını destekliyoruz." Bir şey demiyorum, desteklesin de, böyle demekle peşin bir angajmana girmiş oldu. Halbuki 14 Ağustos'ta Gürcüler Sohum ve Gagra kentlerini işgal etmişler, yağma ve zulüm yapmışlar, müze ve tarihi belgeler talan ve imha edilmiştir. Elbette ki bu hareket Gürcistan'ın imza ettiği AĞİK Şartına aykırıdır. Tabii ben Sayın Demirel'de kabahat görmüyorum, kabahat kendisine bu notu sıkıştıran hariciye misyonunda olsa gerek.

Başta Karabağ olmak üzere Kafkasya'da dökülen kanlar, insanoğlunun çektiği bu çile durmalıdır. Türkiye, bölgedeki sıcak savaşın durması, işgal edilen yerlerin iadesi ve AĞİK Şartına uygun hareket edilmesi için elinden gelen bütün gayreti göstermelidir. Abhazya ile Gürcistan arasındaki anlaşmazlığın kansız bir şekilde halledilmesi için aracılık yapmalıdır. Türk Devletinin tarihi misyonu bu hakemliğe müsaittir. (...)Bölgede yaşayan insanlar aç ve perişandır. Onlara insani yardım bir an evvel yapılmalıdır.

Muhterem Başkana teklif ediyorum; munasip görülürse Yüksek Meclisimizden bir heyetle Kafkasya'ya gidip bu bölgede tetkikler yaptıktan sonra, Yüce Meclise bilgi arzının munasip olacağı kanaatindeyim.

Türk Hariciyesinin bu mevzudaki bütün beyanlarını dikkatlice incelersek; görürüz ki, milli devlet politikasından uzak, sorumsuzluğun birer ifadesinden ibarettir. Bu mevzuda şimdiye kadar Hikmet Çetin Bey'in Yüksek Meclisin huzurunda ifade ettiği bütün beyanlar, tatbikatta makas bulmayan, Yüksek Meclisin o andaki hissiyatına göre söylenen birer hamasi cümlelerden başka bir değeri olmamıştır.(...) Kafkas-

ya'da yapılan zulümler, Azerbaycan'da, Bosna-Hersek'te insanoğlunun imha edilmesini, Türkiye'yi bölmek için ayrılıkçı teröristlere yardım eden Batı silah tacirlerine, insani duygularını, insan hakları ve merhamet duygularını bir nebze hatırlatsa acaba doğru olmaz mı? (...)

Türk Devletinin, bu zamanda doğan fırsatlar karşısında, Hikmet Çetin gibi bir Hariciye Bakanına sahip olması, milletimiz ve devletimiz için bir kayıptır, bir talihsizliktir. Bu tesbitin haklılığı, şimdiye kadar ve bundan sonra da tevali edecek olan neticelerle sübut bulacağına inanmaktayım.

Muhterem Milletvekilleri, bir hususu Yüksek Meclisin nazarı dikkatine arz etmek istiyorum: Görüşmekte olduğumuz bu tip genel görüşmeler sonunda, grupları adına veya şahısları adına; fakat, Türk Milletini temsilen, TBMM'nin fikriyatı, direktifleri, görüşleri; hemen bu tip genel görüşmelerin hemen akabinde hükümet tarafından aynen tatbik edilmek mevkindedir. Tabii bu demokratik rejimin icabıdır. Onu Türk Hükümetine ve bu husustaki politikaları yürüten Hariciye Bakanlığına hatırlatmakta fayda görmekteyim.

Kafkasya, Türk Cumhuriyetleri, Müslüman Devletler ve diğerleriyle, milli çıkarlarımıza uygun, şahsiyetli bir milli politikaya kavuşmak için, Yüce Allah'a dua etmekteyim.(...)

SHP GRUBU ADINA ATILLA MUTMAN (İzmir): Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; SHP Grubu adına söz almış bulunuyorum.(...)

(...) Türkiye, geleneksel olarak, bütün ülkelerin toprak bütünlüklerine saygılıdır. Sınırların kuvvet yoluyla değiştirilmesini hedefleyen politika ve uygulamalara karşıdır. Bu genel yaklaşım, Kafkasya bölgesine yönelik politikada da aynen uygulanmalıdır. Bu itibarla, Kafkasya bölgesinde, başta Azerbaycan olmak üzere, bölge ülkelerinin toprak bütünlüklerini tehdit eden iddia ve eğilimlere karşı çıkılması gerekir. Türk dış politikasının ana ilke ve hedefleri, tarihi bir süreç içinde belirlenmiştir. Bunlar, isabetlidir ve günümüzde de geçerlidir. Kafkasya'da cereyan eden olaylar değerlendirilirken, cumhuriyet tarihimiz boyunca bize ışık tutan bu ana ilke ve hedefler gözden kaçmamalıdır. Tabiatıyla, bu değerlendirmede, az önce de işaret ettiğim gibi, Kafkasya bölgesinin, adeta bir mozayiki andıran etnik, sosyal ve kültürel yapısının çok iyi anlaşılması ve politikaların buna göre uygulanması gerekir. Bu husus, yanlış bir adımın atılmaması açısından büyük önem taşımaktadır. Bölgedeki irili ufaklı etnik grup sayısının, 100'ü aşkın olduğunu da belirtmek isterim.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, bu gerçeklerin bilinciyle, Kafkasya bölgesine yönelik politikasını, sorumlu, ciddi, dengeli ve gerçekçi bir zemin üzerine oturtmalı, duygusal yaklaşım ve davranışlardan kaçınmalıdır; ancak, bunu yaparken, kamuoyumuzun, bu konudaki duyarlılığını ve bu bölge ile mevcut yakın bağlarımızı da dikkate alan dengeli ve akılcı bir politika uygulamalıdır.

(...)Kafkas ülkelerinin kendi bünyelerindeki sorunların ve aralarındaki çatışmaların da çözülmesinin veya hiç değilse zaman içerisinde eritilmesinin mümkün olabileceğine inanıyoruz. Tarih, bu tür örneklerle doludur.

Kafkasya bölgesine yönelik olarak, farklı bir politika izlenmesinin, bölgenin gerçeklerine ters düşeceği ve bilahare telafisi imkansız durumların ortaya

çıkmasına neden olacağı aşikardır. Bu açıdan, bölgede, demokratik yapının geliştirilip etnik gruplar arasındaki diyalogun sağlıklı bir temele oturtulması, yaşamsal önem taşımaktadır.

(...) Farklı yaklaşımlara destek verilmesi veya bunlara sempatiyle bakılması, barut fıçısına ateşle yaklaşmaktan farklı bir sonuç veremez.(...) Bölgedeki istikrarsızlığın Türkiye'yi de etkileyeceği kuşkusuzdur.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; komşumuz ve dostumuz Gürcistan'da da son dönemde, nedenlerini yukarıda özetlemeye çalıştığım bazı siyasi gelişme ve çalkantılar vuku bulmaktadır. Özellikle Ossetya'da ve son olarak Abhazya Özerk Cumhuriyeti'nde yaşanan olaylar hepimizi derinden üzülmüş, endişeye sevk etmiştir. Bu gelişmeler, tarafımızdan yakından, dikkatle takip edilmelidir. Gürcistan'ın demokratik yöntemlerle, yeniden yapılanma sürecine girdiği bir dönemde bu gelişmelerin yaşanması talihsizliktir. Gürcistan'ın istikrarının taşıdığı önem, bu ülke sınırlarını aşmakta ve tüm bölgeyi yakından ilgilendirmektedir. Türkiye'nin dış siyasetinin en önemli ana ve belirgin ilkelerinden biri olarak, hiçbir ülkenin iç işlerine karışmaması ve hiçbir ülkeyi de kendi içişlerine karıştırmaması gerekir. Bununla birlikte; kuzeydoğu komşumuzun, içinde bulunduğu bu karmaşa ortamına toplumsal diyalog, kişilik ve benlik haklarına saygı temelinde, hızlı ve kalıcı bir çözüm bulması en içten dileğimiz ve doğal beklentimizdir. Günümüz dünyasında bir ülkenin içişlerine karışmamak demek, o ülkedeki çeşitli olaylara, insan hakları ihlallerine ve insani konulara duyarsız kalmak demek değildir. Bu düşünceyle, Türkiye, Gürcistan'daki toplumsal olayların ve yaşanan huzursuzlukların turmanmadan atlatılması için, elindeki olanaklar ölçüsünde bu ülkeye yardımcı bulunmalıdır ve mevcut Koalisyon Hükümetimizin gerek Gürcistan'a, gerekse Abhazya Özerk Cumhuriyeti'ne yiyecek ve ilaç yardımını memnuniyetle karşılıyoruz.

(...)

1918-1921, 1930-1950 yılları arasında Abazalar haksız uygulamalara, soykırım hareketlerine maruz bırakılmışlardır. 5 bin yıllık tarihi geçmiş, 1200 yıllık devlet geleneği olan Abhazya'nın, Özerk Cumhuriyet Statüsünün güçlendirilmesi, bunun için de yeni anayasaların tespitine Gürcistan tarafından katkı verilmesi gereklidir. Türkiye, Kafkasya bölgesinin bir barış ve istikrar bölgesi haline gelmesi ve Karadeniz Ekonomik İşbirliğinin en önemli uygulama alanına dönüşmesi için, yukarıda arz etmeye çalıştığım tutarlı politikasını izlemeyi sürdürmeli ve Kafkasya'da daha da fazla karışıklığa sahne olacak gelişme ve eğilimlere karşı çıkmalıdır.

DYP GRUBU ADINA MUSTAFA TINAZ TİTİZ (Ankara): Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kafkasya bölgesinde meydana gelen olaylar hakkında genel görüşme çerçevesinde Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere söz almış bulunuyorum

(...) Yaklaşım yolum önce genel bir metodoloji üzerinde durmak ve sonra da Hükümetimizin yaklaşımlarına değinerek onun olumlu ve olumsuz gördüğüm yanlarını işaret etmek şeklinde olacaktır.

Konuya birkaç yönden yaklaşabiliriz. Bir tanesi, Gürcistan'ın toprak bütünlüğü açısından yaklaşabiliriz; Abhazya'nın bağımsızlık istemi açısından yaklaşabiliriz; Transkafkasya bölgesinin barışı

açısından yaklaşabiliriz. Bizim bakış açımız bunları ihmal etmemeli, ama, Türkiye'nin bu topraklarda yaşayan insanlarımızın çıkarlarını ön plana alacak şekilde olmalıdır; bu, birinci nokta.

İkincisi, konuya yalnız Abhazya açısından bakmaya kalkışılırsa, çıkmaza saplanılabileceği düşüncesindeyim. Konu şudur: Üç kıtaya yayılmış Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasından sonra onun topraklarının bir bölümü üzerinde kurulmuş bulunan Türkiye Cumhuriyeti'nin nüfus yapısı bir mozaik oluşturmaktadır. Bu mozaik içinde Anadolu'da yüzyıllardır yaşayan insanlar olduğu gibi, bu toprakların çevresindeki ülkelerden çeşitli nedenlerle göç etmiş insanlar da bulunmaktadır. Bugün milletimizin bir bölümünü oluşturan 400 bin civarındaki vatandaşımız Kafkasya'dan göç etmiş bu kişilerin çocukları ya da torunlarıdır. Bugün bu zengin mozaikin asgari üç kıtada ataları yaşamaktadır(...) Tabiidir ki, bu üç kıtadaki insanlarla topraklarımızda yaşayan insanlar arasında bağlar vardır; bu bağlar, bizim bir zenginliğimizdir.

O halde, bir genel yaklaşım saptama durumuyla karşı karşıyayız. Bu öyle bir genel yaklaşım olmalıdır ki, Bosna-Hersek'te, Abhazya'da ya da bir başka bölgede ataları yaşamakta bulunan vatandaşlarımızın ata yurtlarındaki sorunları karşısında eli kolu bağlı kalmayalım. Bu bölgelerde bir sorun çıktığında gerekirse askeri güç kullanarak durumu çıkarlarımızı doğrultusuna çevirmek doğal olarak sokaktaki insanın aklına ilk gelen çözümdür. Ama, bu, hem mümkün değildir, hem de çoğu zaman doğru yaklaşım değildir. Hiçbir şey yapmamak ile fiziki gücü derhal kullanmak arasında başka yöntemler geliştirmek zorundayız. Bu yöntem, her zaman her yerde aynı bir çözümün şablon biçiminde uygulanması biçiminde olmayabilir(...)

(...) Abhazya, Gürcistan ya da bir başka yerdeki sorun hakkında çok şey saptamış olmak ya da çok şey söylemiş olmak durumun tam bilinmesi demek değildir. Ya da, sorun ile ilgili olarak hislerimizi harekete geçirebilecek ifadeler de yine durumun tam bilinmesi anlamına gelmemektedir. Bunlar, olsa olsa, bizi sorunların özünden uzaklaştırmaktadır.

Ne kadar güç görünürse görünsün, şu sorulara cevap bulmak mecburiyetindeyiz. Birinci soru şudur: Sorun nedir? En basit görünüşlü, fakat cevaplaması en güç olan soru budur. Bunu, taraflardan birinin iddialarına tamamen dayandıramayız. Biliriz ki, taraflar, gerçeklerin kendilerini haklı gösterecek yanlarını öne çıkarıp diğer yanlarını da küçülterek ortaya koymak eğilimindedirler. Abhazya örneğine de böyle bakmak gerekir. Abhazya, bağımsızlığının tanınmasını istemekte, bunun için de tarihsel olguları örnek vermektir; Abhazya'da yaşayan insanların demokratik hakları bütünüyle sahip olmasını istemektedirler; kültürlerinin yaşamasını, asimilasyona uğramamasını istemektedirler; Abhaz halkının can güvenliğini tehdit eden unsurların caydırılmasını istemektedirler; tarihte Stalin ve Beria döneminde uğradıkları haksızlıkların telafisini istemektedirler; Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin dağılmasıyla Gürcistan'ın yeniden tanıdığı 1921 Anayasasının Abhazya'ya tanıdığı statüye dönmek istemektedirler. Bunların hiçbirisi kolay itiraz edilebilecek istekler değildir. Tüm toplumların bunlara hakkı olduğu bütün dünyaca kabul edilmektedir, ama diğer yandan, Gürcistan'ın da yine karşı çıkılması mümkün olmayan istekleri vardır. Toprak

bütünlüğünün, milli birliğinin korunmasını istemektedirler. Gürcistan topraklarının yüzde 12'sini, Abhazya nüfusunun yüzde 18'ini ve Abhazya Parlamentosundaki sandalye sayısının yüzde 43'ünü oluşturan Abhazya'nın, temsili demokrasilerdeki alışılmış oranlara çekilmesini istemektedirler.

Tarih boyunca çeşitli çalkantılara sahne olmuş, her yüzyılda ayrı egemenliklere sahne olmuş toprakların ve toplumların bu istek ve iddialarının birini bütünüyle haklı diğerini de bütünüyle haksız bulan bir siyah-beyaz türü çözüm ne Abhazya ve ne de bir başka sorun alanı için geçerli değildir.

(...) Dolayısıyla sorunu daha başka şekilde tanımlamak zorundayız. Sorunu, Abhazya halkı, Transkafkasya bölgesi ya da dünya barışı açısından değil, bunları göz ardı etmeden, ama öncelikle Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ve bu topraklarda yaşayan insanların çıkarları açısından tanımlamak zorundayız.

İkinci cevaplanması gereken soru: Soruna taraf olan ve de onları destekleyen diğer ülkelerin Türkiye bakımından dünkü, bugünkü veya yarınki önemlerinin ne olduğu ve de ne olacağıdır.

"Gürcistan Abhazya'dan büyüktür; dolayısıyla, Gürcistan'ı darıltmayalım" yaklaşımı ne kadar yetersizse, "Türkiye'de yaşayan Abazaların sayısı Gürcülerden daha fazladır; o halde, Abhazya'ya destek olmalıyız" yaklaşımı da o kadar sığdır.

Üçüncü soru; ilk iki soru çerçevesinde geliştirilebilecek politikaların hayata geçirilmesi için ihtiyaç olan araçların neler olduğu, bu araçların ne gibi kaynak ve koşulları gerektirdiği, koşulların araçların kullanımına uygun olup olmadığı ve bizim de bu kaynaklara sahip olup olmadığımızdır.

Bu politikaların hayata geçmesi için gerekli araçlar, ilk soruda sorulan "sorun nedir?" den yola çıkılarak saptanması gereken "amaçlarımız nelerdir?" sorusuna cevap vermelidir.

Dikkat edilirse, "amaçlarımız nelerdir?" sorusunun cevabıyla "bu sorun karşısında neler yapılabilir?" sorusunun cevapları arasında çok fark vardır, hatta bunların birbirleriyle ilgisi yoktur. "Neler yapılabilir?" sorusuna onlarca, yüzlerce cevap bulabiliriz. Hatta bunları yapabiliriz de; ama bunların hiçbirisi "amaçlarımız nelerdir?"e cevap verecek araçlar olmayabilir, hatta amaçla ters düşen etkiler dahi yaratabilir. Bu çerçevede kullanılabilecek politika araçları, uluslararası platformlardaki etkinliğimizi kullanarak baskılar elde etmek; dünya kamuoyunu belli yönlerde oluşturmaya çalışmak; ekonomik ilişkilerimizi kullanarak yaptırımlar sağlamak; bölgesel işbirliği organizasyonları -ki, Karadeniz Ekonomik İşbirliği bunun bir örneğidir- yoluyla rol oynamak; benzer çıkarlara ve dolayısıyla da benzer amaçlara sahip ülkelerle işbirliği yapmak; Birleşmiş Milletler çerçevesindeki yaptırım araçlarına -Barış Gücü gibi- fiilen aktif olarak katılmak olabilir.

Bir diğer kısım enstrüman ise, ilk iki soruya verilecek cevaplardan yola çıkılarak geliştirilmiş daha özel araçlar olabilir. Bu bakımdan da, o soruların cevaplarının tam verilmesi çok büyük önem taşımaktadır.

Nihayet, cevaplanması gereken dördüncü soru; "bu araçlar kullanılırsa ne veya neler olur?" sorusudur.

(...) Günümüzdeki iletişim patlamasına rağmen hala mesajların nüansları dünya kamuoyuna yeteri ayrıntıda iletilmemektedir. Arasında büyük farklar bulunan durumlar birbirine benzer gibi algılanabildiği takdirde bir noktadaki sorunu çözmek için kul-

landıığımız bir araç bir başka alanda bize zarar verir hale gelebilir. Bu nedenle, her aracın kullanımının muhtemel ardışık sonuçları tahmin edilmeye çalışılmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; buraya kadar çizmeye çalıştığım genel metodoloji çerçevesinde, Hükümetimizin Abhazya konusundaki tutumunu değerlendirmeye çalışacağım.

Yalnız Kafkasya konusunda değil etnik çatışmaların olduğu diğer bölgelerdeki sorunlara karşı da sürdürülen aktif yaklaşımı onaylıyor ve geliştirilerek sürdürülmesini diliyoruz.

(...) Aynı anda çeşitli yerlerde doğan ve yapısı itibarıyla net tavırlar almanın oldukça güç olduğu sorunlardaki performansın oldukça iyi olduğu kanısındayız. Bu sorunların aynı zamanda bize büyük devlet olabilmeye yolunda bazı şanslar getirdiğini ve hükümetin bu şansları iyi kullanmaya çalıştığı görüşündeyiz.

(...) Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu düşünceler çerçevesinde gözden geçirilecek politikalarımızın çıkarlarımıza olduğu kadar bölge ve dünya barışına da olumlu katkılarda bulunacağına ülkemizde uzun yıllardır birlikte yaşayan Gürcü ve Abaza kökenli kardeşlerimizin sıkıntılarını gidereceğine inandığımızı belirtmek istiyorum. Ancak bir miktar süre alabilecek olan bu çalışmalar yapılırken, kısa vadede ihtiyaç olduğuna inandığım iki önlem de parlamentomuzun takdirine sunmak istiyorum. Bunlardan;

Birincisi, halen Abhazya'da sürmekte olan kanlı olayları durdurması yolunda taraflara bir çağrıda bulunmak üzere bir temenni kararı alınmasıdır.

İkincisi; Gürcistan Devlet Başkanı Şevardnadze'nin de temenni ettiği bir girişimle ilgilidir. Karadeniz Ekonomik İşbirliği çerçevesi içinde Türkiye'nin rol oynamasını talep eden bu mesaja bir cevap olarak, bir parlamento heyetinin Gürcistan'a ve Abhazya'ya gönderilmesini ve böylece ilk önerimi hayata geçirebilecek bir adımın atılmasına yol açmasıdır.

Bu iki önerimi Yüce parlemontomuzun takdirlerine sunuyorum, saygılarımı kabulünü rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Titiz.

Devam edecek.

* * *

CHP Grubu adına İstemihan TALAY,

RP Grubu adına Oğuzhan ASİLTÜRK,

Hükümet adına Bşb. Yar. Erdal İNÖNÜ,

Şahsı Adına K.Maraş M.v.Esat BÜTÜN,

Şahsı adına Van M.v. Remzi KARTAL'ın

T.B.M.M. de yapılan genel görüşmede yaptıkları konuşmaları önümüzdeki sayıdan itibaren meclis tutanaklarından yayınlamaya devam edeceğiz.

* * *

BİR GAZETECİNİN GÖRÜŞLERİ

KAZAKLAR KILICINI KİME BİLİYOR ?

Bir zamanlar ülkemizde yapılan haksızlıklardan pişmanlık duyan yöneticiler bu tür haksızlıkların tekrar etmemesi için bazı önlemler alıyorlar. Hainlikle suçlanan kimi halkların vatanlarından sürülmesi hareketleri şimdi zulüm olarak kabul edilip suçlanıyor. Bu halklara sürülen kara leke temizleniyor ve yeniden gelişebilme imkanları yaratılıyor. Bunların doğru hareketler olduğu vicdanen kabul görüyor. İnsan Çeçenlerin, Karaçayların, Balkarların ve Kalmıkların uğradıkları haksızlık ve zulmü hatırlıyor. Bu yüzden bu halklar için yapılan şeyleri anlamak kolaylaşıyor.

Ancak "Kazak yaşamı"nı yeniden düzenlemek amacıyla, kimi yöneticilerin yürüttükleri politikayı anlamak çok güç. Belirtmek istediğim şey Kazak Birliklerinin yeniden kurulmak istenmesidir. Kazaklar da istedikleri havanın esmesinden yararlanarak silahlanıp herkesten daha güçlü olduklarını kanıtlamaya çalışıyorlar. Birçok istekleri de yerine geliyor. İsterlerse kendi şartlarını insanlara kabul ettiriyorlar. Pazar yerlerinde düzeni sağlamak bahanesiyle beğenmedikleri satıcıları yumrukla yola getiriyorlar. Aynı şekilde Rusları Rus olmayanlardan korumak amacıyla silahlı güçler oluşturuyorlar. Dinyester Bölgesinde gönüllü olarak gittiklerinden dolayı her türlü silahla savaşan Kazaklara kimse birşey söyleyemiyor.

Tüm bunlar yetmiyormuş gibi Kazaklar şimdi de ülke sınırlarında sorunlar yaratmaya uğraşıyorlar. Kafkasya'nın Rus bölgelerine Kafkasyalı halkların girmemesi için kontrol merkezleri oluşturmaya çalışıyorlar. Şu günlerde Moskova'da yapılan Kazak toplantısının başkonusu buydu. Toplantıya katılan

atamanları cesaretlendiren kişi ise toplantıya katılıp kendilerine destek veren Rusya Federasyonu II. Başkanı A. Ruskoy'dur. Bu toplantılar Adige Xase'nin düzenlediği ve tüm halkların kardeş olduklarının belirtildiği toplantılara hiç benzemiyor. Bu nedenle Kazak toplantıları ve onlara destek veren ülke liderlerinin politikaları insanı derin kaygılara düşürüyor. Çünkü yok edilen halkımızdan artakalan bir avuç insanın başına Çarlık Rusya'sı zamanındaki zulmü yeniden yaşama tehlikesi gözüküyor.

HERŞEYİN SUÇLUSU RUS OLMAYAN HALKLAR MI?

Rusya'yı çok düşünen partiler bugünlerde sürekli Rus olmayan halkların suçlarını araştırıyorlar. Bu partilerin sayısı azalmayıp günden güne artıyor. Bunların amaçlarına ulaşmak için ellerinde büyük imkanları var. Devletin merkezi televizyonu, radyosu ve basını onların elindedir. Rusya anayasa komisyonu sekreteri O. Rumyansev'in birkaç saatliğine cumhuriyetimize gelip Moskova'ya döndüğünde Rusya gazetesinde yayımladığı ve halkları kışkırtıcı röportajını herkes hatırlıyor. Bu röportajda Adigeler'in cumhuriyette yaşayan Ruslar'ı (Nüfusları % 80) sıkıntı içinde tuttukları, dünyaca kabul edilen insan haklarına uymadıkları anlatılmak isteniyordu. Görüşlerinin doğru olmadığına dair kendisine birçok belgeler gösterilmişse de yanılmış olduğunu gösteren hiç bir yazısına rastlamadık.

Bunun gibi ülkede yönetimi elinde bulunduran ve kendilerini demokrat olarak tanıtan birçokları uluslar politikasını istedikleri gibi yorumlayarak "Hukuk Devleti" kurmaya çalışıyorlar. Bu gibiler başarıya ulaşırlarsa küçük uluslara tanınacak hakların pek önemli olmayacağı açıktır.

Doğrusunu söylemek gerekirse bu güne kadar ülkede olup bitenlerin gerçek yüzünü Rusya Televizyonunun "Haberler" programında öğrenebiliyorduk. Ancak bu günlerde bu programı hazırlayanlar da görüşlerinin değiştiğini ve ülkede meydana gelen tüm olumsuzlukların sebebinin bazı halklar olduğunu söylemeye başladığını görmekteyiz. Bu halkların kim olduğunu sormamıza gerek kalmıyor, çünkü bunların Kafkasya halkları olduğunu bu televizyon bize epey zamandır duyuruyor. Rusya'nın bir çok yerinde onlar fazlalık olarak görüldükleri gibi kendi vatanları olan Kafkasya'da onlara fazla görülmeye başlandı. Bu şekildeki ulusları kışkırtıcı politikanın kime zarar vereceğini de kestirmek güç değil.

ADİGE TOPRAĞINDA RAHAT DEĞİLLER

Vatanımızda ulusal sorunlarımıza çözümler bulabildiğimiz tek yer Adige Cumhuriyeti oluyor. Ülke statümüzün yükseltilerek cumhuriyet olmamız çok önemli bir kazançtır. Devlet düzeni içinde kendi sorunlarımızı çözebilme imkanlarına kavuşmuş olmamızın değeri her şeyin üstündedir.

Bu imkanlar, sadece biz Adigelere mahsus olmayıp ülkedeki diğer halkların da gelişmelerini sağlıyor. Rusya'nın bu cumhuriyetinde halkların dayanışma ve barış içinde yaşamaları mutluluk vericidir. Ancak bundan rahatsızlık duyanların var olduğunu ve bunların kökünün Moskova'ya kadar uzandığını bilmeyenimiz çoktur. Son günlerde Krasnodar Kray'ına gelip sosyolojik araştırmalar yapan Rusya İçişleri Bakanlığı'na bağlı grup bunlara örnektir.

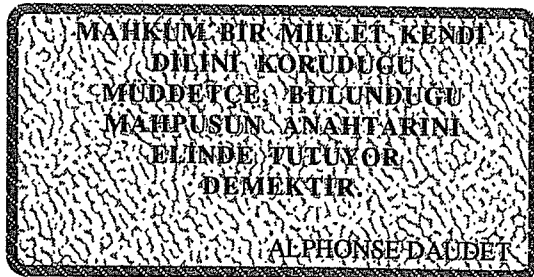
Gruptakiler Kray statüsünün belirlenebilmesi için Kray'da yaşayan insanların görüşlerini öğrenmeye çalışıyorlardı. Görüşü alınan insanların çoğu Adigey'in tekrar Kray'a bağlanmasını ve eskiden olduğu gibi istedikleri şekilde yönetilme rüyası içindeydiler. Bu da küçük ulusların "Büyük Kardeşin" egemenliğinden çıkılmalarını bir türlü hazmedemediklerini gösteriyor.

Kray'da yaşayanlara göre Kafkasya Halkları'nın Kray bölgesine yerleşebilmeleri için izin almaları gerekiyor. Ancak kendileri için başka bölgelere yerleşmede bu tür zorunluluk görmüyorlar.

Kazakların ve diğer Slavların üstün haklara sahip olmasını istiyorlar. Her Kazak'ın beğendiği toprağı alıp kullanma özgürlüğüne sahip olmasını uygun buluyorlar. Diğer Slav Halkları olan Rus, Ukrayna ve Belorusların yaşadıkları yerlere bakılmaksızın istedikleri yerde toprak alıp satabilme veya mirasçılara bırakabilme haklarının olmasını istiyorlar. Ulusları da kalitelerine göre sınıflandırıyorlar. Tabii ki en üstün olanları Kazaklar ve Slav Halkları oluyor. Bu görüşlerin sahipleri de ulusal ayırım yapılmadığını söyleyerek topraklarımızda yetişen ve demokrasi zamanında gözleri açılan kişiler oluyor.

Şimdi soydaşımız Şapsığların Kray içindeki yaşamlarını düşünelim. Sayıları çok az olan bu insanlara neden kendi benliklerini koruma hakları tanınmıyor? Kesin olan şudur ki onların ihtiyacı olan ulusal rayonu elde edebilmeleri ancak tüm Adigelerin destek ve çabalarıyla mümkün olabilecektir. Kray'da yaşayan Kazak ve Slavlar'ın düşünceleri ve davranışları bu görüşümüzü doğruluyor.

Adige Mak 13. 8. 1992
Çeviren: Çetaw İbrahim

BİR SOYLEDİ PİR SOYLEDİ BİR SOYLEDİ PİR SOYLEDİ BİR SOYLEDİ PİR SOYLEDİ

Abhazya'da savaşanlar Abhazlar olmayıp, Güney Rusya'dan gelen paralı askerlerdir.

Edward SVARNADZE

Barı demokrasisini aynen uygulayalım derken, parçaları sonra bu ülkeyi.

Suleyman DEMIREL
Başbakan

Avalarımız iyiki Anadolu yarımadasına gelmişler. Anadolu yarımadasında yaşamaktan zevk ve gurur duyuyorum.*

Cetin ONER
Yönetmen-Yazar

Ben asımla olmuş bir Çerkesim ama bundan sizin gibi anı yahı duymuyorum.*

Ayla KUTLU
Çerkes asıllı Yazar

Şimdi hemşehrilerimize durumu nasıl izah edeceğiz? Tekrar iletişim kurup, Vunafe eksik yapıldı, çaylar geri gitsin mi diyeceğiz.

Murat ÖZEN
Antalya K.K.K.D. Bşk.
(Merkezi örgütlenme hakkında)

Cumhuriyet döneminde kültürel kimliğimize hiçbir baskı ve müdahale yapılmadı.*

Ayla KUTLU
Çerkes Asıllı Yazar

*14 Kasım 1992 tarihinde Ankara Derneğinde yapılan MUHACERET, EDEBİYAT, ANADIL konulu panelden.

MUTSUZUN YERİ

Ne mutlu Türküm diyene
K.Atatürk

CİHAN İŞBAŞI (Janisagoh)

Küçük Bir Sızı

"Deniz kızı düşmüş aklıma ben iflah olmam" diyebilmek ne güzel...

Ne şanslısın ey ozan...

Dedem Sutaylan yada Mazalaw, Hangisi bilmem,onlardan birisini Karadeniz'de terket-ti denizkızları.

O gün bugün denizkızı düşmez benim aklıma, hem ozan da değilim zaten.

Nenemin yosun kokan elbiselerinden Tüdürgişlerini çaldılar. Annem yıllar sonra köyümüze gittiğinde, yalnız bir tanesini bula-bildi. Uzun tırnaklarının izleri vardı ve parlak bir pul, gövdelerinden ayrılmış, kararmış gümüşün üzerine yapışıp kalmıştı. Annem aşırı miyop gözleriyle bakıp; "Öteki taşları düşmüş." dedi!..

Dağlıların Tüdürgiş dediği o gümüş düğmeler Uzunyayla'da bir Avşar çerçiye satılmadı, ya da bir yeniçeri eskisi koparmadı onları. Onlar, denizkızlarının ölüm dağıtan ve karşı konulmaz salınışlarıyla, insanları diren-cin son sınırına çağıran elleri tarafından usulca çalındılar biliyorum...

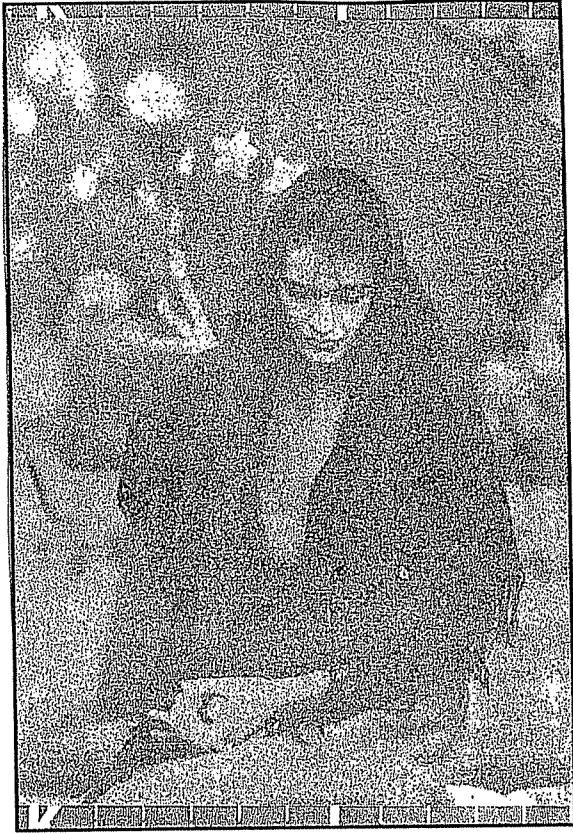
Denizkızları suçsuzlar biliyorum. Ne gümüşün gümüşlüğü, ne de pahası altının, onların derdi değildir. Direncin pırılısını sever onlar ve yüzgeç sallar.Korkuyla döllene döllene cesarete gebe kalan ve kan revan öfke doğuran her yürekte...

O yürekler şimdi gökyüzüne en yakın yer-lerde çürümektedir...

Abhazya dağları, Osetya, Dağıstan ve Bağımsız Çeçenistan dağları denizkızlarının parmaklarının okşadığı gümüş renkli yüreklerle ısıldamaktadır...

Ya toprağın dili ?.....

-biz göğe uzak olanlar-

Toprağın dili şimdi, göğe hasret yarım bir duygusallıkla, bizlerin çürüyen yüreklerini saklıyor tarihten...

Toprağın dili, benim 23 yaşındaki bu gen-cek bedenimin oturduğu masa başı aşkına, benim adıma, benim bedenimin hesabını veriyor tarihe...

Satın alınmış bir avukat gibi...

Parayla bir katili savunur gibi...

"Döğüşenler de var bu havalarda"

Delinmiş botlarında ıslanmış ve çamurlanmış ayaklarının; çıldırtıcı huylan-masını yüreğinde taşıyıp, beni ve bizleri düşünebilen gerillalar var...

Ve onların kimileri, savunduğu cepheleri terkedip, denizkızlarının büyüülü salınışlarına doğru seğirtiyor şimdi...

Ölenler de var bu havalarda...

Hem de ellerinde ve gözlerinde gümüşü pırıltılarla.

Aslında yaşama en sağlam tüdürgişlerle bağlı olan insanlar var...

Ki onların yaşama iliklendiği gümüş düğmeler asla çalınmıyor denizkızlarınca...

P

OLİTİK YORUM / ÇETAW İbrahim

SOYKIRIM ve ÜRGÜN ÜZERİNE

Gürcistan'ın 14 Ağustos 1992 tarihinde Abhazya topraklarına yaptığı saldırı Gürcü hükümeti tarafından ayrılıkçı Abhaz'lara karşı Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü korumak için yapılan bir askeri operasyon olarak dünya kamuoyuna yansıtılmıştır. Bölgenin etkili devletleri olan Rusya ve Türkiye de bu görüşe sıcak bakarak saldırıya yeşil ışık yakmışlardır.

Gürcistan'ın Dışişleri Bakanı Çikvaidze Nokta dergisine verdiği demeçte, "Her şeyden önce bağımsız bir Abhazya ne demek? orası

Gürcistan toprakları, Abhazlar Gürcistan topraklarında yaşıyorlar. Üstelik sayıları sadece 80.000 kişi. Aynı topraklarda 250.000 Gürcü yaşıyor..." demek suretiyle Abhazların bir azınlık olduklarını ve kendilerine her türlü azınlık haklarının verildiğini ileri sürmüş, olayı bir azınlık sorunu gibi göstermeye çalışmıştır. Nüfuslarının az oluşu nedeniyle de Abhazların bağımsız olmaya

hakları olmadığını belirtmiştir. Bölge ülkeleri ile birlikte Uluslararası kuruluşların da soruna bakış tarzları Gürcü görüşünün aynısıdır.

Abhazların ve diğer Kuzey Kafkasya Halklarının bugün kendi vatanlarında azınlık durumunda kalmalarına neden olan tarihi gerçekler, belgeleri ile birlikte ortaya çıkartılıp, dünya kamuoyu yeterince aydınlatılmadıkça da bu görüş tarzının değişme olasılığı yoktur. Bugün Abhazya örneğinde olduğu gibi, ileride diğer Kuzey Kafkasya Halklarının bağımsızlık talepleri gündeme geldiğinde de dünyanın tavrı yine aynı olacaktır.

Tarihin en eski toplumlarından olan Kuzey

Kafkasya Halkları, kendi Anavatanlarında, hiçbir ülkeye ve millete saldırmadan ve hiçbir komşularına zarar vermeden yaşamalarına rağmen, tarihin en ağır soykırımına ve sürgününe uğratılmışlardır. Bu soykırım ve sürgünün baş aktörleri de 18 ve 19'uncu yüzyıllarda bölgede yayılmacı politikalar güden Rus ve Osmanlı İmparatorluklarıdır.

Sıcak denizlere inmek amacıyla güneye doğru yayılan Rus İmparatorluğu 19'uncu Yüzyıl boyunca Kuzey Kafkasya Halklarının

büyük direnciyle karşılaşmıştır. Yüz yıldan fazla süren Rus-Kafkas savaşlarında çağın en gelişmiş askeri teknolojisine ve bitmez tükenmez insan gücüne sahip, Çar ordularına karşı Kafkasyalılar, özgürlükleri için karşılaştırmaya kabul etmeyecek kadar kötü şartlarda savaşmışlardır. Bu savaşlarda Rus ordularınca hiçbir insani ölçü ve savaş kuralı gözetilmemiştir. Çarlarından aldıkları buyrukları eksiksiz olarak yerine getiren genareller, di-

renen tüm insanları yoketmiş, kış ortasında köyler yakılmak suretiyle insanlar barınaksız bırakılmışlardır. Tarlalarda bulunan ürünler yakılmak suretiyle insanlar aç bırakılarak, ölüme mahkum edilmişlerdir. Öldüremedikleri insanları da sahile sürüp gemilere doldurarak, Osmanlı topraklarına sürmüşlerdir. Yerli halktan boşalan topraklara da yıldan yıla çoğalan Rus-Kazak yerleşim birimleri kurmuşlardır. Bugün Rusya'da kuzeyden güneye doğru seyahat edenler, Rus şehirlerinin kuruluş tarihlerini gördükçe Çarlığın güneye doğru yayılma takvimini kolayca anlamaktadırlar.

Osmanlı İmparatorluğu ise 1829 yılında

Gürcistan Dışişleri Bakanı Çikvaidze Nokta dergisine verdiği demeçte "Her şeyden önce bağımsız bir Abhazya ne demek? Orası Gürcistan toprakları, Abhazlar bizim topraklarımızda yaşıyorlar. Üstelik sayıları sadece 80 000 kişi. Aynı topraklarda 250 000 Gürcü yaşıyor." demek suretiyle Abhazların bir azınlık olduklarını ve kendilerine her türlü azınlık haklarının verildiğini ileri sürmüş, olayı bir azınlık sorunu gibi göstermeye çalışmıştır. Nüfuslarının az oluşu nedeniyle de bağımsız olmaya haklarının olmadığını belirtmiştir.

Rusya ile yaptığı Edirne Anlaşması ile hiçbir zaman sahibi olmadığı Kuzey Kafkasya topraklarını Rusya'ya verdiğini kabul ederek Rus İmparatorluğunun saldırılarına ve işgaline hukuki dayanak sağlamıştır. Osmanlı Çerkesleri sürekli savaşa kışkırtmış , ancak kendilerine hiçbir etkili yardımda bulunmamış ve kırılmalarına seyirci kalmıştır. Çarlığın topraklarından sürmek istediği, Kuzey Kafkasya Halklarını topraklarına siyasi ve askeri amaçlarla kabul etmek suretiyle de Çarlığın sürgün politikasını uygulamasına destek olmuştur.

İki büyük imparatorluğun ortaklaşa uyguladıkları soykırım ve sürgün sonucunda, 18. Yüzyılın ilk yarısında nüfusun bir milyon civarında tahmin edilen Batı Adigeleri (Kabardeyler hariç)'nin anavatanlarındaki bugünkü nüfusları sadece 135.000 dir. Gerçek anavatanlarının yani tarihi topraklarının onda bir büyüklüğündeki bugünkü Adigey topraklarındaki nüfus oranları % 22'dir. Sürgünden önce bugünkü Soçi bölgesinde yaşamakta olan ve nüfusları 250.000 civarında olan Ubih Çerkes-lerinden bugün bu topraklarda kimse kalmamıştır. Yine Kafkas-Rus Savaş-larından önce kendilerine ait belirli toprakları ve nüfusları olan bazı Adige boyları da (Janeler gibi) varlıklarını tamamen kaybetmişlerdir. Zamanında Çerkes yerleşim yerleri olan Anapa, Tsemez, Tuapse ve Soçi gibi Karadeniz şehirlerinde bugün Çerkes yok gibidir.

1886 yılında kendi anavatanlarında nüfus oranları % 86 olan Abhazlar da 1989 yılında % 18'e düşmüş durumdadırlar. Aynı yıllardaki Gürcü nüfusu ise % 6'dan % 46'ya yükselmiştir.

Karaçay-Malkar ve Çeçen-İnguş Halkları da Rus-Kafkas Savaşlarında uğradıkları ağır insan kayıpları yanında 1943 yılında gönderildikleri sürgün esnasında da nüfuslarının yarısını kaybetmişlerdir. İç savaş yıllarında da

Kuzey Kafkasya Halklarından sayısız insan kızıl ve beyaz terörün kurbanı olmuştur.

Tarihin en acımasız soykırım ve sürgününe uğratılan Kuzey Kafkasya Halkları vatanlarında bu şekilde azınlık durumuna düşürülerek onlardan boşaltılan topraklara Rus, Gürcü, Ermeni gibi Çarlığa sadık olan halklar yerleştirilmiştir.

Günümüzde tüm Kuzey Kafkasyalı tarihçiler, bilimadamları ve aydınlar var güçleriyle çalışarak Rus-Kafkas Savaşlarında ne kadar köyün yakılıp yok edildiğini, ne kadar insanın katledildiğini, hangi Çerkes boylarının tarih sahnesinden silindiklerini, sürgüne uğratılan insan sayısını ve sürgünde uğranılan kayıpları araştırarak ortaya çıkarmalıdır. Soykırım ve sürgün ile ilgili bilgi ve belgeler

Günümüzde tüm Kuzey Kafkasyalı tarihçiler, bilimadamları ve aydınlar var güçleriyle çalışarak Rus-Kafkas savaşlarında ne kadar köyün yakılıp yok edildiğini, hangi Çerkes boylarının tarih sahnesinden silindiklerini, sürgüne uğratılan insan sayısını ve sürgünde uğranılan kayıpları araştırarak ortaya çıkarmalıdır. Kendi topraklarımızda azınlıkta kalışımızın doğal bir nüfus gelişimi sonucu olmayıp, uğratıldığımız soykırım ve sürgünün sonucu olduğu insanlığa duyurulmalıdır.

toplanarak dünya kamuoyunun bilgisine sunulmalı, topraklarımızda azınlık olarak kalışımızın nedenleri ve sonuçları uygar dünyaya tanıtılmalıdır. Kendi topraklarımızda azınlıkta kalışımızın doğal bir nüfus gelişimi sonucu olmayıp uğratıldığımız soykırım ve sürgünün sonucu olduğu insanlığa duyurulmalıdır.

Bağımsız ve federe cumhuriyetlerimiz ile diğer ulusal kuruluşlarımız (Dünya Çerkes Derneği, Dağlı Halklar Parlamentosu

gibi) soykırım ve sürgünü belgeleri ile birlikte Birleşmiş Milletler'e ve diğer uluslararası kuruluşlara götürme çarelerini araştırmalıdır. Soykırım ve sürgünün Birleşmiş Milletler'e kabul ettirilmesi için yoğun çaba gösterilmelidir.

Uluslararası kuruluşlara tezimiz kabul ettirilebildiği takdirde haklarımızın kazanılması ve ulusal taleplerimizin karşılanması kolaylaşacaktır. İşgalcilerin ve sömürgecilerin savları çürütülmüş olacak ve uluslararası desteğimiz artmış olacaktır. Bu konuda başarı sağlayamadığımız takdirde ulusal davalarımız bir azınlık sorunu ve ayrımcılık hareketi olarak görülmeye devam edecek ve yavuz hırsızlarla uğraşmamız zorlaşacaktır.

SOHUM DENİZLERİNDEN DÖNMEYENLER İÇİN

Cıkıp geldiler, birer birer
yaln bir mahzunla ölülerimiz
mağrur yürüyüşlerde geçtik
sessizce ormanlara
denizlerden dönmeyen ölümlerimizin peşinden
gökyüzüne gömecektik,
sevdalı yıldızlara
onlar, orda parlasın dursun
bizler böyle sitemsiz.

HAPAE E.

9 Kasım 1992 İstanbul

Nede güzel bilirdiniz
Şarabın en hasını
Gagra akşamlarında, upuzun sofraların
şarkılarını söylerdiniz
denizin,

tuzun ve kızın
ölümlerimi geldi,
zulümlerimi geldi
ne oldu sarhoş akşamlar
ne oldu? bir haber verin
Gözünü sevdiğim Gagra'lılar

HAPAE E.

9 Kasım 1992 İstanbul

YAŞAMAK DEĞİL ASLINDA

Yüzünü bilmediğim Efkan.,
umutlarımı, gençliğini, direncini
ölümlere taşıdın inatla.
Artık vitiklerdensin sen de Can Toprağında.
Sınır bilersin...
Tutsak bir dağlı yüreğiyle yaşamak,
yaşamak değil aslında.

Yazgülü Seven
5 Kasım 1992 İzmir

ABRİTSKİL...

"Sıba Efkan'a"

su ve ateş
yıklar yüzünü, çözünürsün
varmaz. akıp gider tenin
gümüşe örtünürsün

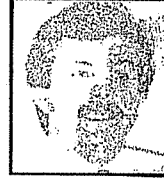
o ülke ki
su ve ateş
o ülke ki
Abritskil'in kanayan yurdu
sürgün kışlaklarında.
dönüp geliyor çocukların
Kafdağı'nın ardına
Nartların sabah selamıyla

deniz yıklar gözyaşlarını
tulsim bozulur
ölü hakkıdır diye
ettiğimiz yemim:
su yakar
ates söndürür

Ömur ATAY (Atayipa)
Kasım 1992 İstanbul

UNCE / Mehmet Uzun (Yedic)

Yazarımız Mehmet UZUN (Yedic) bundan sonra sizlere Adıgey Cumhuriyeti Başkenti Maykop'tan seslenecek. Adıgey Cumhuriyeti'ndeki gelişmeleri sıcaklığı sıcaklığına sizlere aktaracak.

Dergimizin Maykop temsilciliğini de yürütecek olan Mehmet UZUN (Yedic) Adıgey Cumhuriyeti'nin diğer Cumhuriyetlerimizle ve Diaspora'yla olan ilişkilerini, olayları görüşleri ve sonuçları kimi zaman haber kimi zaman yorum kimi zaman Haber/yorum şeklinde sizlere ulaştırmaya çalışacak. Kendisine Anavatan'daki çalışmalarında başarılar diliyoruz.

MARJE

ADİGEY'DE YENİ BİR DÖNEM

Adige Cumhuriyeti'nin başkenti Maykop'tan Merhaba...

Başkent'te doğa, insanın içini açan yeşil giysisini, bugünlerde sonbaharın hüzünlü sarısına bıraktı. Dışarıda yaşayan Adigelerin yoğun ziyaretleri de daha bir seyrekleşti. Kışın gelişinin habercisi yağmurlar, hafif soğuklar yer yer kendini gösteriyor.

Adıgey yalnız doğal olan sonbaharın hüznünü değil, Abhazya'nın işgali ve oradaki kardeşlerinin uğradığı soykırımdan dolayı da üzüntülü, endişeli. Kardeş Abhaz Halkının şanlı direnişine omuz vermek için Adıgey'den giden ve şehit düşen gönüllülerin gelen cenazeleri acıları daha bir kökleştiriyor.

Adıgey Cumhuriyeti'nin Abhazya'ya diplomatik ve politik desteği ile insani yardımı aralıksız sürüyor. Adıgey Cumhurbaşkanı Carım Aslan'ın izlediği Abhazya politikası genelde akılcı ve başarılı olarak değerlendiriliyor.

Abhaz Halkının direnişi, son günlerde göreceli başarılar elde etti. Soçi yönünden Sohum'a kadar olan bölgeyi geri aldılar. Sohum'un geri alınması hazırlıkları yapılırken yer yer çatışmalar sürüyor. Abhaz Halkının savaşın ilk başladığı günlere oranla silah ve cephane olarak daha güçlü olduğu gelen haberler arasında.

Bölgeler arasında iletişim kopukluğu, diğer taraftan yeterince Rusça bilmememiz gelişmelerden ayrıntılı haber alma ve bilgilendirme eksikliğimizi beraberinde getiriyor.

KHABARDEY

Khabardey geçtiğimiz günlerde sıcak anlar yaşadı. **Kafkas Halkları** (Eski adı Dağlı Halklar) **Konfederasyonu Başkanı ve Khabardey Kongresi Başkan Yardımcısı, Şenibe Yura Musa'nın** göz altına alınması bardağı taşıran son damla oldu. Olaylar başladı. Khabardey Kongresi, aylar önce Khabardey'in sorunlarının çözülmesi ve gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla çok geniş katılımı; aydınlar ve yöneticilerce oluşturulmuş. Ancak resmi bir kuruluş değil, bir forum niteliğinde. Kongre son aylarda muhalefete ağırlık verince bölünmeler ve ayrılımlar olmuş.

Tüm çabalarımıza ve ısrarlı sorularımıza rağmen **Şenibe Musa'nın kim tarafından, niçin gözaltına alındığı ve nerede tutulduğunu net olarak öğrenemedik.** Gözaltına alma olayının hemen ardından **Khabardey Kongresi ile Adige Xase** eyleme geçti. Parlamentoya doğru yürüyüş yaparak parlamentonun önünde miting düzenlediler. Miting geceli-gündüzlü 6-7 gün devam etti. Mitingcilerin Şenibe Musa'nın bırakılması, ilan edilen sıkıyönetimin kaldırılması, Yönetim tarafından Khabardey'e çağrılan ve mitingcilere karşı parlamentonun içinde mevzilenmiş olan Rus komandolarının (Amonun) Khabardey'den çekilmesi, **muhalefete** (Kongre ve Xase) **TV'de söz hakkı verilmesi**, Cumhurbaşkanı K'oko Valere ile parlamentonun görevlerinden çekilmeleri gibi dört konuda ta-

lepleri vardı. Miting sürerken taraflar bu konular üzerinde görüşmelerini sürdürdüler. Mitingin dördüncü günü akşamı bu dört konuda anlaşma sağlandığı duyuruldu. Ertesi gün Şenibe Musa serbest bırakıldı. Sıkıyönetim kaldırıldı. Diğer iki konu uygulamaya pek konulamadı. Takipçisi de olunmadı.

Kongre ve Xase daha sıkı bir muhalefet kararı alarak mitingi sonuçlandırırken yönetim de Moskova'dan sağladığı parasal destekle refahı yükseltip halkı yanına almaya çalışıyor. Şimdi geçici bir sükunet yaşanıyor.

Dileğimiz aklın ve sağduyunun egemen olduğu, her türlü mücadelenin demokratik ilkeler çerçevesinde yapıldığı bir ortamın oluşması.

* * *

5 EKİM CUMHURİYET BAYRAMI

Bir halkın Cumhuriyet Bayramı kutlaması hem sevindirici, bir okadar da onurdur. Adigey Ekim ayının ilk haftasında bu güzel günleri yaşadı. Adigey'de 5 Ekim günü Adigey Cumhuriyeti'nin birinci kuruluş, Özerk Bölge oluşunun da 70'inci yılı coşkulu törenlerle kutlandı. Üç gün boyunca süren kutlamalar bizim alışageldiğimiz geçit resmi ve bol nutuklu törenlerden farklıydı. Meydanlarda, salonlarda konserler, halk dansları gösterileri, sergi açılışları yoğunlukta idi.

Resmi tören 5 Ekim günü görkemli Adige Dram Tiyatrosu'nda davetlilerin ve dışarıdan gelen temsilcilerin katılımıyla gerçekleşti. Törenlere Adigelerin yaşadığı ülkelerden de temsilciler davet edildi. Türkiye'den Kaf-Kur adına 2. Başkan Sönmez Baykan ile Maykop'ta bulunan Başkan Dr. Necdet Hatam'ın katılması memnunluk yarattı. Diğer taraftan törenlere Dağıstan, Osetya, Çeçenya, Khabardey, Çerkesk, Abhazya cumhuriyetleri, Şapsığ Bölgesi, Stavropol ve Krasnodar Kray ile Moskova'dan temsilciler katıldılar. Aynı gün gelen temsilciler ve Cumhurbaşkanı Carım Aslan Barış Parkına birer ağaç diktiler.

Tiyatro salonundaki törenin sunuş konuşmasını Meclis Başkanı L'ıuj Adam yaptı. Ardından Cumhurbaşkanı Carım Aslan uzun ve içerikli bir konuşma yaptı. Daha sonra gelen bütün temsilciler birer konuşma yaparak bölgelerinden getirdikleri hediyeleri Cumhurbaşkanı'na sundular. Kaf-Kur Başkanı Necdet Hatam ve Abhazya temsilcisinin

konuşmalarının uzun uzun alkışlanması Türkiye ve Abhazya'ya verilen önem açısından son derece anlamlıydı. Ayrıca çeşitli ülkelerdeki Çerkes Dernekleri, çeşitli şahsiyetler ve kurumlar anlamlı kutlama telgrafları gönderdiler.

Tören sırasında Adige Bayrağı altında, Adigey Marşı orkestra tarafından seslendirilirken farklı milliyetlerden salonu doldurmuş tüm insanlar pür dikkat ayaktaydı. O anda insan doğal olarak duygulanmadan edemiyor.

Gerek anavatanda gerekse dışarıda yaşayan Adige insanı bugünleri iyi yorumlayıp gerçekçi değerlendirebilirse eğer, daha çok yıllar daha da görkemli yıldönümleri kutlayabilecek.

Ancak.....

* * *

ADİGE XEKU ÜNİVERSİTESİ

Adigey'de Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına paralel güzel bir gelişme daha yaşandı. Adigey'in tek yüksek öğretim kurumu olan Pedagoji Enstitüsü'nün Adige Cumhuriyet Üniversitesi olması için Cumhurbaşkanı Carım Aslan bir kararname yayımladı. Kararname formalitelerinin tamamlanması için Moskova'ya gönderildi.

Kutlamak için Rektör Xutj Kim kendilerini ziyaretimizde Moskova'nın sözlü desteklerini önceden aldıklarını, formalitelerin tamamlanmasıyla üniversite tabelasını asacaklarını ardından da gelecek yıl için yeni fakülteler açmayı planladıkları müjdesini verdi.

Üniversiteye geçen yıl Türkiye'den 10 öğrenci gelmişti, bu yıl da Kaf-Kur aracılığıyla 15 öğrenci daha geldi. Öğrenciler 15 Ekim'de öğretime başladılar. Üniversitenin kendilerine tahsis ettiği yurda yerleştirildiler. Öğrenci ve eğitim alanında çıkan küçük sorunların bir daha yaşanmaması, hemen her konuda olması gerektiği gibi, Türkiye'deki derneklerin yönetici ve üyelerinin olaya ciddi bakmaları, öğrenci ve velilerinin de samimi olmalarına bağlı.

* * *

KAFKASYA BELGESELİ

TC Kültür Bakanlığı'nın Kafkasya'ya ilişkin güzel bir girişimi var, Nevin İnanc

başkanlığında Konsept Filmcilik A.Ş. Tüm Kuzey Kafkasya'yı (Abhazya, Şapsığ, Adıgey, Karaçay-Çerkes, Khabardey-Balkar, Osetya, Çeçenistan, Dağıstan) kapsayan bir belgesel filmin çekimini yapıyor. Nevin Hanım ve ekip arkadaşlarının çok titiz ve duyarlı çalışmalarıyla çekilen film Çerkesya'nın tanıtılmasına çok önemli katkılar sağlayacak bir girişim. Zaman zaman büyük, (savaş gibi) zaman zaman küçük aksaklıklarla karşılaşılrsa da, tüm ekip gerçekten yoğun ve özverili bir çalışma içersinde. Yerel yöneticilerde kendilerine her türlü konuda yardımcı oluyorlar. Şimdiye kadar benzeri bir çalışmanın yapıldığını sanmıyorum.

* * *

ARSA DAĞITIMI

Adıgey Cumhuriyeti; Özerk Bölge'den Cumhuriyet statüsüne geçerken parlamento-nun kabul ettiği deklarasyonda; Anavatanları dışında yaşamak zorunda bırakılan Adıgeler-den anavatanlarına dönmek isteyenlere gerekli her türlü kolaylığın gösterilmesi ve yardımcı olunmasını içeren bir madde de yer almıştı.

Cumhurbaşkanı Carım Aslan konuya her zaman olduğu gibi duyarlı davranarak diaspo-radan dönüş yapmış ya da bu düşüncede ola-ak Adıgey Cumhuriyeti'ne başvurarak "Oturu-na Pasaportu" alan tüm Adıgelere arsa tahsis edilmesine ilişkin bir kararname yayımlamıştı.

Bu kararname uyarınca Adıgey Pasaportu olan ve arsa için başvuran dışarıdan gelmiş 174 Adıge'ye; Maykop'ta 700'er metrekarelik arsalar çekilen kuralarla sahiplerine verildi.

Arsa dağıtım uygulamasının devam edeceği retkililerce ayrıca belirtildi.

Maykop'ta devletten arsa alabilmek için 5 yıl oturmuş olmak ve vatandaş olmak koşulları bulunmaktadır. Bu koşullar aranma-lan dönüş yapmış olan Adıgelere arsa veril-nesi; dönüş yapmış ve yapacak Adıgelerin konut sorunlarının çözümüne önemli bir katkı sağlarken, Adıgey Yöneticilerinin samimiyet-erini de ortaya koyuyor.

* * *

ADAPTASYON MERKEZİ

Bir mahalleden diğerine, bir ilden diğerine aşındığınızda bir süre yabancılik çekmemeniz mümkün değildir. Anavatanlarına dönüş yapan ya da gezmeye gelen Adıgelerde burada

kimi sorunlarla karşılaşılıyorlar.

Pratikte pasaport, dil, ev, eğitim, iş vb. ko-nularda karşılaşılan kimi sorunları, örgütlü bir şekilde ve dayanışma içerisinde çözmek, Adıgey'e adepte olunmasına yönelik çalışmalar yapmak üzere, kesin dönüş yapan-lar tarafından Maykop'ta bir "Adaptasyon Merkezi" kurma çalışmaları başlatıldı.

Kuruluş çalışmaları yürütülen merkez ile il-gili bilgileri daha sonra ayrıntılı olarak duyur-maya çalışacağız.

* * *

TEMSİLCİLİK VE PASAPORT

Adıgey Cumhuriyeti'nin, Adıgelerin yaşadığı ülkelerdeki Rusya Fedarasyonu Kon-solosluklarında temsilci bulundurması ile başka ülkelerde yaşayan Adıge kökenli kişilerin talepleri halinde kendilerine Vatan-daşlık Pasaportu verilebilmesi için yürütülen çalışmalarda son aşamaya geldi denilebilir.

Yalnız Adıgey insanı değil, dağılan S.S.C.B nin tüm kesimlerinde, insanlar yılların alışa gelmiş kalıplarından kolay kolay kurtulamıyorlar. Doğaldır ki toplumlarda, köklü değişimler, kısa sürede algılanıp, pratik-te uygulamaya konulamıyor.

Diğer bölgelerde olduğu gibi Adıgey insanı da; Demokrasi, Pazar ekonomisi, Özelleştirme, Mülkiyet, Kar, Din vb. bir çok kavramla yeni yeni tanışıyor. Bu kavramların uygulamaya konulmasında da yer yer aşırılıklar, yer yer önemli aksaklıklar yaşanıyor. Olması gereken bakış açısı, yaklaşımlar ve uygulamalar elbet çağdaş dünya normlarında olmalı. Süreç içersinde bu noktaya varabilmek için gereken alt yapıda var. Bireyler, yöneticiler ve kurumlar açık kalplilikle önce bu çağdaş yapının oluşumuna katkı sağlamaya çalışmalı.

Sistem artık eski rayında seyretmiyor, et-meyecekte; Ama öyle yeni bir rayda seyretme-si sağlanmalı ki, farklı dinlere dillere mensup, çok farklı milliyetlerin yaşadığı Adıgey'de; geçiş süreci aksaklıkları, yeni düzenin getire-ceği doğal sıkıntılar, farklılıkların çatışmasını zorlamasın.

Farklıların farklılıklarını demokratik norm-lar içersinde koruyup geliştirerek, birlikte barış içersinde mutlu yaşamaları, çağdaş dünyada artık zor değil.

ATEŞ HIRSIZI

Ateşe dokunamaz hiç kimse

HİLMİ ÖZEN (Aççumij)

BUGÜN DÖNÜŞ AMAÇ OLMAKTAN ÇIKMIŞTIR

Dönüş fikri milletimiz tarafından, anavatandan sürüldüğümüz günden başlayarak günümüze kadar uzayan bir süreç içerisinde geliştirilmiştir. Sürüldüğümüz günlerin hemen ardından sürgünün bir hezimet olduğunu, anavatandan ayrılmamızın soyumuzun yokolması demek olduğunu dile getirirken dönüşe işaret eden bindokuzyüzonlu yılların aydını, anavatandaki yaşantımızın tam anlamıyla mükemmel olduğunu dile getiriyordu.

1910'lu yılların aydını anavatana dönüldüğünde yeni bir sistemin kurulmasından çok, sınıflı (pşı, work, wunent vb.) yaşantımızın sürdürülmesini yeterli görüyordu. Bunu dönemin Çerkes basınından öğrenmemiz mümkün.

Guaze Gazetesinin 1. sayısında (1911) şöyle bir ifade yer alıyor:

"Dünyada bugünkü uygarlık yaşamı eğer değişe değişe, gelişe gelişe en son bir noktada mertebede duraklayacaksa onun en son karar kılacağı şeklin ancak Çerkesistan hayatına benzer birşey olacağı şüphesiz gibidir." (1)

Nitekim bu dönem içerisinde Kafkasya'ya giden insanların arasında adı en çok anılan İ.Berkok da Tarihte Kafkasya isimli eserinde benzer ifadeler kullanmaktadır.

1910'lu yılların ardından İzzet Aydemir'in Kafkasya'ya yaptığı geziye (1969) kadar Türkiye'de dönüş fikri kesintiye uğramıştır. Bu kesintinin nedeni toplumumuzda hiç kimsenin anavatana gitmeyi aklından geçirmemiş olmasından çok fikrin tartışılıp gerçekleştirilme yöntemlerini araştırmak hususunda bir çabanın gösterilmemiş olmasıdır.

70'li yıllar içerisinde toplumumuz iki zıt kutba bölünmüştür. Bunlar Dönüşçü ve Kalışçı olarak anılan gruplardı. Diğer bazı görüşler de varolmakla birlikte onlar kadar geniş kitleye seslenmemişlerdi.

Dönemin (Dönüşçü) yayın organlarından "Kamçı" gazetesinde yayınlanan bir dizi röportajda ulusal aydınlarımıza konu ile ilgili olarak sorulan soruların birinde kullanılan dönüşle ilgili ifadeyi aynen sunuyorum:

"Hangi topraklarda olunursa olunsun Kuzey Kafkasya Çerkes sıfatından ayrılmaz bir bütündür ve 'Çerkesim' diyen her ferden temel amacı, anavatan ve oraya dönebilmek olmalıdır" (2)

Bu konuyla ilgili olarak aydınlarımızın genelde ifadesi şöyle idi:

"Oraya dönüşten başka çare düşünmüyorum" (3)

"Varmamız gereken bir kızıl elma vardır, o da anavatan" (4) "Gasbedilen vatana tekrar kavuşma dışında başka bir çözüm yolu düşünmüyorum" (5) ve benzer şekilde sürüp giden pekçok ifade...

Görüldüğü gibi 1910'lu yıllarda anavatandaki eski

yaşantımıza aynen dönmemizi sağlamak amacı için araç olan dönüş, 70'lerin başında amaç niteliği kazanmıştır.

70'lerin ikinci yarısında ise dönüş fikri yavaş yavaş sosyalist Çerkes aydınları tarafından rağbet görmeye başlamıştır:

"Sosyalizm, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını kesinlikle tanıdığına göre, emperyalist emellerle anayurdundan koparılmış bir ulusun önemli bir parçasının asimilasyondan kurtuluşunu en iyi bir biçimde sağlayacak olan bir çözüme, anayurda dönüş işlemine hiçbir sosyalist ülke karşı olamaz." (6)

Aynı dönem içerisinde kalışçı tezi savunan yayın organlarında ise dönüşün gereksizliği şöyle kamutlanmaya çalışılıyordu:

"Türkiye'de yaşayan Türk-Kafkaslı, Türkiye'yi hiçbir zaman ikinci bir vatan saymaz, burası onun anavatanıdır... Bence bütün bu sorular ve acaip fikirler şursuz ve küstahca olarak ortaya konmuştur." (7)

Benzer düşünceleri taşıyan, dönemin dergilerinden bir diğerinde ise dönüş fikrine, dönüş "iltica, sığınmak" olarak algılanarak karşı çıkılıyor. (8)

Dönüş fikrinin sosyalist niteliğine ise yine aynı dergide şöyle bir bakış açısıyla bakılıyor:

"(Bunlar sosyalist) diye, Rusya bize kapılarını açmaz." (9)

80'li ve 90'lı yıllara geldiğimizde bireysel dönüşlerin başlamasıyla dönüş fikri amaç olmaktan sıyrılarak araç olmuştur. Sosyalist niteliği kaybolmaya başlamıştır. Amaca, anavatanda İslami bir Çerkes yapısının oluşturulması, serbest piyasa ekonomisinin yerleştirilmesi, laik devlet niteliğinde bir yapı oluşturulması gibi istemler de yüklenmeye başlanmıştır.

Kaf-Kur'un Başkanırken geçtiğimiz yaz anavatana dönüşü gerçekleştiren Necdet Hatam da dönüşün amaç olmaktan sıyrılıp Kafkasya'da yeni çalışmalara katılmamızı sağlayacak bir araç olduğuna işaret edercesine dergimize verdiği demeçte "Kafkasya olayın bir başka boyutu. Orada da çalışmalarımız, çabalarımız devam edecektir" (10) diyor.

Yukarıda kısaca dönüş fikrinin tarihsel süreç içerisinde amaçlıktan araçlığa nasıl dönüştüğünü gördük. Evet, 90'lı yıllarda dönüş fikri, Çerkeslikle ilgili çalışmalara aktif olarak katılanların ezici bir çoğunluğu tarafından kabul edilirken araç niteliğine kavuşmuştur.

Şimdi sıra bu aracı kabul eden ezici çoğunluktan fire vermeden, hatta sayılarını artırarak anavatandaki yapı içerisinde muhaceret insanının en iyi şekilde ve yapılanmaya yönelik çalışmalara nasıl girebileceği üzerinde görüşler üretmeye gelmiştir.

KAYNAKÇA

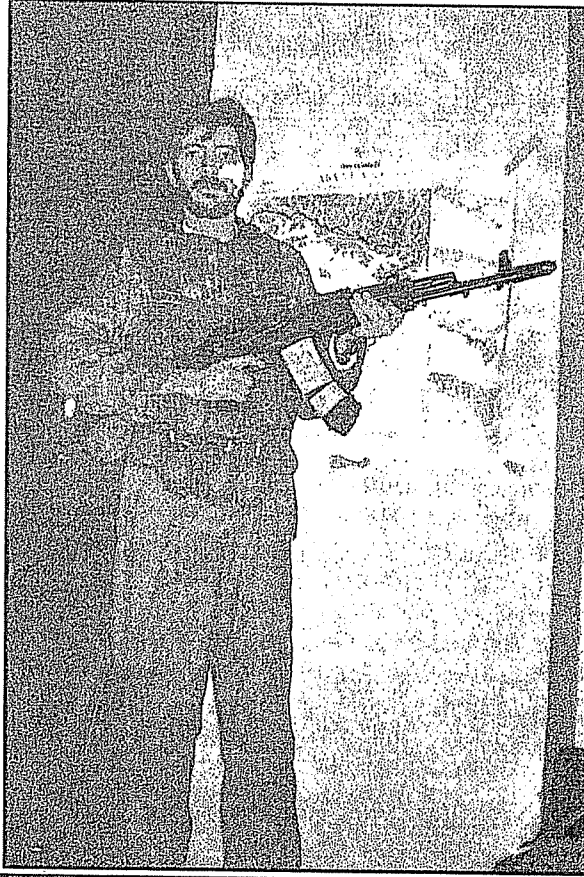
1. Hicret mi, Hezimet mi?, Guaze Gazetesi, Yıl 1. Sayı 2. 1911 tarihli nüshasından F. Huvaj'ın günümüz Türkçesine çevirdiği yazı. Kafdağı, Nisan-Mayıs 1988, Sayfa 47.
2. Kamçı, Yıl 1, Sayı 6. 1970
3. a.g.g. Sayı 6. M. Kazbek ile röportaj.
4. a.g.g. Sayı 6. H.Bilşen ile röportaj.
5. a.g.g. Sayı 4. Ö.Beygua ile röportaj.
6. Ne Yapmalı?, Yamçı, 1977, Sayı 7/16.
7. Röportajlar, Kafkasya Birlik Mecmuası, 1971, Sayı 12.
8. Nart Savsura, K. Kafkasya, Sayı 56/57.
9. a.g.e. Sayfa 10
10. Röportaj, Marje, Temmuz 1992.

R

ÖPORTAJ / MARJE

**GERİLLA
HAYKIRIYOR**

"BAĞIMSIZ ABHAZYA"

Trakho Aydın Turan, 1966 Düzce doğumlu. Türkiye'de doğmuş bir "sürgün yüreği". Atalarımızın terk etmek zorunda kaldıkları toprakların bir parçası olan Abhazya'daki kardeşlerinin katline gönlü razı olmamış bir yürek. Abhazya işgalinden on gün sonra Türkiye'den onurlu direnişe destek vermek için gidenlerden. İlk cephe deneyimi yaşayan, bir çok baskında görev alan bir gönüllü asker.

Abhaz direnişçilerinin Gagra zaferinde cephede bulunan Aydın, yaralanarak sonraki günlerini hastahane de geçirmek zorunda kalmış. Abhazya koşullarında tedavisi mümkün olmayınca kısa bir süre için Türkiye'ye tedaviye gelen Aydın'la Marje olarak Abhazya üzerine konuştuk.

Marje- Abhazya'nın onurlu savaşına Türkiye'den katılan bir sürgün yüreği olarak, Abhazya işgale uğradığında Türkiye'deyken neler hissettin? Seni oraya götüren etkenlerden söz eder misin?

A.Turan- Orası bizim. Kafkasya bizim anavatanımız. Bizim vatanımız orası. Orada yaşayan insanlar bizim milletimizden insanlar. Orası işgal edildiği zaman burada yapabileceğim kadarını zaten yapmıştım. Gitmemiz gerektiğine inanıyorduk, gittik. Daha çok insanın gitmesi gerekiyor. Daha da insana ihtiyaç var. Orada, Abhazya'da savaşan insanlar sadece Türkiye'den giden grup değil. Abhazya'ya bütün Kuzey Kafkas halklarından gelen insanlar var. Adige, Çeçen, Şapsığ, Asetin hepsinden var. Biz oraya savaşmaya gidiyoruz diye gittik. Turist gibi üç-beş gün Gudavta'da takılmaya başladık. Baktık bizim olayımızda kimsenin bir şey yapacağı yok, ilgileneneği yok, artık herkes kendi başının çaresine baksın dedik. Biraz paramız vardı işte. İki tane kaleşnikof satın aldık. Ne yapacağımızı bilmiyorduk. Şamil'le karşılaştım. Şamil'e durumu anlattım. Söz verdi.

Marje- Şamil kim?

A.Turan- Çeçen Şamil. Bu Ankara'ya uçak kaçırma olayını gerçekleştirenlerden.

Daha önce Rusya'nın Çeçenistan'a müdahalesini protesto etmek için uçak kaçırarlardan. Şamil Basiyev. Ona söyledim, bana söz vermişti "Sohum'a bir operasyona gideceğiz. Eğer silah alırsak getirip sana vereceğim" dedi. Yani böyle, herkes kendi başının çaresine bakıyor.

Marje- Yani bir düzensizlik mi var?

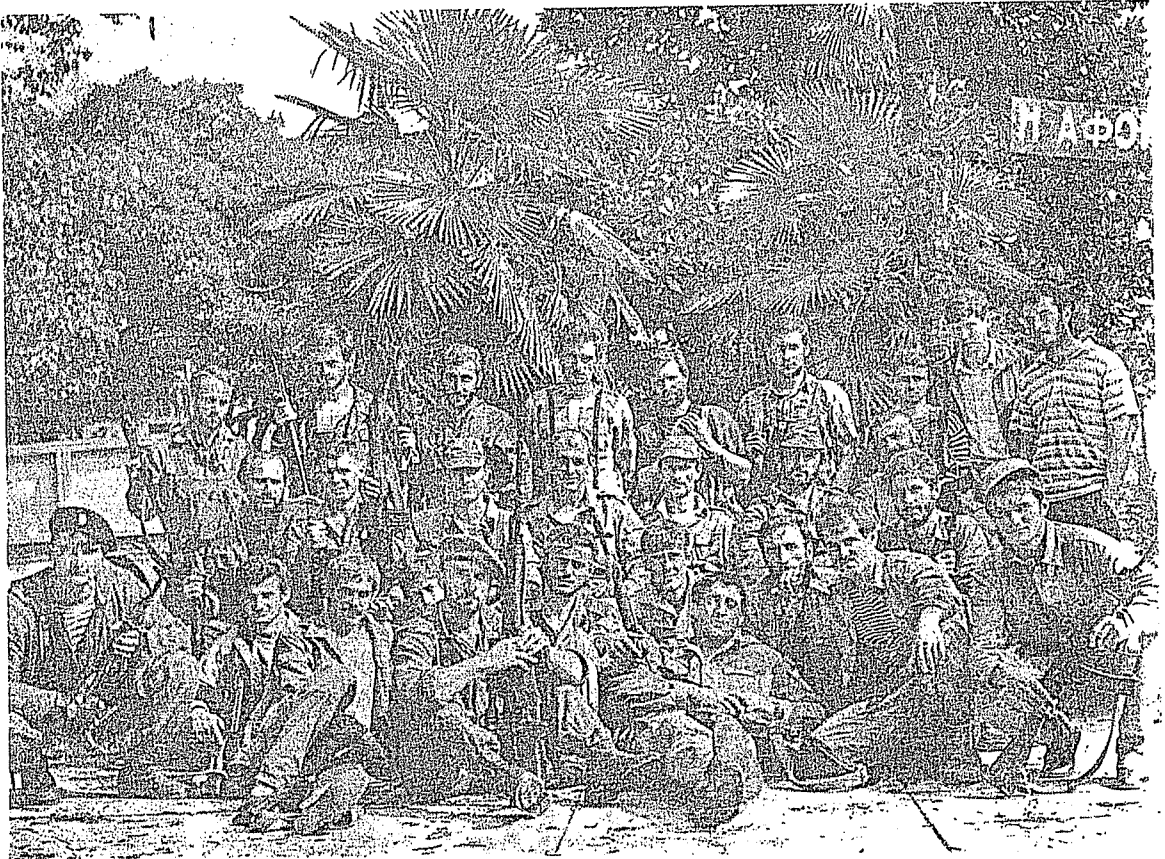
A.Turan- Evet. Organizasyon diye bir olay yoktu. İlk gözlemlerimde de bu böyleydi, gelirken son durum da farklı değildi. Diğerlerinde var. Kabardey, Adigey ve Çeçenistan'dan gelenlerde bir organizasyon, bir düzen var.

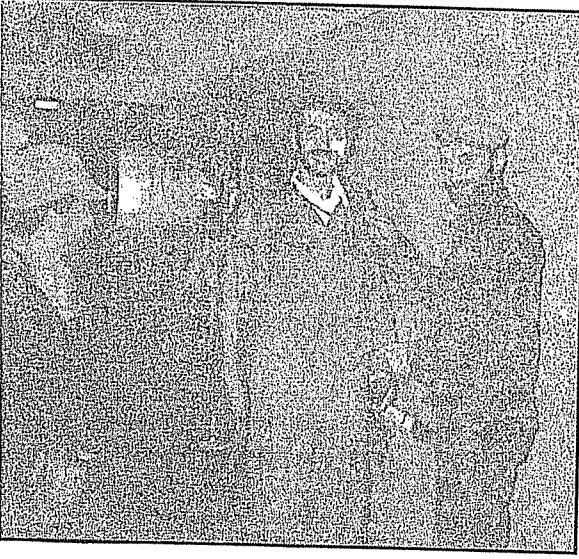
Marje- Abhazlar ya da bahsettiğin organize komiteleri Türkiye'den gidenlerin sorunlarıyla ilgilenmediler mi?

A.Turan- Onlar bizim savaşmamızı istemiyorlardı. Silah verilmesini istemiyorlardı bize.

Marje- Neden?

A.Turan- "Önce biz savaşacağız. Eğer iş sıcak savaşa dönerse siz de savaşsınız. Şu anda size gerek yok" diyorlardı. Diğer Kafkasya Cumhuriyetlerinden gelen gruplar şöyle diyorlardı: Biz buraya savaşa gelmekle bir adım atmış olduk, ama siz Türkiye'den ya da başka ülkelerden gelerek üç adım atmış oldu-

nuz.

Marje- Peki Türkiye'den bu onurlu direniş destek vermek için kaç kişi geldi Abhazya'ya?

A.Turan- 37 kişiydik. Düzce'den, İnégöl'den, Eskişehir'den, Adapazarı'ndan gelenler var. Oraya gelen arkadaşlarımızdan savaştırmadıklarımız da var. 17-18 yaşındaki gençler zamanında öğrenciymiş orada. Savaş çıkınca bizimle beraber savaşmaya geldiler. Savaştırmıyoruz, çok gerilerde tutuyoruz. Geri hizmetlerde görev alıyorlar. Zaten silah yok. 37 kişilik Türkiye grubunun elinde ben gelirken sadece 16 silah vardı.

Marje- Kuzey Kafkasya halklarından desteğe gelen insanlar ve Kafkasya cumhuriyetlerinden gelen insani yardımlar hangi boyutta buna yönelik gözlemlerin var mı?

A.Turan- Ellerinden geldiğince yardım ediyorlar. Mesala Çeçenistan'dan 40 Ton cephane geldi Gagra operasyonu öncesi. Roketatar falan. Kaberdey'den gelenler kendi silahlarıyla geldiler, Adıgey'den de güçleri yettiğince yardım ediliyor. Hergün yeni gönüllüler silahlarıyla geliyorlar.

Marje- Diğer Kuzey Kafkasya Cumhuriyetlerinden Abhazya'ya savaşmak için gelen Çerkeslerin sayısı ne kadar? Yaklaşık bir rakam verebilir misin?

A.Turan- Tam olarak bir rakam veremem benim bulunduğum bölge ve yaptığımız operasyonlarda Çeçenler, Kaberdeyler ve Adıgeler 200'er kişilik gruplar halinde yer alıyorlardı. Yanlış şöyle bir olay var. Benim bulunduğum yer ve diğer bölgelerde mevziler-

de sabit görev yapanlar var onların sayısını bilemiyorum, ben genelde daha çok operasyon gruplarını gördüm. Burada bir şeyi daha eklemek istiyorum cephe gerisinde çoğunluk Abhazya'lı Abazalardan oluşuyor, çünkü dedeleri savaşçı olan Abazalar savaşmasını çok iyi bilmiyorlar. Sanıyorum yıllar boyu uygulanan politikalar onların bu yönlerini törpülemiş.

Marje- Biraz da Abhaz Direnişçilerinin örgütlenme biçimlerinden bahsedebilir misin? Nasıl bir yapı var, Gürcülere karşı nasıl bir dayanışma örneği gösteriyorlar? Şematik olarak askeri yapılanmaları konusunda bilgi verebilir misin?

A.Turan- Şimdi... ben askeri bir komutan değilim, vatanım için çarpışan sade bir gönüllüyüm. Ama şunu söyleyebilirim. Abhazya'da çeşitli noktalarda ştaplar (karargah) var, askeri bölgeler var, merkezi bir komuta yapısı var. Bir tarafta operasyon yapılacağı zaman, komutanlar bir araya geliyorlar. Plan proje çalışması yapılıyor. Hangi grup nereden saldırırsa karar veriliyor. Gruplarda onların direktifleri doğrultusunda hareket ediyorlar.

Marje- Geri hizmet gibi alt örgütlenme çalışmaları sağlanmış durumda mı?

A.Turan- Bunların hepsi genel olarak oluşturulmuş durumda.

Marje- Peki sizinde birlikte olduğunuz Şamil'in grubunun bu yapı içerisinde konumu, yeri nedir?

A.Turan- Terim yerindeyse Vurucu Tim, Operasyon grubu.

Marje- Sabit görevi yok mu?

A.Turan- Sabit görevi yok, değişken, operasyon grubu, saldırı grubu. İlk önden gidin grupta diyebiliriz. Gagra çıkartmasında öyle oldu yani.

Marje- Şimdi biraz da Gagra çıkartmasından bahsedelim. Çıkartmadan önce savaş kilitlendi gibi bir hava vardı, sonra Gagra'nın geri alındığı haberi geldi. Bu olay Türkiye'de biz Çerkesler tarafından çok büyük bir sevinçle karşılandı. Sanıyorum sen de bu olaya katıldın biraz bahsedebilir misin?

A.Turan- Gagra operasyonundan önce yapmış olduğumuz bir iki tane operasyon vardı, Gagra'ya daha evvelden. Yani Gürcülere zayılat verdirdiğimiz yerler vardı. Biz 40 kişiydik. Günaydın gazetesinde, kaç tarihli bilmiyorum. Evde gördüm resmini, tam olarak kaç tarihli bilmiyorum. Altına da yazmışlar '120 tane Gürcü Tankçı öldürüldü' falan diye. Şamil'in resmi vardı. Benim res-

mim vardı. Bir tane daha Çeçen'in resmi vardı. Böyle zayıflar verdirdik daha evvel-den. Organize saldırılarımız, operasyonlarımız oldu. Silah yoktu. Mermi yoktu. Cephanemiz yoktu. Ağır silahımız yoktu. Onun için büyük saldırı başlanmamıştı Gagra'ya. Büyük saldırıdan önce Grozni'den altı Raketatarlardan geldi. Zaten ilk olarak onlar, biz saldırmadan evvel saat dokuz da başladı, on-bire kadar. Onlar Gagra'ya Raket gönderdiler devamlı olarak.

Gagra saldırısından önce durum gerçekten kilitlenmişti. Gudauvta'da sıkışmıştık. Her tarafımız, Abhazya'nın 4/5 lük kesimi onların elindeydi.

Gagra operasyonunda bizim yaklaşık olarak 2 Km. gerimizden gelen silahsızlar da vardı. Onlar da vurduğumuz Gürcülerden silahları almak için geliyorlardı. Alıp savaşmak için geliyorlardı, silah olmadığı için. Ayrıca geceleyin Kaberdeyler denizden çıkartma yapmışlar. 150 kadar Kaberdey çıkartma yapmışlar ve sahilden ilerlemişler ayrıca da, Abhazya'lı Abazalarla beraber. Onlar katıldılar sonradan sayımız 600 küsur buldu, yani en son. Yalnız o zamanı buluncaya kadar Gagra'nın işi bitmişti Leseritziye'ye doğru yola çıkılmıştı.

Marje- İlk giden 200 kişiyle 1500 kişilik karşı gücü nasıl yok ettiniz? Yani hiç direnmeyle karşılaşmadınız mı?

A.Turan- Şimdi Gagra alındıktan sonra Komutanların söyledikleri bir şey var. Bizim tahmin ettiğimiz dörtte biri kadar kayıp verdik Gagra'da diye.

Önceden tahmin edilen zayıfların dörtte biri. 36 ölü verdik, Gagra ve Leseritziye operasyonlarında. Bizim gruptan 36 kişi öldü, karşı taraftan 800 civarı ölü vardı. İnançla savaşsalar yok edebilirlerdi bizi. Neden ders onlar sayıca kat kat fazla, silah onlarda var bizde yok, bir de onlar sabit mevzide biz ise açıktan saldırıyoruz. Bu avantajları da var. Herhalde bu saldırıyı hiç beklemiyorlardı.

Marje- Gagra saldırısında yaralandın. Hastane olayını da yaşadın. Sağlık hizmetleri ne durumda? Yeterli bir sağlık hizmeti verilebiliyor mu?

A.Turan- Gönüllü gelen doktorlar var, Konfederasyonun gönderdiği doktorlar, sağlık görevlileri var. Örneğin ben oradayken üç Kaberdey doktor vardı. Yalnız ağır yaralılar derhal Moskova'ya gönderiliyorlar. Bu da demektir ki bazı şeyler eksik. Ayrıca hastanelerde ilaç sıkıntısı var.

Marje- Türkiye ve diğer Muhaceret ülkelerinde, Abhazya için yapılan eylemler orada izlenebiliyor mu? Gürcistan veya Rusya televizyonlarında yer aldığı oluyor mu?

A.Turan- Yok hiçbir şeyden haberimiz olmuyor. Bir gazete geldiği zaman bile çok seviniyor, hepimiz okumak için saldırıyorduk.

Marje- Türk basını sık sık geldi galiba sen döndükten sonra bunları gördün mü?

A.Turan- Evet gördüm.

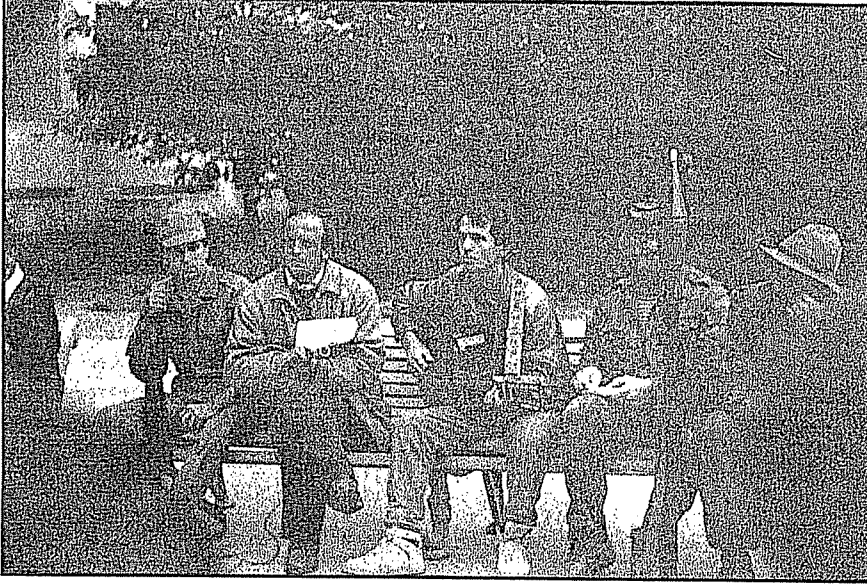
Marje- Peki sizinle olan görüşmelerinizi objektif olarak yansıtmışlar mı?

Bir hareket öncesi
Çerno More
(Karadeniz) oteli
önünde son
hazırlıklarını
yapan Türkiye
Çerkeslerinden
bir grup.

A.Turan- Benim söylediklerimin tek kelimesi bile yazılmamış, röportaj yaptılar ama benim yada arkadaşlarımla söylediklerini yazmamışlar. Bazı şeyleri çarpıtmışlar "Türk gönüllüler" diye. Türkiye'nin başına bir iş geldiği zaman dedelerimiz savaştı. Biz de savaştık. Vazifelerimizi yapmışızdır. Ama şunu görüyoruz bugün; Abhazya'da bizim topraklarımızda böyle bir olay olmuştur. Biz kalkmışızdır, gelmişizdir, burda savaşıyoruz. T.C hükümeti bize hiçbir yardımda bulunmuyor. Yani yarın öbür gün Türkiye'nin başına bir iş gelirse ben nasıl kurşun sıkırım dedim yazmadılar. Hiç birisini yazmamışlar gazeteciler, haber olarak geçmemişler.

Marje- Gagra saldırısında Ruslardan hissettiğiniz herhangi bir destek oldu mu? Bi-

SAVAŞTA DINLENME: Abhaz direnişçileri Çerno More otelinin arka bahçesinde müzik dinleyerek dinlenmeye çalışıyorlar.

liyorsun Şevardnadze'nin böyle bir açıklaması da oldu.

A.Turan- Asker olarak destekte bulunmadılar. Gagra operasyonunun ikinci günü iki Gürcü helikopteri havalandı, havalandığı zaman birini biz indirdik aşağıya, ikinci helikopter taramaya başladı. Bu helikopterin Rus uçakları tarafından taciz edilerek indirildiğini duyduk. Ruslar Gürcülere karşı biraz tavır koyar gibiydi. Bunun başta en önemli nedeni zannediyorum ki biz burdan 37 kişi gittiğimizde Soçi'den kaçak olarak bir tekneye bindik. Tekneyle geçtik. Gudavta'ya gittik.

Biz gittikten bir hafta sonra Türkler asker gönderiyor diye, Kafkas kökenliler savaşımaya geliyor diye bilmeden bir Rus gemisini batırdılar. Gagra tarafından gelen yolcu gemisini 40'tan fazla kişi zayıat oldu. Ondan sonra Rusya tavır aldı Gürcistan'a karşı.

Marje- Abhazya'da yaşayan nüfusun % 40'ı Gürcü bu % 40 nüfus hala Abhazya'da bulunuyor mu? Yoksa bir insan hareketi söz konusu mu?

A.Turan- Şimdi Abhazya'da benim gördüğüm % 40'tan daha fazla. Savaş çıktıktan bu yana pek yoklar, çok fazla görünmüyorlar. Gagra'da ve başka yerlerde birkaç haneye rastlamak mümkün, bunlar da kadınlar, yaşlılar ve çocuklar. Gençler yok.

Marje- Gençler nerede sence?

A.Turan- Bize karşı savaşıyorlar, Gürcistan'dan gelenlerin dışında bunlar zamanla silahlanmışlar, silah almışlar ya da Gürcistan'dan silah gönderilip dağıtılmış.

Marje- Anılarınızda Ardznba ile görüştüğünüzü yazmışsınız. Silah istemeye çıkmışsınız. İlginç bir nokta. Cumhurbaşkanı kadar silah istemeye çıkmışsınız.

A.Turan- Burhan istedi. Burhan Abaza Düzce'li, onun sülalesinden olan birilerini bulmuştuk. Hatta bir gece misafirleri olduk. Burhan'ın

akrabası olan bir bayan merkezde çalışıyormuş. Silah dağıtım işleri orada yapılıyordu. Burhan'ın silahı yoktu. "Silah alacağım" diye Burhan'la gittik. Biz kızın Ardznba'nın sekreteri olduğunu bilmiyoruz. Sohbet ediyorduk, o sırada Ardznba geçti bir odaya girdi. Burhan'a 'Ardznba' dedim. Burhan 'Yok ya nereden Arznba olacak' dedi. Kızda Arznba diye cevap verdi, isterseniz görüştüreyim dedi. Görüşelim dedik. Kız gitti, Arznba'nın kendisi yanımıza geldi. Oturduk. Burhan "silah istiyorum, savaşımaya geldik, silah vermediler" dedi. "Türkiye'den

geldiniz değil mi?" dedi. "Evet" dedik. Benim silahı görünce "bunu nerden aldınız?" dedi. "Silah yok ki olsa verirdik" dedi. Hem dedi "sen bekar mısın?" dedi. "Bekarım" deyince. Biz dedi "Bekarları cepheye göndermiyoruz" dedi, "geri gönderiyoruz" dedi. Burhan da o zaman "yandınız" dedi, "Türkiye'den gelenler hep bekar" dedi. Sonra bana döndü "Ne zamandır savaşıyorsun" dedi. "bir hafta oldu" dedim. Burhan'a Abazaca "kendisi mi geldi arkadaşınız, siz mi getirdiniz" diye sormuş. Burhan da "kendisi atladı geldi" demiş. Savaşmaya geldiğimi Adige olduğumu söyleyince kalkıp beni kucakladı. Öyle bir görüşmemiz oldu.

Marje- Elinizde esir var mı?

A.Turan- Şu anda elimizde esir yok. Onları değişim için kullandık. Yalnız oturan Gürcüler var, ama esir olarak görülüyor onlar. Onların yaptıkları şeylerin hiçbirisini biz yapmıyoruz. Onların yaptığı birçok şerefsizliğin hiçbirini biz kesinlikle yapmıyoruz, yapamayız.

Marje- Abhaz TV.si yayınını sürdürebiliyor mu?

A.Turan- Evet.

Marje- Radyo ve TV. yayın yapıyor?

A.Turan- Evet kendi yayınını yapıyor. Abhazya TV.u olarak. Ayrıca Gürcü'lerde Abhazya TV.u diye yayın yapıyorlar. Arkalarında bir tane Abhazya haritası üzerinde Gürcitan yazıyor. Abhazya TV.u diye böyle yayın yapıyorlar Sohum'da.

Marje- Şu anda Ardznba'nın konumu nedir?

A.Turan- Müthiş bir güven, Sonsuz bir güven var Ardznba'ya.

Marje- Anlattıklarına göre Türkiye ve diğer muhaceret ülkelerinde yaşayan Çerkesler'e çok büyük görevler düşüyor. Bu görevler nelerdir? Çabalar hangi yönde olmalı?

A.Turan- Şimdi belirli organizasyonlar var. Milletimizden olan insanların daha duyarlı

olmaları gerekiyor. Ayrıca Abhazya'ya lazım olan şeyler vardır. Bunun için para olayı gerekiyor. Şöyle birşey yapılabilir. Haneler aileler tespit edilsin, aylığa bağlansın insanlar. Herkes ne kadar verebilirse versin aylık olarak, 5000 T.L verebiliyorsa aylık olarak bunu versin. Mutlaka bir katkıda bulunsun. Oraya para gitmek zorunda. Çünkü Sohum hareketi kolay bir hareket olmayacak. Savaş çok uzun da sürebilir. Düzenli bir ordu oluşturulmadığı sürece Sohum'un alınması Gagra kadar kolay olmayacaktır. Onun için düzenli bir biçimde buralardan yardım gitmesi lazım ki, orada savaşan insanların eline silah olarak, yiyecek olarak, ilaç olarak gelsin.

Marje- Moral durumunuz nedir?

A.Turan- Gördüğünüz gibi son derece yüksek.

Marje- Aydın bize zaman ayırdığın, okuyucularımıza sıcak ve doğru bilgiler ulaştırabilme fırsatı verdiğin için çok teşekkür ediyoruz. Cephede olduğu gibi son söz sizlerin, son olarak söylemek istediğin birşey var mı?

A.Turan- Şimdi Türkiye'de bulunan Çerkes kökenli herkesin üzerine düşen görevi yapmasını istiyoruz. Herkes ne yapabiliyorsa yapsın. Maddi ve manevi olarak. Biz en kolayını seçtik, savaşıyoruz, en kolayını seçtik. Savaşmak kolaydır, silahını alır gidersin savaşırsın. Buradaki insanlara çok iş düşüyor. Bunun bilinciyle mücadele ve destek vermeler ki siz tüm Çerkesler yüzümüzün aklıyla bu işi bitirelim.

Kardeşlerimiz Sohum'da tanklara canlı canlı bağlanarak, sürüklenerek öldürülüyormuş. İnsanlarımız ne yapılması gerektiğini anlasınlar artık.

ABHAZYA

GERÇEĞİ

Bu toplantıdan önce "Kafkas Dağlı Halklar Assamblesi Koordinasyon Kurulu"nun 1 Haziran 1990 tarihinde yapmış olduğu beşinci oturumdan söz etmeden geçemeyeceğim. Bu oturum, katılanların Kuzey Kafkasya'nın muhtelif yörelerinden gelmesi (Aidar Minazayev-Kuzey Osetya, Alan Caciyev-Güney Osetya, Ahmet Kuştav-Çeçenistan, Genadi Alania-Abhazya, Hanti Şeriev-Kabardey, Musa Temişev-Çeçen-İnguş) aldıkları kararlarda Abhazya'nın karşı karşıya olduğu tehlikeyi ve duydukları endişeleri dile getirmeleri bakımından ilginç olması bir yana, Kabardey delegeleri grubunun tebliği de aynı oranda ilginç ve anlamlı idi. Kabardey delegeleri tebliğlerinde şöyle diyorlardı: "Bizim Çerkeskamız (ulusal giysi) birdir, etiketimiz birdir, Vatanımız birdir, özgürlük ve bağımsızlık arzumuz, tutkumuz birdir. Önümüzdeki yıl birleşme eylemini hayata geçirelim. Grozni'den, Vladikafkas'tan, Nalçik'ten, Çerkesk'ten, Maykop'tan, Kıyıboyu Şapsığ'a ve Sohum'a kadar hepimiz el ele verelim.."

Bu bildiride belirtilen "Birleşme eylemini hayata geçirme" dileği doğrultusunda ilk adım, daha önce de açıkladığımız üzere, 25 Ağustos 1990'da atılmıştır. Dağlı Halklar Federasyonu'na katılmak için öncelikle Abhazya'nın tarihi ve ulusal hakkı olan bağımsızlığını elde etmesi gerekmekte idi. Bu bağımsızlık, henüz dağılmamış olan Sovyetler Birliği içerisinde, Gürcistan'a bağlı olmayan, bir Abhazya oluşturmaya yönelik idi.

25.8.1990 tarihinde Abhazya Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Yüksek Sovyeti'nin 11'inci çağrısının 10'uncu oturumunda kabul edilen Abhazya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Bağımsızlık Deklarasyonu "ABHAZYA'NIN BAĞIMSIZ BİR CUMHURİYET OLDUĞUNU SEVİNÇLE İLAN" ediyordu.

Deklarasyonla tesbit edilen ve bağımsız

Abhazya'nın anayasasının temel hükümlerini de oluşturan prensipler şöyle sıralanıyordu;

"1. Abhazya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Abhaz Ulusunun kendi kaderini tayin hakkını kullanarak sahip oldukları bağımsız bir sosyalist cumhuriyettir. Bağımsızlık Abhazya topraklarını kapsamaktadır.

a) Abhazya S.S.Cumhuriyeti, Abhazya sınırları içerisinde devlet gücüne ve tüm yetkilere sahiptir. Şu kadar ki SSCB'ne ve Gürcistan Cumhuriyeti'ne "kendi isteği doğrultusunda" ve anlaşmayla verilen haklar bunun dışındadır.

b) Abhaz S.S.Cumhuriyeti, kendi resmi devlet mührüne, bayrağına ve marşına sahiptir.

c) Abhazya S.S.Cumhuriyeti, parti, örgüt veya her ne kökenli olursa olsun, devlet düzenini bozmaya yönelik faaliyetleri dikkatle takip eder.

2. Bütün milletlerin mensupları ortak olarak "ABHAZYA ULUSU"nu teşkil ederler. Bağımsızlığı koruyacak ve kollayacak olan, Abhazya'da yaşayan tüm milletlerin ortak gücüdür. Abhazya halkı gücünü Anayasaya göre seçilen temsilcileri vasıtasıyla kullanır.

3. Abhazya S.S.Cumhuriyeti, yasama, yürütme ve bağımsız yargıyı esas alır.

4. Abhazya S.S.Cumhuriyeti'nin tüm devlet yetkileri Abhazya Halkı adına Yüksek Sovyetindir. Yüksek Sovyet, Cumhuriyet'e adını veren toplumun temsili hakkına sahiptir.

5. Yüksek Sovyet'in dışında Bakanlar Kurulu yürütme yetkisine sahiptir.

6. Yargı, Abhazya S.S.Cumhuriyeti adına Yüksek Mahkeme ve Bağımsız yargı organlarıncı yürütülür.

7. Abhazya S.S.Cumhuriyeti, Anayasasına bağlı olarak kendi kanun ve yönetmeliklerini çıkarır. Abhazya S.S.Cumhuriyeti Anayasası ve Kanunları Abhazya sınırları içerisinde her türlü kanunun üzerindedir.

Abhazya S.S.Cumhuriyeti'nin bağımsız

sızlığına aykırı olan SSCB ve Gürcistan Cumhuriyeti kanunları Abhazya sınırları içerisinde geçersizdir.

8. Abhazya S.S.Cumhuriyeti SSCB ve Gürcistan Cumhuriyeti ile arasında olabilecek her türlü uyumsuzluğu karşılıklı anlaşmalarla çözmek istegindedir.

9. Abhazya S.S.Cumhuriyeti, "kendi isteği doğrultusunda" SSCB ve Gürcistan Cumhuriyeti'ne verilen tüm yetkilerin kullanımına ortaktır. SSCB ile diğer Cumhuriyetler arasında önceden kabul edilmiş programların Abhazya'da yürütülmesine yardımcıdır.

10. Abhazya S.S.Cumhuriyeti kendi temsilciliklerini Sovyet Cumhuriyetlerinde ve diğer dış ülkelerde açma yetkisine sahiptir.

11. Abhazya S.S.Cumhuriyeti sınırları, kendi kabul etmedikçe değiştirilemez. Abhazya S.S.Cumhuriyeti toprakları üzerinde Vilayet, Kaza ve Nahiye gibi birimlerin oluşturulmasına kendisi karar verir.

12. Abhazya S.S.Cumhuriyeti'nde yaşayan herkes Abhazya Vatandaşıdır. Ancak diyen herkesin SSCB vatandaşlığı da garanti altındadır. ASSC vatandaşlığına kabul edilme ve çıkarılma yetkileri ASS Cumhuriyeti'ne aittir.

13. Abhazya SSC, ekonomik statüsünü kendi kanunlarıyla yürütür.

Abhazya'nın yeraltı ve yerüstü kaynakları, tüm ekonomik ve sosyal yatırımları toplumun ortak malıdır. Bağımsızlığın temel dayanakları da bunlardır. Abhazya halkı tüm bu kaynakları kullanım haklarına sahiptir. Abhazya sınırları her türlü yatırım için yabancı sermayeye açıktır. Ancak yabancı sermaye yeraltı ve yerüstü tüm kaynakları Abhazya Kanunları çerçevesinde kullanabilir.

ASSC kendi başına Banka Sistemini (Dış Ticaret Bankası da dahil olmak üzere), Vergi Sistemini, Finans Sistemini, Gümrük Sistemini, Döviz Sistemini kurmaya ve devlet bütçesini oluşturmaya tam ve tek yetkilidir.

ASSC kendi Merkez Bankasını kurma hakkına sahiptir.

14. ASSC yeraltı ve yerüstü tüm kaynaklarının, doğal varlıklarının korunması, geliştirilmesi ve yararlanılmasına ait her türlü kararı kendisi verir. ASSC çevre korunmasına zarar veren her türlü yatırımı faaliyetten men hakkına sahiptir.

ASSC Abhaz Kültürünü, tarihini, gelenek ve göreneklerini ve ulusal özelliklerini koruma, geliştirme ve Abhaz dilinden her yerde

faydalanılmasına yönelik konularda kendi başına karar verir.

ASSC Abhazya dışındaki tüm Abhazların milli ve manevi kültürlerinin, dillerinin korunması ve geliştirilmesini ve isteklerinin yerine getirilmesini gözetir. ASSC Abhazya'yı zorla terketmek durumunda bırakılan herkesin "tarihi vatanlarına" dönme haklarını kabul etmekte olup, konuyla ilgili her türlü yetkiyi kullanmayı taahhüt eder.

ASSC sınırları içerisindeki milli, tarihi ve kültürel hazineler toplumun ortak malıdır. ASSC, Abhazya dışındaki Abhazya'ya ait her türlü milli, tarihi ve kültürel hazinelerin Abhazya'ya iadesini isteme hakkına sahiptir.

ASSC'de devlet dili, Abhazca'dır. Resmi diller Abhazca, Rusca ve Gürcüce'dir.

Deklarasyonun dayanağı kabul edilecek olan yeni Anayasadır. SSCB ve Gürcistan'la yapılacak anlaşmalarda bu deklarasyon esas alınacaktır."

Deklarasyonun 2'inci maddesinde belirtilen Abhazya'da yaşayan "Bütün milletlerin mensupları ortak olarak 'Abhazya Ulusunu' teşkil eder. Bağımsızlığı koruyacak ve kollayacak olan Abhazya'da yaşayan tüm milletlerin ortak gücüdür..",

8'inci maddesinde belirtilen, "Abhazya SS Cumhuriyeti, SSCB ve Gürcistan Cumhuriyeti ile arasında olabilecek her türlü uyumsuzluğu karşılıklı anlaşmalarla çözmek istegindedir..",

14'üncü maddenin 5'inci bendinde belirtilen "ASSC'de devlet dili Abhazca'dır. Resmi diller Abhazca, Rusca ve Gürcüce'dir" hükümlerinin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere bağımsızlık ilan edilirken Abhazya sınırları içerisinde yaşayan bütün unsurların hak eşitliği ilkesi doğrultusunda sorun ele alınarak konuya demokratça yaklaşmıştır. Bu demokratça yaklaşımı Gürcü yönetimi tarihin hiçbir döneminde göstermemiştir. Abhaz Parlamentosu'nun Abhazya'da yaşayan bütün etnik grupların haklarına saygı gösteren tutumu, Gürcü Parlamentosu'nun aldığı şöven bir kararla reddedilmiştir. "Gürcistan'da yaşayan herkes Gürcü olmak, Gürcü gibi yaşamak, Gürcüce konuşmak zorundadır" sloganı ile özetlenebilen şöven zihniyetin yoğunlaştığı başlıca mercilerden olan Faşist Gürcü Parlamentosu'ndan başkaca bir yaklaşım beklemek zaten safsatlıktır olurdu.

Bu tür karşılıklı bildiriler ve protestolarla gerginlik süregelirken 21 Mayıs 1991'de Kabardey Cumhuriyeti'nin Başkenti Nalçik'te

I.DÜNYA ÇERKES KONGRESİ toplantısı başlamıştır. Toplantıya Adigey Cumhuriyeti, Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti'nin Adige ve Abazin delegeleri, Kabardey Cumhuriyeti ve Abhazya Cumhuriyeti Halk Cepheleleri delegeleri katılmıştır. Bu kongrede Abhazya'nın Tarihi Çerkes Yurdunun bir parçası olduğu, Abhazların Çerkes Ulusal Birliği'nin onurlu bir üyesi oldukları dünya kamuoyuna bir kez daha açıklanmıştır. Gürcülerin öteden beri ileri sürdükleri, Abhazların Adigelerle bir bağlantılarının bulunmadığı savı çürütülmüş, Gürcü halkının bir kolu olmadığı hususu Gürcü yetkililerinin suratına bir kez daha çarpılmıştır. 21 Mayıs Çerkes Ulusal Yas Günü anma törenlerinde, büyük bir Çerkes dostu kılığında katılan, Maykop'ta bir konuşma da yapan o zamanın Gürcü Cumhurbaşkanı Gamsahurdia'nın temsilcisi Şengelya bu gerçeği Maykop halkının soğuk davranışı ile bir kez daha anlamış bulunmakta idi.

Çerkes Kongresine Abhazya delegesi olarak katılan ünlü Etnolog-Yazar Argun Yuri'nin bu konuya yaklaşımını kendi ifadesi ile buraya aktarmanın okuyucu açısından yararlı olacağı inancındayım;

"Tarihsel köken olarak Adigeler, Abhazlar'ın yakın akrabalarıdır. Abhazca Kafkas Dil Ailesi içerisinde bir dildir... Tüm tarih araştırmalarının belirttiği gibi Kafkasya'da bulunan bütün tarihi yapılar Abhaz-Adige etno-kültürel tarihi ile bağlantılıdır. Tarihsel kültürünün yanında Kafkas Dil Ailesi'nin içerdiği büyük bir kültür akrabalığı vardır. Bu husus Kafkas Dağ Halklarının ortak ürünü olan Nart Destanları'nda açıkça görülmektedir. Kolkhide'deki arkeolojik kültür de Abhaz-Adige etno-kültürel dünyasına bağlıdır."

(Aydıllara = Dayanışma Gazetesi Kasım 1989 sayısından alınmıştır)

Devam Edecek

Ben her ne kadar Abhazya'ya savaşa gitmişsem de Abhaz Halkını yeterince tanıyarak gittiğimi söyleyemem. Ancak başlarına acı olaylar geldiğinde onların Adigelerin kardeşleri olduğunu öğrendim. Biz de Adigeleri kardeşimiz gibi gördüğümüzden ve tüm hayatımız onlarla birlikte geçtiğinden kardeşlerimizin gittiği yere ne olursa olsun ben de gitmeye karar verdim.

Dryaniçev Aleksandr
Abhazya'da savaşan bir Rus genci

RUSYA FEDERASYONU BAŞKANI B. YELTSİN VE YÜKSEK SOVYET BAŞKANI R. HASBULATOV'A

Saygıdeğer Boris Nikolayeviç ve Ruslan İmranoviç, Rusya Federasyonu'nun birliği ile Kuzey Kafkasya halklarının asırlardır aralarında mevcut olan dostluk ve kardeşlik bağları zor ve korkulu günler yaşamaktadır.

Abhazya ile Gürcistan arasındaki silahlı savaşı Kuzey Kafkasya Halkları kabul etmemektedir. Savaş bölgedeki toplumsal ve politik durumu ağırlaştırmıştır.

Bölgede Abhazya'ya yapılan saldırıyı kınayan miting ve toplantılar yapılmaktadır. Abhazya'ya yardım komiteleri kurulmakta, yardım toplanmakta, gönüllüler yazılmaktadır. Küçük Abhaz Halkı ile birlikte savaşmak isteyenlerin sesleri gittikçe yükselmektedir.

Bu tür davranışlar üzüntüyle belirtmek gerekir ki, kimi ulusal hareket liderlerince de kışkırtılmaktadır.

Meydana gelen bu olaylar, savaşın yayılarak tüm Kuzey Kafkasya'yı kapsayacak şekil alacağını göstermektedir.

Biz Adigey, Dağıstan, Kabardey-Balkar, Karaçay-Çerkes, Kuzey Osetya Cumhuriyetleri, Krasnodar ve Stavropol Krayları, Rostov ülkesi temsilcileri olarak olağanüstü toplantıya katılanlar Rusya'nın geleceğinden endişe ediyoruz. Onun egemenliği ve birliğini koruma kararlılığı içinde olduğumuzu belirterek, Abhazya'ya yapılan silahlı saldırının durdurulması ve savaşın Kuzey Kafkasya'ya, dolayısıyla tüm Rusya'ya yayılmasının önlenmesi için gerekli tedbirleri almanız için size rica ediyoruz.

Olayların gelişmesinden Rusya'nın büyük zarara uğraması muhtemeldir. Bu günler federasyon sözleşmesinin ve tüm halkların güvenliğinin garantörü olan Rusya Federasyonu'nun sınırdışı günlerdir.

Abhazya'daki savaşın kısa sürede politik yollardan çözülmesini ve ülkenin topraklarından ordunun çekilmesini istiyoruz.

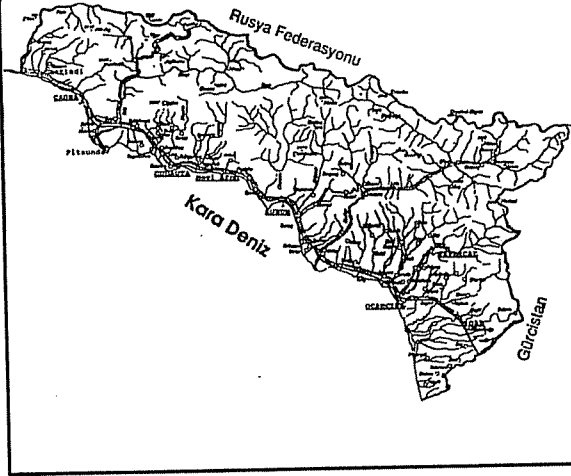
Sorunun barışçı yollardan çözülebilmesi için Rusya Liderlerinin sorumluluk yüklenmelerini ve dünya çapındaki nüfuzlarını kullanmalarını bekliyoruz.

Adigey Cumhurbaşkanı Carım Aslan
Dağıstan Başb. Yard. Magomedov Nabiyla
Kabardey-Balkar C.Bşk. Kok'o Valeri
K.Osetya Yük. Sov. Bşk. Galanov Ahsarbek
Karaçay-Çerkes Sov. Bşk. Savelyev Viktor
Karaçay-Çerkes Ülke Bşk. Hubiyev Vladimir
Krasnodar K.Armavir VI. Troçkiy Gerorgiy
Rostov Ülkesi Bşk. Çub Vladimir
Stavropol K.Baş.Yrd. A. Korebeynikov

Y

AYIN TANITIM

ABHAZYA GERÇEĞİ

ABHAZYA GERÇEĞİ
KAFDAĞI YAYINLARI
ANKARA 1992
50 Sayfa

Türkiye'de binlerce yayın, sahibini bekler durur kitapçı raflarında. "Best Seller" dedikleri kitaplar bile çok fazla satamaz. Nüfusla oranlandığında "Okuma Özürlü" bir toplum diye tanımlayabiliriz Türkiye'de yaşayanları.

Bu oran Türkiye'de yaşayan Kuzey Kafkasyalıları yönelik çıkan yayınlarda daha bir zavalılığa bir biçimde karşımıza çıkar.

Şimdiye kadar çıkan yayınları; Derneklerin depolarında yada Marje dergisi'nin depoları gibi benzer yayın organlarında yığılmış olarak görmek mümkündür.

Bu görüntü; yazar-çizer takımının bir neb-

zede olsa yeni çalışmalara yönelmesine engel teşkil ediyor. Yeni çalışma azmine bir duvar oluyor.

Marje Dergisi Yayın-Tanıtım köşesi de bu nedenlerle sizlere daha fazla yayın tanıtma işini gerçekleştirme şansını da kaybediyor.

İşte tüm bu olumsuzluklara rağmen önümüzde yeni bir yayın var. "Abhazya Gerçeği" Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği Basın Yayın Komisyonu tarafından hazırlanan bir kitap.

"Abhazya Gerçeği" Gürcistan işgalcileri tarafından yok edilmeye çalışılan, fakat onurlu bir direnişle karşı koyan, Abhazya Halkının gerçeğiyle yoğrulmuş.

Abhazya Tarihi, Dili, Ekonomik, Siyasi, Etnik ve Kültürel yapısı, Haritalar, Belgeler ve Abhazya'nın çeşitli yörelerinden görüntülerin yer aldığı "Abhazya Gerçeği" 50 sayfadan oluşuyor.

Tamamen bilimsel bir çalışma niteliği taşıyan kitabın geliri, Abhazya'nın onurlu direnişçilerine ayrılmış. İçeriğiyle Abhazya'nın gerçeğini haykırırken, okuyucunun ilgisi doğrultusunda maddi desteğiyle de çaba gösteriyor.

Kitap Okuyucusuna şöyle sesleniyor.

...
Günün görevi, bir halkın 'Ölüm-Kalım savaşı' karşısında takınılacak tavırda somutlanıyor.

ABHAZYA GERÇEĞİ sıcak bir çatışma ortamında, alaca karanlık bir zaman kesitinde, kısa ve özgür dokunuşlarla size ulaşmayı, yüreğinize ve bilincinize merhaba demeyi amaçlıyor.

Bilgi veriyor ve sesleniyor.

"Hey!...

Oradamısın ve de Var mısın?..."

ÇERKESLERİN ÇİFTE VATANDAŞLIK TALEBİ

Anavatan topraklarına yönelik tarihsel haklarımızın tescili açısından son derece önemli bir adım olan vatandaşlık hakkı için müracaat süresi OCAK 93'te sona eriyor.

Bilindiği gibi uzun yıllar Türkiye ve dünyanın diğer ülkelerinde yaşayan Çerkesler arasında tartışıla gelen "dönüş" fikri vardı. Bu görüş Sovyetlerin dağılması ve akabindeki gelişmelerle somut bir harekete dönüşmüştür. Şimdiden Kafkasyanın çeşitli bölgelerine yerleşen Çerkesler bulundukları yerlerde koloniler oluşturmaktadırlar.

Bloklar arası soğuk savaşın sona ermesiyle bölgeyle olan ilişkilerin daha da gelişmesi "dönüş" talebini de yoğunlaştırmıştır. Ancak muhaceret ülkelerinde kök salan Çerkeslerin büyük bir çoğunluğu "kesin dönüş" yerine, Anavatan'daki tarihsel haklarının iadesiyle birlikte oturma hakkı istemektedirler. Yani çifte vatandaşlık istemektedirler.

Geçtiğimiz yılın Ocak ayında yürürlüğe giren vatandaşlık yasasıyla, eskiden S.S.C.B topraklarında yaşayıp, her ne sebeble olursa olsun bugün Rusya Federasyonu toprakları dışında yaşayanların Anavatanlarına dönmelerine imkan sağlanıyordu. Yine aynı yasaya göre başvuru süresi Ocak 1993 tarihinde sona ermekteydi.

Fakat ne yazık ki büyük bir çoğunluğu Anavatanları dışında yaşayan Çerkeslerin böyle bir kanunun yürürlüğe girdiğinden haberi yoktu.

Bu sürenin uzatılması, özellikle Türkiye'de yaşayan Çerkeslerin anavatanları ile Türkiye Cumhuriyeti arasında "çifte vatandaş" statüsüne kavuşmaları konusunda Kafkasya'daki cumhuriyet yöneticilerinin yürüttükle-

ri çalışmalar ümit verici bir düzeye ulaşmıştır.

Konu daha önce Rusya Federasyonu Parlamentosu'nda görüşülmüş ve olumlu sonuçlar alınmıştır.

1991 Mayıs'ında Nalçık'te kurulan Dünya Çerkes Birliği örgütünün başkan yardımcısı Mikitayev Abdullah aynı zamanda Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Boris Yeltsin'in yardımcısı ve Vatandaşlık Komisyonu Başkanı'dır.

Moskova'daki kaynaklarımızdan aldığımız bir habere göre Sayın Mikitayev çok yakında, muhtemelen Aralık-Ocak aylarında, Türkiye'de yaşayan Çerkes soydaşlarının TC ile "çifte vatandaşlık" konusunu görüşmek üzere resmi talepte bulunacaklarını açıklamıştır. Bu konuda yaptıkları hazırlıkların tamamlanma aşamasına geldiğini de vurgulamışlardır.

Anavatan topraklarından koparılacak Anadolu'ya yerleşen bizler hem orada hem burada derin kökler saldık. Bizler için "çifte vatandaşlık" statüsünün tanınması büyük bir mutluluk olacaktır.

Bu olayın gerçekleşmesi aynı zamanda Dünyadaki Çerkes nüfusunun büyük bir bölümünü topraklarında barındıran Rusya Federasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilişkileri açısından da son derece olumlu gelişmeleride beraberinde getirecektir.

Öyleki Karadeniz Ekonomik İşbirliği anlaşmasının bile sağlayamayacağı ikili ekonomik ilişkilerin sağlanması. Yeni Dünya Düzeninin bile sağlamakta güçlük çektiği, toplumlar arası ilişkilerin, kültürel ilişkilerin, ikili siyasi ilişkilerin dostluk ve barış ilkeleri çerçevesinde sağlanması söz konusu olabilmektedir.

En önemlisi de devamı niteliğinde oldukları Çarlık ve Osmanlı İmparatorluklarının Çerkes Halkına 130 sene önce uyguladıkları Jenosit hareketinin ve haksız uygulamalarının tamiri için bir fırsat doğacaktır.

Umudumuz ve beklentimiz Türk tarafının yanlış anlamalar çıkarmadan anlayışla konuya yaklaşmasıdır.

Haydi hayırlısı!

ABHAZ KARDEŞLERİMİZİN YANINDAYIZ

Abhazya İle Dayanışma Komitesi'nin Basın Konferansından Alıntılar.

İnsanın başına bir felaket geldiğinde acısını önce kim hisseder ve paylaşır? Bunun cevabını hepimiz biliyoruz. Şüphesiz ki en yakınları olan ana, baba, kardeş, akraba, arkadaş ve komşulardır. Bir halkın başına da bir felaket geldiğinde onun acısını ilk paylaşacak olanlar komşu kardeş halklar, iyilikten yana olan doğruluk ve merhameti yaşamları boyunca kendilerine ilke edinen insanlardır. Bu nedenle de komşu Abhaz halkının başına gelen felaketin acısını da ilk olarak komşu Kuzey Kafkasya'nın dağlı halkları duymuşlardır. Dağlı halklarla birlikte Ruslar, Kazaklar ve diğer uluslara mensup insanlar da bu zor günlerinde Abhazlara destek olmuş, onların özgürlükleri için saldırganlara karşı çarpışmışlardır.

Abhaz-Gürcü çatışmasının temel nedenlerini bilmeyenlerin soruna bakış tarzlarını benimsemek de onları hoş görebiliriz. Ömründe Abhazların adını hiç duymamış kişinin soruna bakış tarzını fazla önemsemek gerekmez. Ancak belirli bir eğitim görmüş ve önemli görevlerde bulunmuş bazı kişilerin "Ne istiyor Abhazlar, rahat dursalar ya, Gürcüstan'da yaşadıklarını unutuyorlar mı, gençlerimizin oraya gitmeleri gereksizdir" gibi sözleri insanı derinden üzmektedir. Bu tür insanların ulusal bilinçleri, merhamet duyguları yoktur. Bunlar kendilerine dokunmayan yılanın bin yıl yaşa-

masını dileyen tiplerdir. Kimseye acımazlar ve merhamet etmezler, haksızlığa uğrayan kişiyi gördüklerinde bana ne deyip geçip gidenler, düşene bir tekme de kendileri atacak yapıda olan insanlardır.

Güntümüzde insanlar gerçek demokrasinin anlamını kavrayamamakta, küçük ulusların uluslararası kuruluşlarca kabul edilmiş olan haklarını görmezlikten gelmektedirler. Gürcüler gibi Abhazların da zengin bir tarihleri olduğu, tarihte küçük bir devlet olarak yaşamış oldukları ve kendi tarihi topraklarının olduğu bilinmezlikten gelmektedir. Eski totaliter Sovyet rejiminin de ulusal sorunları çözünemeyip berbat ettiğini unutmaktadırlar.

Stalin'in zulmü ile küçük halklar bir bahane bulunup vatanlarından sürülüyorlardı. Anavatanlarından koparılıp sürgüne gönderilen Çeçen-İnguş ve Karaçay-Balkar halklarının hiç bir suçları yoktu. İşbirliği yaptıkları gerekçesiyle vatanlarından sürülmüşlerdi. Burada güdülen amaç Büyük Gürcistan'ı yaratmak için Gürcistan'a komşu olan halkları Hitlerle işbirliği yaptıkları gerekçesiyle vatanlarından sürüp topraklarını Gürcüstan'a katmaktı. Stalin zamanında Gürcüstan'dan sürülen Mesket Türklerine hala vatanlarına dönüş izni verilmemiş olması Gürcüstan'da Stalinist politikanın hala devam etmekte olduğunun bir delilidir.

Gürcü halkını suçlamıyorum. İçlerinde Şevardnadze ve benzeri politikacıların kirli amaçlarını desteklemeyen insanlar da çoktur. Böyleleri güçleri az olduğu için fazlaca seslerini çıkaramıyorlarsa da liderlerinin Abhaz halkına karşı açtıkları savaştan utanç duyduklarına şüphe yoktur.

Tarihte büyük uluslar küçük ulusların haklarını sürekli ezmişlarsede 20'nci Yüzyılın sonlarına yaklaştığımız zamanda büyük ulusun küçük ulusun hakkını silah zoruyla gas-

petmeye kalkışması çok çirkin bir olaydır. Sovyetler Birliği gibi bir büyük ülkenin dış politikasını yönetmiş olan Şevardnadze gibi bir devlet adamının bunu bilmemesi mümkün değildir. Şevardnadze ülkesine döndüğü günden beri Gürcüstan'da kan akmaktadır. Büyük Gürcistan kurmak gayesiyle Osetler asırlardır yaşadıkları topraklardan sürülmüşlerdir. Şimdi sıra Abhazlara gelmiştir. Faşistlerden başka Dünya'da bu tür vahşeti uygulayan yoktur. Abhaz ailelerine saldırılmakta, anne babaların yanında kızlarına tecavüz edilmekte, suçsuz insanlar, hamile kadınlar, küçük çocuklar öldürülmektedir. Ölüler sahiplerine para ile satılmakta, uluslararası kurallara aykırı savaş yöntemleri kullanılmaktadır.

Abhazya ile Dayanışma Komitesi Başkanı **Açımız Kazbek**, Gürcü Ordusu Abhazya'ya ilk saldırdığında Gürcistan'ı kınayan mitinglerin ilk defa kendilerince yapıldığını ve kardeş Abhaz halkının acılarını ilk duyanların Adıgey Cumhuriyetinin insanları olduğunu dile getirdi. **Kafkas Dağlı Halklar Konfederasyonu'nun** Abhazya olaylarındaki tavrını açık ve anlaşılır bir şekilde anlattı.

Dağlı Halklara felaket getirecek politikaların gizli eller tarafından yürütüldüğünü, kimi güçlerin Dağlı Halklarla Kazakları birbirine düşürmeye çalıştıklarını ancak başarılı olmadıklarını söyledi. Çünkü Kuban Kazak Meclisi Gürcistan'ı desteklemediğini ve Dağlı Halkların yanında olduğunu açıkça ilan etmişti.

Adıgey Cumhuriyeti'nin üst yönetimi ve Başkan **Aslan Carım**'in sorunu çözümlemek için canla başla çalıştıklarını, Adıge Xase yöneticileri ile yardım komitelerinin Abhaz halkının haklı davalarının başarıya ulaşması, ihtiyaç duydukları malzemelerin ellerine geçmesi için ellerinden geleni yaptıkları konuşmacılar tarafından dile getirildi.

Savaş çocuk oyuncağı değildi ve beraberinde dertler, üzüntüler getiriyordu. Kötülük yapana, komşusuna silahla saldırana, zulüm yapana karşı koymak, haksızlığa uğrayana destek olmak insanlık görevidir. Bu güzel geleceğimizi bugün de koruyor olmamız mutlu bir olaydır. Kendilerine yardım etmeseydik kardeşlerimizin hali ne olurdu? Gürcü

saldırganların başı General Karkaraşvili'nin söylediklerini hatırlayalım. "90 bin Abhaz'ı Dünya'dan yoketmek için 100 bin Gürcü kaybetsek de önemli değildir." Bu tür faşist düşünceler doğruluktan yana olan insanların dayanışmasını sağlamıştır. Bu insanlar Abhazya'nın özgürlüğü için canlarını feda etmeye hazır olduklarını göstermişlerdir. Adıge Cumhuriyetinden **Şovcen Murat, Miko Aslan ve Huade Adam** bunlardır. Bu kahramanlarımız her türlü övgüye layıktırlar.

Gençlerimiz Abhazya'da ne gibi güçlüklerle karşılaştılar? Adıgeler'den başka Rus ve Tatarlar'da savaşa gitmiş miydi? Abhazlar, onlarla birlikte yaşayan Gürcü ve Kazaklar gençlerimizi nasıl karşıladılar? Bu soruların cevabını Adıge Xase Maykop şehri başkanı olup savaşa katılmış olan Hekuj Adam cevapladı.

Hekuj Adam :

-Abhazya'ya giden gençlerimizin temiz kalplilikleri, yüreklilikleri ve merhametliliklerine hala şaşıyorum ve ömrümce unutamayacağım. Onlar kardeşlerimizin acılarını ilk duyan kişilerdir, gönüllü olarak yardıma koşmuşlardır.

Büyük bir fedakarlık ve kararlılık gösterdikleri için onlarla gurur duymalıyız. Ancak bazı kişilerin onları kendi menfaatleri peşinde olmakla suçladıklarını ve Abhazya'ya silah getirmek için gittiklerini söylediklerini de duyduk. Böyleleri çok yanılmakta ve yalan söylemektedirler. Maykop Şehir Sovyetinin toplantısında da bu tür görüşlerin dile getirildiğini biliyorum. Toplantıya katılanlar Maykop Rayonundan olup savaşa katılan **Martinenko Viyeçeslav**'ı ilgi ile dinlediler. O Gürcü saldırganların Abhazlara yaptıkları zulümleri açıkça anlattı.

Dinleyiciler tarafından "Sen Russun, Abhazların özgürlüğü ile neden bu kadar ilgileniyorsun?" diye kendisine soru yöneltildiğinde "Ben Rusum ama Adıge Kardeşlerimin acısını yüreğimde duyuyorum. Onlar Abhaz kardeşlerinin özgürlükleri için savaşıırken evimde rahat oturmadım" diye cevap verdi. İşte gerçek Enternasyonalizm de budur.

Ancak Viyeçeslav'ın güzel tavrını herkes anlayamıyordu. Savaştan dönünce Birigadi'ri ona "Seni savaşa ben göndermedim, ücretini

Gürcü halkını suçlamıyorum. İçlerinde Şevardnadze ve benzeri politikacıların kirli amaçlarını desteklemeyen insanlarda çoktur. Böyleleri güçleri az olduğu için fazlaca seslerini çıkaramıyorlarsada, liderlerinin Abhaz Halkına karşı açtıkları savaştan utanç duyduklarına şüphe yoktur

kesiyorum, başının çaresine bak" diyebilmiştir. İşte onun anlayışı da o kadardır.

Gürcü askerlerin de hepsi bir değildi. İçlerinde merhametli olanlar da vardı ama belli edemiyorlardı. Subaylar daha merhametliydi-ler. Diğer canavarlarda ise vicdan ve merha-met aramak boşunaydı. Kudurmuş köpek gi-biydiler ve ellerinden kan damlıyordu. Gürcü ordusuna esir düşen Beğuşe Madin şunları söylüyordu:

-Bize Abhazya'ya niçin geldiğimizi so-ruyorlardı. Para için geldiğimizi zannediyor-lardı. Ben de kendilerine Gürcü Halkı ile bir sorunumuz olmadığını, Abhazların özgürlüklerini korumak için geldiğimizi, Gürcü Halkı da bu tür bir saldırıyla karşılaşsaydı ken-dilerine de yardıma koşacağımızı söyledim. Ab-hazya'ya silah getirmek için gittiğimizi söyleyenler olmuş. Biz silahı ne yapa-cağız burada? Bu tür haberler yaymak ayıp ve yüzsüzlüktür- diyerek sözlerini bitirdi.

Hekuj Adam:

-Silah getirmek için gittiğimizi sananlar hiç kork-masınlar. Dönerken hepimiz kontrolden geçirildik. Hepimiz silahlarımızı Abhazlara bıraktık. Kimsenin silah kaçırmaması için ben de azami dikkat sarfet-tim- dedi.

Gönüllülerin annelerinin tavırları hakkında ne düşünüldüğü sorusunu Radik cevap-landırdı.

-Gönüllüler hakkında çok şey söylendi. Ben kalbimin sesine uydum ona göre hareket ettim. Tüm arkadaşlarımda aynı şekilde ha-reket ettiklerine inanıyorum. yola çıkanları geri çevirmek üzere kimi gönüllü anneleri ve Yüksek Sovyet temsilcileri Grozni'ye kadar geldiler. 18 yaşından küçükler, askerlik yap-mayanlar, ailenin tek çocuğu olanlar savaşa götürülmediler. Anaların ve eşlerin tavırlarını hoş görmek bir dereceye kadar mümkünse,savaşa giden gençlerin kahra-manlıklarına gölge düşürüyordu- dedi.

Hekuj Adam:

-Anaların tavırlarını her zaman için hoşgörüyorum ve hoşgörmek zorundayız.Ana anadır, onu tartışmak olmaz. Anaların hepsi aynıdır, kalpleri yumuşaktır, evlatlarının iyi-liklerini isterler. Bu onların en doğal hak-

larıdır.

Soru:

Canlarını veren çocuklarımız için ulusumuz gurur duymaktadır. Onlar temiz yürekli, cesur ve güçlü insanlardı. Onların ebediyen unutul-maması için neler yapıyorsunuz ? Abhazya'da ölen ve yaralananlara yardımda bulunulacak mı?

Açımız Kazbek:

-Bence kardeş Abhazların özgürlüğü için canlarını feda edenler her türlü övgüye layıktırlar. Onların okudukları okullara ve yaşadıkları sokaklara adları verilmelidir. Adıge Xase ailelerine yardımda bulunulması için gerekli belgeleri hazırlayarak yetkililere vermiştir.

Serkisof Sergey:

-Bence bu kardeşlerimiz için elden gelen herşeyin yapılması gerekmektedir. Savaş müzesine portreleri ko-nulmalıdır.

Analar Derneği yöneticilerinden Açımız Ra-ziyet de kürsüye çıkarak Ab-hazya'nın özgürlüğü için can-larını verenleri saygı ile selam-ladığını söyledi ve savaşa katılanlara çiçek demetleri sundu.

Son söz:

Gençlerimizin bozulduklarını ve Adigelik-lerini kaybettiklerini zamanla söylemekteyiz. Kötülerin daha çok olduğunu söylememiz de aslında iyiliğin üstün olmasını dilememizden-dir. Tanrı'ya şükürler olsun ki gerçek hiç de zannettiğimiz gibi değildir. Gençlerimiz son tavırlarıyla bu görüşümüzü doğrulamışlardır. Gençlerimiz temiz kalplidirler,insanlık ve Adi-gelik sahibidirler.Sıcak kalpli ve dürüsttürler,kardeşlik ve arkadaşlık bağları çok güçlüdür.İnsanın acısını hissedebilmek-te,darda ve güç durumda olanın yardımına koşabilmekte,bu uğurda canlarını verebilmek-tedirler.Bundan daha büyük yığıtlikte insanlık da yoktur.

Dünyaca ünlü İngiliz şairi Bayron bir şiirinde "komşunun haklı davasına destek ol ve uğruna savaş" demektedir. Kendisi de Yunan halkının arasına katılarak Onlara destek olmuştur. Gençlerimizde O yiğit şairin tavrı vardır. Onlar ulusumuzun alın akı, gururu ve umududurlar.

Brante Kazbek

16 Eylül 92 tarihli Adıge Mak

Savaş
çocuk oyuncacı değildi
ve
beraberinde dertler,
üzüntüler getiriyordu.
Kötülük yapana,
komşusuna silahla
saldırana,
zulüm yapana
karşı koymak,
haksızlığa uğrayana
destek olmak
insanlık görevidir

Eyyvah! Kafkasya'da kardeş kavgası!..

Abhazya'nın Gürcistan tarafından işgaliyle başlayan yeni bir süreç vardı. Tarihte çok uzun bir süredir siyasi olarak bölünmeye çalışılan Kafkasya'nın, Abhazya'nın işgali ile başlayan bir birlik altında toplanışı... Her zaman Kafkasya Fedarasyonu içinde gördüğümüz Çeçen-İnguş Cumhuriyeti ile Kuzey Osetya 2'nci Dünya savaşından sonra ortaya çıkan toprak anlaşmazlığı yüzünden tahsisiz bir savaşa tutuştular.

Tamamen şüursuzca meydana gelen bu çatışma giderek çözümü çok güç bir noktaya erişti. Her iki taraftan kan akıtılmıştır. Bir kez kan aktığında her iki toplumun içine ekilen kin tohumları kolay kolay ortadan kaldırılamaz.

Hiç mi anlaşma zemini yoktu? Anlaşma zemini arandı mı hiç? Niçin hemen silaha sarılmak?... Silahları çözülecek sorunlar. Hiçmi gelecekteki ilişkiler düşünülmez.

Biz burada iki kardeşimizden birini tutacak, destekliyecek değiliz. Kan akıtıldığı sürece ikisinede karşıyız. Kardeşin kardeşe kurşun sıkmasını, nefretle karşılarız ancak.

1 Kasım 1992 tarihinde çatışmalar başlar başlamaz Boris Yeltsin olağanüstü yetkilerini harekete geçirerek 2 Paraşütçü birliğini, yani 2000 askerini bölgeye göndermiştir.

Boris Yeltsin, daha önceki Moldavya olaylarından tecrübe sahibi olmuşa benziyor, artık çok çabuk karar verip uygulamaya koyabiliyor.

Boris Yeltsin bu hareketi çatışmalar ivme kazanmadan önce başlatması yerinde ve doğru bir karardır. Ancak bu hareketin K.Osetya'ya cesaret verdiğini, Diğer taraftan Rusya'dan koparak bağımsızlığını ilan eden Çeçen Cumhuriyeti ile bölgeye sevk edilen Rus birlikleri arasında kolay kolay sona ermeyecek bir savaşın başlayabileceğini gözardı etmemek gerekir. Çünkü Rusya Fedarasyonu Çeçenistan'ın bağımsızlık ilanını hala içine sindirebilmiş değildir. Bu kanımıza dayanak olan Rusya Fedarasyonu'nun Çeçen Cumhuriyeti'ne uyguladığı bunalıcı ekonomik, siyasi ve askeri ablukadır.

Rus birliklerinin sınır bölgesine değil de K.Osetya topraklarındaki köylere yerleştirilmesini çatışmaları güçlendirebilecek, Çeçen-İnguş'un saldırılarını üzerine çekebilecek bir tutum olarak yorumlayabiliriz.

Bu çatışma, Rusya Fedarasyonu'nun siyasi müdahalesi olduğu sürece durmayacaktır. Çünkü bölgeye Rus Birliklerinin sevkıyatı ile konu uluslararası bir boyut kazanmıştır. Rusya'nın arabuluculuğu söz konusu değildir. Rusya konuyu Fedarasyon topraklarına tecavüz edildiği şeklinde ele alacağı için K.Osetya'ya taraf olacaktır.

Rusya; Abhazya işgalinde olduğu gibi, bu olayda da R.Fedarasyonu birlik anlaşması ve B.D.T'nin Minsk'te imzaladığı "sınırların değişmeyeceği" kuralını işletecektir. Bu da Oset ve İnguş'lar arasındaki toprak anlaşmazlığını çözümsüzleştirecektir.

Bu toprak anlaşmazlığı ancak; bölgedeki diğer Kafkas Cumhuriyetlerinin siyasi baskılarıyla, her iki tarafında tarihi gerçeklerle hareket ederek, bütün bölgenin barış, siyasi birlik ve istikrarını da düşünerek çözümlenebilir. Her iki tarafın Parlemontosu-da diğer Çerkes Cumhuriyetlerinin geleneklere uygun arabuluculuğunu kabul etmeli ve Kafkasya'daki siyasi birlik düşüncesine hizmet etme anlayışını benimsemelidir.

Her iki Cumhuriyet sorunu kendi aralarında çözerlerse, Rusya Fedarasyonu'na buna uymak kalır. Aksi takdirde koyulan uluslararası statülerle çözüm yerine çözümsüzlük, barış yerine kan, yapıcı yaklaşımlar yerine kin tohumları atılmaya devam eder.

Türkiye'de yaşayan tüm Kafkasyalılar; Adige'si, Abhaz'ı, Çeçen'i, Asetin'iyle İnguş ve Osetler arasında başlayan kardeş çatışması karşısında adeta dehşete düşmüşlerdir. Başımızda Abhazya'nın işgali sorunu varken bu olay nereden bakarsak bakalım düşmanlarımıza sevinçten göbek attıracak bir gelişme. Aynı şekilde Kafkasya'da yaşayan kardeşlerimizin de aynı görüş içinde olduklarını ve kardeş kanının akıtılmasını kabul et-

meyeceklerini biliyoruz.

Temennimiz bu anlaşmazlığın silaha sarılmadan ve daha fazla kardeş kanı akıtılmadan çözümlenmesidir.

1864 öncesi birlik olamamanın acısını bizler sürgünde, sizler Kafkasya'da birbirinizden kopuk yönetimler altında çekiyorsunuz. Zaman birbirine düşmenin değil, birlik olup bize yönelen tehlikelere karşı durmanın zamanıdır.

* * *

Azınlık Dillerinde Demokrasi Sınırı.

7 Kasım 92 Tarihli Milliyet gazetesinin "azınlık dilleri" ile ilgili haberi, biz Çerkesleri çok yakından ilgilendiriyor. Haberi okuduktan sonra ne kadar talihsiz bir ülkede yaşadığımızı bir kez daha anlıyoruz.

Çok değil daha geçen ay yeryüzünde Ubıkh dilini konuşan son insan Tevfik Esençi Manyas'ın Hacıosman köyünde kaybettik. Azınlık dillerine yaşam şansı tanıyan uluslararası sözleşmenin Türkiye tarafından imzalanmaması, Marje'nin bir önceki sayısındaki savlarımızı malesef haklı çıkarıyor.

9 Kasım 1992 akşamı Cumhurbaşkanı Sn. Turgut Özal kendisini ziyaret eden bir heyete yaptığı konuşmada Türkiye gerçeğini çok açık bir şekilde ortaya koyuyor. "siz zannediyordunuz ki Bosna'dan gelen Boşnak'lar Türk'tür. Türkiye'de yaşayan Abhaz ve Çerkes'ler ... Bunlar Kafkas ırkıdır, Türk değildir... Türkiye bir halklar mozayığıdır... Bu konuyu fazla deşifre etmeyin..." diye konuşuyor.

Türkiye'nin bir halklar mozayığı olduğu gerçeğinin artık kabul ediliyor olması, sevindirici bir gelişme ama yetersiz. Bumozayığı oluşturan halkların etnik kimlikleri, dilleri, kültürleri git gide yok oluyor. Tıpkı okyanusa açılmış buz dağlarının yavaş yavaş eriyip tuzlu suya karışması gibi yok olup gidiyoruz. Bu mozayik git gide bozuluyor, tek düze bir renge bürünüyor.

İşte dünyanın kültür varlığını teşkil eden azınlık dilleri ve kültürlerinin yaşatılmasını amaçlayan, Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin "azınlık dil" sözleşmesi 5 Kasım'da imzalandı.

Bu sözleşmeye; Avrupa Konseyi'ne üye 27 ülkeden 11'i imza koyarken, aralarında demokrasi ve insan haklarının beşiği olduğunu var saydığımız ülkelerinde dahil olduğu, 16 batılı devlet imza atmadılar.

İmza koyan ülkeler; Almanya, İspanya, Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Macaris-

tan, Liechtenstein, Lüksemburg, Malta, Hollanda ve Norveç'tir.

İngiltere, Fransa ve Türkiye gibi içinde birçok etnik dil ve kültürü barındıran star devletler, sözleşmenin kendilerine büyük yükümlülükler getirdiği gerekçesiyle anlaşmaya imza koymadılar.

Peki neydi bu "azınlık dil" anlaşması? İmza koyan devletlere ne gibi yükümlülükler getiriyordu.

"Azınlık ve bölgesel dilleri" konuşma ve geliştirme hakkı tanıyan sözleşmede, azınlık dili, "Bir devletin toprakları üzerinde, sayıca bu devletin halkından daha az bir grup tarafından konuşulan ve bu ülkenin resmi dilinden farklı olan dil" diye tanımlanıyordu.

Bu durumda olan azınlık dillerinin, içinde bulundukları devletler tarafından okullarda okutulması, devlet hizmetlerinde, mahkemelerde kullanılması, Radyo ve TV istasyonu kurulması sağlanacaktı. Kısaca azınlık dillerinin gelişmesine olanak tanınıyordu.

Ayrıca azınlık ve yerel dillerin, Avrupa'nın kültürel zenginliğinin bir parçası olduğu ve bu dillerin geliştirilmesiyle toplumlar arasında karşılıklı saygı ve hoşgörünün artacağı vurgulanıyordu.

Evet, Avrupa Konseyi bu sınavdan sonra sınıfta kaldı diyebiliriz. Çünkü sözleşmeyi 11 devlet imzalarken 16 devletin imzalamaması, bu konuda daha çok yol alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Dünyada "çevreci" hareketi moda haline geldi Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler dahi çevre konusunda bakanlıklar kurup, çevre koruma programları üretiyorlar. Sanayileşmiş ülkeler tehlikeli birer çöplüğe dönüştü. Kendi yarattıkları pislikleri ve tahribatı bertaraf etmek için milyarlarca dolar harcıyorlar. Nesli tükenen hayvanlar ve bitkiler koruma altına alınıyor. Oysa doğal çevrenin tehdit altında olduğu kadar insan neslinde geleceği tehdit altında. Dünyanın bir çok bölgesinde insanlar hayvanlar gibi katlediliyor. Devletler bu katliamları hızlandıracak silahlar geliştiriyorlar.

İnsanlığın binlerce yılda ürettiği dil ve kültür de acımasızca, asimilasyon politikalarıyla katlediliyor. Doğayı kurtarmak için milyarlarca dolar harcayan İngiltere, Fransa ve Türkiye gibi devletlerin, insanoğlunun yarattığı kültürü kurtarmak için neden para harcamayı göze alamıyorlar acaba?...

Ne zaman "İnsan ve Kültür Çevreciliği" moda haline gelecek dersiniz.

YORUMSUZ

Lütfen mektubumuzu sonuna dek sabırla okuyun. Bu mektup elinize geçtiği zaman biz olmamız gerektiğine inandığımız yerde yani Abhazya'da olmuş olacağız. Doğru olduğuna inandığımız şeyi gerçekleştiriyoruz. Burada maddi olarak hiçbir katkımız yok. Yaptığımız işlere gelince para toplamak, para toplamak (haftalıklar), anahtar satmak ve üç beş tane gazeteyi bir araya getirmek, dernekte de kimse bize görev vermiyor çünkü onlar da ne yapacaklarını bilmiyor ya da kaypaklık yapıyorlar. Zaten dernekteki büyükler insanın içindeki Abazalığı öldürürler ama biz hep yeni neslin ve bizden sonrakilerin yaşayacağı ya da yaşaması gereken

Abazalığı düşünerek hareket ettik. Sevgiye-saygıya-sosyallığe-kültüre dayanan bir nesil istedik, gelenek ve görenekleriyle, akrabasını, arkadaşını kendini bilen bir nesil. Ama bunların hiçbirisi toprak kavramını bilmeyen bir nesil için ancak bu kısa bir süre mümkün olacak. Gitmek fikri ta ilk günden beri hepimizin beynini yeyip bitiriyordu. Sadece dördümüzün beraber olduğu bir anda bu kararı aldık ve kimseye söylememek için yemin ettik. O günden beri de tek işimiz para toplamak oldu ve bugün yani salı günü için son gün dediler. Paramızın yetmediği yerde altınlarımızın hepsini sattık. Ne topladığımız anahtarlık ne de haftalıkların kuruşuna dokunmadık. Alnımızın akı, şerefimiz ve gururumuzla gidiyoruz. Geride hiç kırık kalp bırakmadık. Keşke mektup yazmak zorunda kalmasak. Böyle bir şeyi ne siz ne de biz hak etmedik ama başka bir çare

bulamadık.

Orada elimizden gelen herşeyi yapacağız. 24 saatin her saatini çalışarak geçireceğiz gerekirse. Sizin korkacağınız herhangi bir durum yok zaten. Hep bizim çocukların yanında olacağız. Gudavta'da zaten hayat devam ediyor bunu biliyoruz. Bizim çocukların kaldığı otelde olacağız bizler de. "Biz de varız" diyebileceğiz. Orada da savaşmayan oturan insanlara (erkeklerle) etek giyip dolaşmalarını yüzlerine tek tek söyleyeceğiz. Çamaşır, bulaşık yıkayacağız, yemek yapacağız, sökkük dikeceğiz, geldiklerinde sıcak çorbalarını ellerine vereceğiz, onlara moral vereceğiz. Bahçelerden meyvalar toplayacağız, oradaki kadınları da hareketlendireceğiz. "Burada çalışaydınız" diyeceksiniz. Eğer burada kalırsak ikimiz de çalışmak zorundayız, bunlara vaktimiz olmayacak.

Bizler bu kararı almadan önce çok düşündük. Bizim için önemli olan tek şey var; topraklarımızın geri alınması. Kafamız sadece bu olay ile meşgul iken ne işte ne dersanede hiçbir şey yapamayacaktık zaten. Ve nerede nasıl faydalı olacaksak, Abhazya için bundan sonra oradayız. Eğer orada bir faydamız olmayacaksa tekrar döneceğiz. Macera peşinde koşmak ya da duygusal olmak gibi şeyler düşünülmesin kimse tarafından. Biz çocuk değiliz, Abhazya için her şeyi yaparız, ama faydalı olacak her şeyi, kimse duygularımızla hareket ettiğimizi düşünmesin sakın.

Anne ve Baba sizden istediğimiz tek şey var; bize destek olun, biz istedik ki kendi ellerinizle gönderin ama sizler bu konuda sadece duygusal davranacaktınız. Oysa biz cephede istesek de olamayacağız, ölüm tehlikesi zaten yok ama siz yine de izin vermeyecektiniz.

Şerefimizle gidiyoruz, gururumuzla, başımız dimdik gidiyoruz. Türkiye'deki tüm Abazalar gelse akın akın zaten korkup kaçacaklar. Baba ne olur bizi destekleyin. Sizin de başınız dik olsun, haber vermek isterdik, elinizi öpüp gitmek isterdik ama bu mümkün değil. Elini hiç cebine atmayanlar, bu mücadelede koşturabilecek gibi olupta oturanlar, savaşabilecek olupta gitmeyenler, utansınlar Baba. Tek tek bildiriler yazdık, afişler hazırladık. Biz gittikten sonra İnşallah yayınlanır. Arkadaşlarımıza da yazdık. Ve onlara size inanarak güvenerek garanti verdik. Sizden suçlu suçlu kaçmayacaklar. Eğer her-

hangi birine en ufak birşey söylerseniz çok büyük haksızlık edersiniz. Çünkü onların da haberleri yok. Şayet onlar gidebilecek durumda olsalardı onlara da söylerdik. Ama düşündük, söylersek hem gelmek isteyecekler, gelemeyecekler; hem de onlara sorumluluk yüklemiş olacağız.

Anne şayet onlarla iletişim kurarsanız bizden haber alabilirsiniz. Tüm işlemlerimizi tamamladıktan sonra uçağa binipte Soçi'de indiğimiz zaman "Biz sağ salım ulaştık" diye aramaya çalışacağız. Bizim kızlardan birini arayabilirsek onlar size haber verir.

Baba bu savaş ilk çıktığı günler kadın, çocuk herkesin gitmesi gerektiğini söylemişti. İşte en büyük fırsat, biz öncülük ediyoruz buna, arkamızdan büyük bir grup gelsin istiyoruz. Artık Kafkas kökenlilerden tüm dünya korksun. Biz bir bütün olup, taştan bir bilek olup vurduğumuz yeri kırmalıyız Baba.

İlk mektubu okuyunca çok kızacaksınız, belki de bizimle gurur duyacaksınız, bilemiyoruz. Ama zamanla siz de bize hak vereceksiniz. Herkesin anası babası sizin gibi olsa bizim gibi bir sürü insan çok şey yapabilir. Biz her fırsatta her yerde, sizin de bu konuda ne kadar duyarlı olduğunuzu, rahatça ve gururla söylüyoruz. Ve herkes, keşke bizim anamız babamız da sizinki kadar duyarlı ve genç olsa diyorlar. İster inanın, ister inanmayın ama gerçekten de öyle. Fakat sakın kendinizi suçlamayın. Çünkü içimizdeki Abazya ve Abazalık Ruhu senelerin birikimi. Yeni çıkmış bir heves değil.

Bizler Abazalığımızla gurur duyan insanlarız. Eğer elimizden geleni yapmazsak, kaypaklık yaparsak asla göğsümüzü gere gere dolaşamayız. Biz de şimdi elimizden geleni yapıyoruz.

Tekrar ısrarla söylüyoruz,

-Biz kahraman olmak niyetinde değiliz. Biz bu işe gönül vermiş insanlarız. Tek düşüncemiz; nerede, nasıl faydalı olabiliriz? Eğer orada faydalı olamayacaksak yine geleceğiz.

-Bize yardımcı olun ki, gidişimizin anlamına anlam katılsın.

-ONLAR-

Girmişler topraklarımıza, yüreksiz, titrek
Gözümüzü karartmışlar, ölüm korkusunu
yaymışlar aramızda
Yürekleriyle değil, bilekleriyle değil topla
tüfekte girmişler

Çalmadan kapımızı, henüz yürümemiş
bebeğimizin geleceğine
ölümle sebep olmuşlar

Hem kızımızın, hem analarımızın gözlerindeki
ışığı söndürdüler

Haince geldiler kirlittiler ellerimizi.....
İçimize nefret, içimize kin, içimize öldürme
duygusunu yerleştirdiler

Güneşli sabahlarımızı, gözümüzde yaşlarımızı
dondurdular

Türkülerimizi susturmak istediler, yüreksizce.
İşte bunlar insan değiller:

Şimdi biz kadınımla, erkeğimizle tüm bu
yapılmışlıkları

siliyoruz, sileceğiz
Yanan evlerimizin, kaçırılan kadınlarımızın,
ölen gençlerimizin,

Hesabı sorulana dek susmayacağız.

KARARTILAN GÜNLERİMİZ

AYDINLIKLARI ÖPECEKTİR.

**Fikirlerimize ve eylemlerimize
saygı duymanız dileğiyle.**

Sizi çok seviyoruz.

Anne, yaptığın minderleri kermese götür. Kermes gecesi orada ol lütfen. Her türlü toplantıya, gecelere katılın, destekleyin. Yanınızda çok büyük paraların olması şart değil. 100-150 bin lirayla da gitseniz, 50'er bin lira yardım yaparsınız. Ne olur, ne olur insanların duyarlı olmasına katkıda bulunun.

Baba, lütfen annemi yalnız bırakma. Şu anda hayatında hiç olmadığı kadar sana ihtiyacı var. Bugünlerde herşeyini annemizle paylaş, hep onun yanında ol. Sakın bizi birleştiren ya da derneğin gönderdiğini düşünme ve bu olayda bir suçlu arama. Baba, tekrar tekrar söylüyoruz; anneme hayatında hiç ayırmadığın kadar çok zaman ayır lütfen.

Onur, senden istediğimiz tek şey kendini derslerine adanma. Senin yapacağın tek şey idealin olan Marmara Üniversitesi İşletmeyi kazanmak için çalışmak olmalı. Annemi de üzme. Sen ders çalışırsan bu da annemi mutlu edecektir. Bak tekrar tekrar söylüyoruz; sakın derslerini ihmal etme.

Sizleri çok seviyoruz,

Sizleri çok seviyoruz,

Sizleri çok seviyoruz.

AŞHARAPHA Elif

AŞHARAPHA Figen

JİYİPHA Zeliha

AŞÜPHA Aysegül

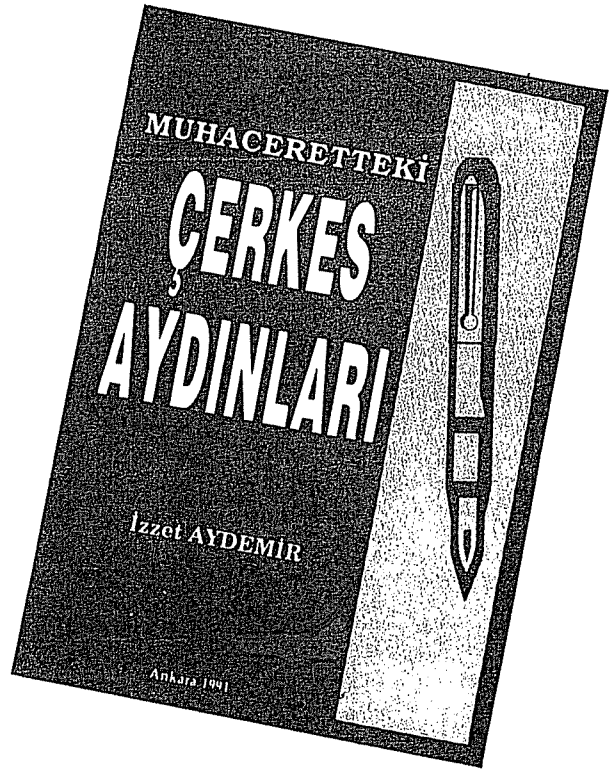
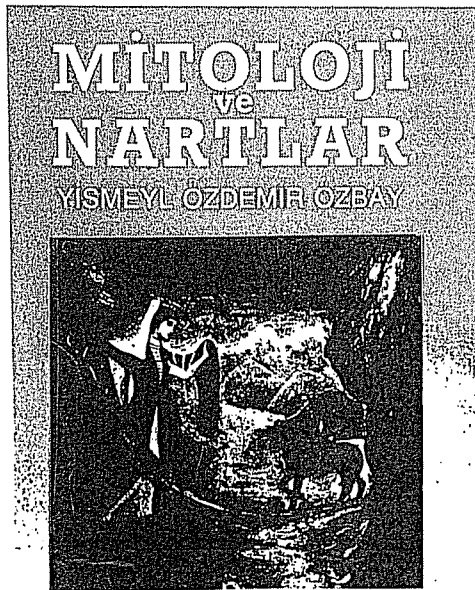
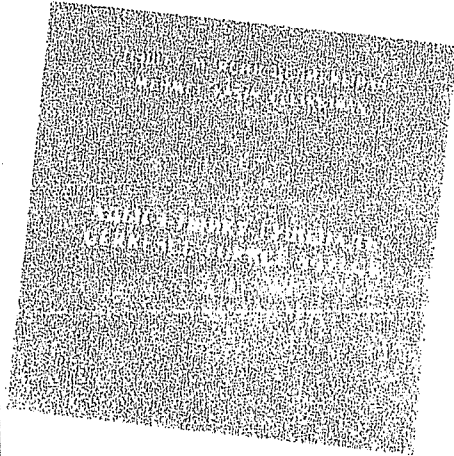
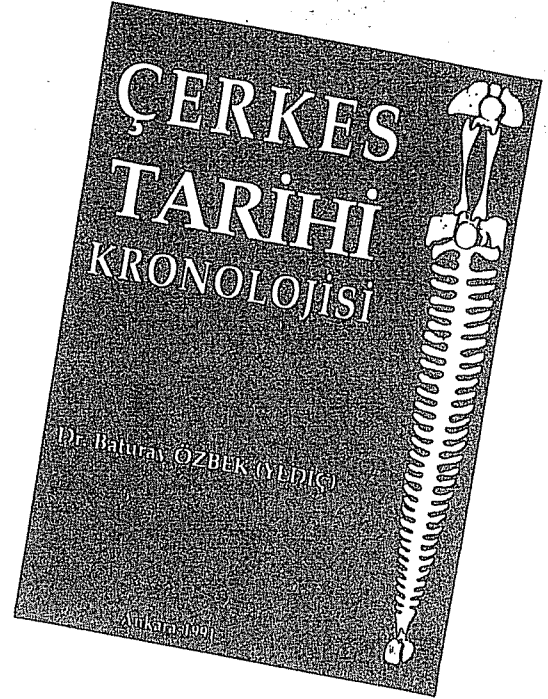
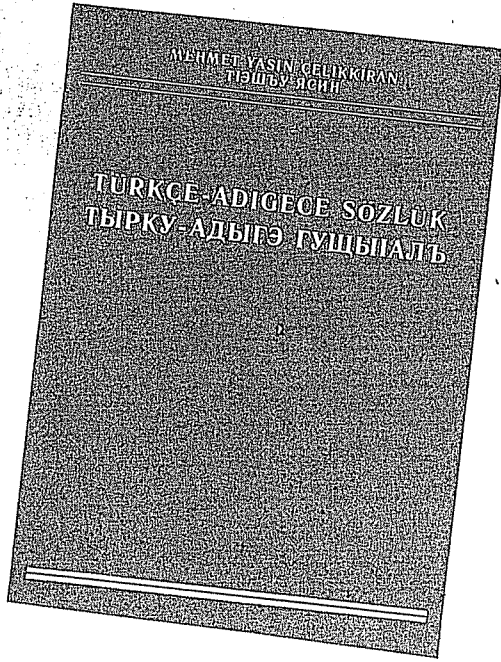
K

ARİKATÜR

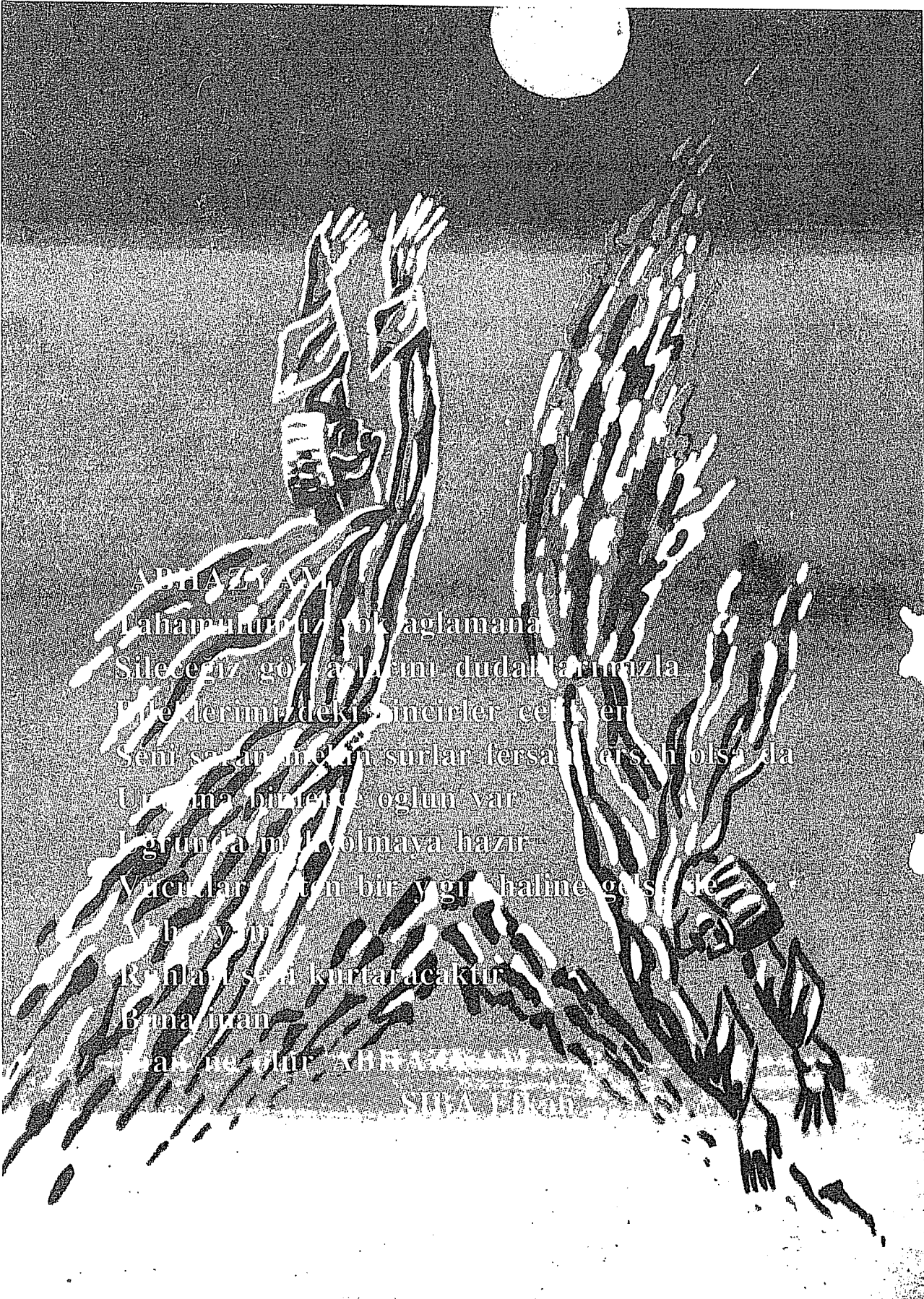
Cihan İŞBAŞI

Cihan...

KİTAP İSTEME ADRESİ:
P.K.: 355 Kızılay/ANKARA

ABRAHAZ AYL

Elahe ulun uz yok aglamana

Silecegin göz asla emi dudaklarmizla

Pile derimimizdeki incirler celiyen

Seni soyan melen surlar fersah fersah olsa da

Urma birer oğlun var

İgrunda mülk olmaya hazır

Yenilerden bir bir yığı haline gelsin de

Yah-yah

Ruhları seni kurtaracaktır

Buna inan

İnan ne olur ABRAHAZ AYL

SİVA ERKEK